

اقتصاد

دکتر حسین خاکساری

راه‌های دستیابی به درآمد و ثروت

← راه‌اندازی یک کسب و کار تولیدی = کار آفرینی

← استخدام در کسب و کارهای موجود

← کارمندی در دولت

روزانه در دنیا ← هزاران کسب و کار

← متولد می‌شود

← می‌میرد

♦ در ایران سالانه ← بیش از صد هزار شرکت ثبت می‌شود.

مراقبت از کسب و کارها وظیفه کارآفرینان است و چندان ساده نیست؛ زیرا:

← بسیاری از کسب و کارها عمر کوتاهی دارند → نیمی از آن‌ها می‌توانند از شش سالگی عبور کنند.

← احتمال شکست و از بین رفتن یک کسب و کار وجود دارد.

احتمال موفقیت و سودآوری آن هم کم نیست

انگیزه لازم برای شروع فعالیت اقتصادی و پذیرش خطرات آن توسط کارآفرینان

نکته مهم یک کارآفرین موفق ضرورتاً از ابتدا حتی کارآفرین نبوده است.

رسیدن قدم به قدم از سطوح ابتدایی کار به درجات بالا ← **علت؟** حرکت با چشم باز و بر مبنای شناخت ظرفیت‌های

خود و اتفاقات اطراف

کارآفرین

- مفهوم کارآفرینی ← کارآفرین کسی است که با نوآوری و خطرپذیری
- محصول جدید تولید و عرضه می کند.
- راه‌های جدید برای تولید کشف می کند.

نکته عده خاصی از افراد می‌توانند یک کسب و کار جدید راه‌اندازی کنند.

ویژگی‌های کارآفرینان

- بینشی برای دیدن فرصت‌های کسب و کار = تیزبینی
- شجاعت برای شروع کسب و کار جدید = ریسک‌پذیر
- تبدیل امیدوارانه ایده‌های خود به کسب و کارهای سودآور = خوش‌بین و نوآور
- مهارت ابتکار عمل ← جمع کردن عوامل مختلف در کنار هم ← برای تولید کالا یا خدمت
- تلاش و کار زیاد برای زنده نگه داشتن کسب و کار
- دانش و آگاهی زیاد برای اتخاذ تصمیمات مناسب **درباره** ← موقعیت شرکت، پیشنهاد محصول، قیمت‌گذاری، تبلیغات و استخدام نیروی کار
- توانایی مالی لازم برای راه‌اندازی کسب و کار
- آگاهی از این که در ابتدای کار ممکن است با موفقیت کم‌تر یا عدم موفقیت روبه‌رو شود.

ویژگی‌های مشترک کارآفرینان موفق

تیزبین	فرصت‌های کسب و کار را زمانی که دیگران شاید متوجه نشوند، می‌بینند.
نوآور	ایده‌ها را به محصولات جدید، فرآیندها و یا کسب و کارهای جدید تبدیل می‌کنند.
ریسک‌پذیر	پس‌انداز و خوش‌نامی‌شان را با شجاعت و تدبیر، به میدان می‌آورند تا فعالیت اقتصادی جدیدی را راه‌اندازی کنند.
خوش‌بین	کارآفرینان واقع‌بین هستند اما مطمئن و دلگرمی به موفقیت اقتصادی هستند.
پرانگیزه	نظم، انضباط، پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارند.
یادگیرنده	از کارشناسان، همکاران و مشتریان می‌آموزند و خود را با شرایط بازار وفق می‌دهند.
سازمان‌دهنده	منابع را به شکل کارآیی مدیریت و هماهنگ می‌کنند.

محاسبه سود و زیان

انواع هزینه‌ها:

① هزینه‌های تولید = هزینه‌های آشکار یا مستقیم

← پولی که برای تولید صرف می‌شود.

← همان پول‌هایی که برای خرید یا اجاره عوامل تولید به صاحبان آن‌ها پرداخت می‌شود. شامل:

اجاره منابع طبیعی یا زمین، مزد یا حقوق نیروی کار و قیمت یا اجاره سرمایه‌های فیزیکی

② هزینه پنهان که همان هزینه فرصت است = هزینه غیرمستقیم ← منافی که در زمان

تصمیم‌گیری و انتخاب روش بهره‌برداری از منابع از آن چشم‌پوشی می‌شود (منافع از دست رفته)

♦ درآمد تولید ← پولی که از فروش محصولات تولیدشده به دست می‌آید.

قیمت هر واحد محصول × مقدار محصول تولیدی به فروش رفته = درآمد

♦ سود / زیان ← اختلاف میان درآمد و هزینه تولید

سود \rightarrow بنابراین $\text{هزینه} > \text{درآمد}$
 \Rightarrow ضرر \rightarrow بنابراین $\text{هزینه} < \text{درآمد}$

هزینه - درآمد = سود

سود + هزینه = درآمد

سود - درآمد = هزینه

انواع سود

① هزینه‌های مستقیم - درآمد = سود حسابداری (عادی)
[سود ظاهری]

② هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم - درآمد = سود اقتصادی (ویژه)
[سود واقعی]

◆ راه‌های دوری از وضعیت زیان

- ۱ ← کاهش هزینه‌های تولید بدون کاهش میزان تولید از طریق صرفه‌جویی و افزایش بهره‌وری مثل: پرهیز از استخدام نیروی کار غیرلازم، صرفه‌جویی در مواد اولیه و انرژی، جلوگیری از ریخت و پاش‌ها
- ۲ ← افزایش درآمد از طریق فراهم کردن بازار خوب برای محصولات و فروش آن‌ها با قیمت مناسب

◆ مسئولیت اخلاقی در کسب و کار نیز وجود دارد و نباید حقوق دیگران را پایمال کرد. کسب درآمد به هر طریقی پسندیده نیست ← هدف وسیله را توجیه نمی‌کند.

◆ نمونه‌هایی از کسب و کارهای حرام

- ۱ ← استفاده از رانت یا موقعیت‌های برآمده از فریب و ظاهرسازی
- ۲ ← ایجاد انحصار، ارزان خریدن و گران فروختن و از عرصه خارج کردن رقبا با انواع شگردها
- ۳ ← احتکار کالاهای موردنیاز مردم
- ۴ ← تولید و انتشار کتاب‌ها و یا فیلم‌های مبتذل و غیراخلاقی
- ۵ ← فریب مشتریان در مورد ویژگی‌های کالاها
- ۶ ← رشاء و ارتشاء
- ۷ ← رباخواری

◆ این افراد بیش‌تر در شهرهای بزرگ هستند.

◆ این افراد با فعالیت‌های غیرقانونی و غیرشرعی خود

- ← به هم‌نوعانشان ظلم می‌کنند.
- ← از مزایای کسب درآمد حلال محروم می‌مانند.
- ← اقتصاد خود و جامعه را در سرانجامی سقوط قرار می‌دهند.

تست ۱

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول زیر، نتیجه عملکرد سالیانه یک بنگاه اقتصادی با ۱۲ نفر کارمند و تولید سالیانه ۴۰۰ دستگاه هر کدام به ارزش ۹۰۰.۰۰۰ ریال، کدام است؟

۱	اجاره‌بهای ماهیانه کارگاه تولیدی	۱۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال
۲	حقوق متوسط ماهیانه هر فرد کارمند اداری و تولیدی، معادل	۷۰۰.۰۰۰ ریال
۳	خرید مواد اولیه موردنیاز سالیانه به ارزش	۱۷۸.۰۰۰.۰۰۰ ریال
۴	هزینه استهلاک سالیانه ماشین‌های تولیدی معادل	۲۵٪ حقوق سالیانه کارمندان

۲ سود: ۴۳.۲۰۰.۰۰۰ ریال

۱ زیان: ۴۲.۲۰۰.۰۰۰ ریال

۴ زیان: ۶۴.۰۰۰.۰۰۰ ریال

۳ سود: ۶۳.۰۰۰.۰۰۰ ریال

تست ۲

مجموع درآمد، هزینه و سود تولیدکننده‌ای برای یک سال معین برابر ۵۶ میلیون تومان شده؛ میزان درآمد او، «چند میلیون تومان» بوده است؟

۴ ۲۴

۳ ۳۲

۲ ۲۶

۱ ۲۸

تست ۳

کدام ویژگی مشترک کارآفرینان موفق در افراد کارآفرین زیر به ترتیب برجسته‌تر است؟

۱ آقای سعیدی اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارد.

۲ خانم موسوی بسیار دلگرم و مطمئن به موفقیت اقتصادی است.

۳ خانم مدنی در راه‌اندازی کسب و کار جدید از نظم و پایداری تحسین برانگیزی برخوردار است.

۴ آقای جدیدی با شجاعت و تدبیر، پس‌انداز خود را برای راه‌اندازی فعالیت اقتصادی جدید هزینه می‌کند.

۱ تیزبین - پرانگیزه - سازمان‌دهنده - خوش بین

۲ تیزبین - پرانگیزه - خوش بین - نوآور

۳ پرانگیزه - خوش بین - پرانگیزه - ریسک‌پذیر

۴ پرانگیزه - خوش بین - سازمان‌دهنده - ریسک‌پذیر

تست ۴ اگر درآمد یک تولید کننده، چهار برابر هزینه‌های تولیدش باشد و میزان حقوق و دستمزد پرداختی ۴۵۰۰ تومان، هزینه خرید مواد اولیه ۱۲۰۰ تومان و سود به دست آمده برابر با ۳۶۰۰۰ تومان باشد، آنگاه:

الف اگر تنها هزینه باقیمانده تولید کننده، اجاره بنگاه باشد، مبلغ آن چند تومان است؟

ب کل هزینه‌های تولید این تولید کننده چند تومان است؟

ج میزان درآمد او چند تومان است؟

۱ الف) ۶۳۰۰ (ب) ۱۲۰۰۰ (ج) ۳۴۰۰۰

۲ الف) ۶۰۰۰ (ب) ۱۵۰۰۰ (ج) ۳۴۰۰۰

۳ الف) ۶۰۰۰ (ب) ۱۵۰۰۰ (ج) ۳۸۰۰۰

۴ الف) ۶۳۰۰ (ب) ۱۲۰۰۰ (ج) ۴۸۰۰۰

تست ۵ یک واحد تولید کفش با ۱۰ نیروی کار، به شرح زیر فعالیت می‌کند. با توجه به درآمد و هزینه‌های آن،

سود واقعی این واحد تولیدی چقدر است؟

الف خرید مواد اولیه در هر ماه $\frac{1}{8}$ سرمایه فیزیکی

ب دستمزد ماهیانه هر کارگر ۴ میلیون تومان

ج هزینه آب، برق، گاز و اجازه ماهیانه، معادل ۲۵ درصد دستمزد کارگران در سال

د سرمایه فیزیکی (تجهیزات تولید)، معادل ۸۰۰ میلیون تومان

ه ماهیانه ۱۵۰۰ جفت کفش تولید و با قیمت ۶۰۰ هزار تومان فروخته می‌شود.

و هزینه فرصت (هزینه پنهان) کارفرما برای شاغل شدن در یک شرکت مهندسی، ماهیانه ۲۰ میلیون تومان است.

۱ ۶.۶۴۰.۰۰۰.۰۰۰ **۲** ۷.۱۲۰.۰۰۰.۰۰۰

۳ ۶.۸۸۰.۰۰۰.۰۰۰ **۴** ۶.۴۰۰.۰۰۰.۰۰۰

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول زیر، نتیجه عملکرد سالیانه یک باغدار به همراه دوازده نفر کارگر

تست ۶

و یک مهندس کشاورزی با تولید هفت و نیم تن میوه به ارزش شش و نیم میلیارد تومان، کدام مورد است؟

۱	اجاره ماهیانه باغ	۶۰ میلیون تومان
۲	حقوق متوسط ماهیانه هر کارگر	$\frac{1}{3}$ اجاره وسایل
۳	خرید منزل مسکونی صاحب باغ	۱۰۰ میلیون تومان
۴	اجاره وسایل و ابزار مورد نیاز	۷۵ میلیون تومان
۵	خرید سم و کود مناسب	۴۰ میلیون تومان
۶	کرایه حمل و نقل محصول	۲۰ میلیون تومان
۷	حقوق ماهیانه باغدار و مهندس	۱۲۰ میلیون تومان

۱ ۵۰۵ میلیون تومان سود

۲ ۶۰۵ میلیون تومان سود

۳ ۵۰۵ میلیون تومان ضرر

۴ ۶۰۵ میلیون تومان ضرر

پیش از شکل گیری یک کسب و کار جدید کار آفرین به این فکر می کند:

- سازمان تولید
- به تنهایی دست به اقدام زند ←
 - با فرد دیگری شریک شود ←
 - کار جدید را عام المنفعه انجام دهد ←

مالک محصول یا کالای نهایی که به مشتری عرضه می شود، کیست؟

برای درک تفاوت مفهومی شکل های مختلف کسب و کار ←

نقش و جایگاه هریک از عوامل تولید در فرآیند تولید و کسب و کار

پاسخ به این سوال • بیان گر ← مفهوم «سازمان تولید» ←

انواع کسب و کار از منظر سازمان تولید

۱. کسب و کار شخصی

- ◆ متعلق به یک نفر (یک شخص حقیقی) ←
- ◆ بسیاری از کسب و کارها در ایران به شکل شخصی اند. ←
- ◆ بیشتر کسب و کارهای شخصی کوچک مقیاس اند. ←
- ◆ در همه نوع فعالیت از کشاورزی تا صنعت به ویژه خدمات و همچنین مشاغل خویش فرمایی و یا در زمینه های تخصصی مانند پزشکی، دندان پزشکی، وکالت و حسابداری اغلب کسب و کارها شخصی اند.

مراحل راه اندازی کسب و کارهای شخصی

- ← نام کسب و کارتان را ثبت کنید.
- ← قوانین و مقررات مربوط به آن زمینه را مطالعه کنید.
- ← برای گرفتن گواهی نامه یا پروانه فعالیت رسمی در آن زمینه اقدام کنید.
- ← اسناد مربوط به هزینه‌ها و درآمدها را حفظ کنید. این اسناد مبنای تعیین مالیات بر کسب و کار شماست.
- ← اگر کسی را برای کارتان به کار گرفتید، شما کارفرمای او هستید و باید حقوق او را طبق قانون کار پرداخت کنید و او را بیمه کنید.

مزایای کسب و کار شخصی	معایب کسب و کار شخصی
راه اندازی آسان و هزینه‌های نسبتاً اندک	بار سنگین مسئولیت (همه چیز به شما برمی‌گردد، حتی در ناخوشی و سفر)
آزادی عمل و سهولت در تصمیم‌گیری (تصمیم‌گیری در مورد بازاریابی، تغییر شرایط بازار و ...)	مشکل تأمین مالی (پس انداز شخصی و قرض از دوستان و خانواده)
مالکیت کامل سود	مسئولیت نامحدود در مقابل بدهی‌ها و دعاوی
منافع مالیاتی (فقط یک بار مالیات بر درآمد می‌دهید)	

۲. شرکت

- ← متعلق به یک شخصیت حقوقی مستقل ← متولد شده توسط دو یا چند شریک که شخص حقیقی‌اند.
- ← احتمالاً شرکا به یک اندازه دلسوز و مراقب کسب و کارشان هستند.
- ← پیچیده‌ترین نوع کسب و کار
- ← شرکت به تنهایی هویت قانونی دارد ← حقوق و تعهدات خاص و مستقل از شرکا
- ← قانون با یک شرکت به مانند یک انسان رفتار می‌کند.
- ← انواع شرکت: تضامنی، مسئولیت محدود، سهامی عام و سهامی خاص
- ← مهم‌ترین نوع شرکت ← شرکت سهامی

◆ شرکت سهامی

- ← دارایی آن به واحدهای هم‌ارزش تقسیم می‌شود ← سهم یا سهام
- ← هرکس با خرید سهام شرکت، سهام‌دار آن شرکت می‌شود و به اندازه سهمش مالکیت نسبی آن را دارد و در منافع و مسئولیت‌ها به همان اندازه سهیم است.
- ← سهام یک سند مالکیت است و نشان‌دهنده مالکیت دارنده آن در یک شرکت سهامی و شریک بودن در سود و زیان شرکت می‌باشد.

◆ مثال برای فهم مالکیت نسبی:

- ← • شرکت سهامی داده‌گستران شادی بخش
- ← • کل دارایی: یک میلیارد تومان
- ← • مبلغ هر سهم: یک میلیون تومان

◆ راه‌اندازی یک شرکت

- ← قوانین دولتی در خصوص شرکت‌ها جهت اطمینان مردم و سرمایه‌گذاران و جلوگیری از فریب آن‌ها

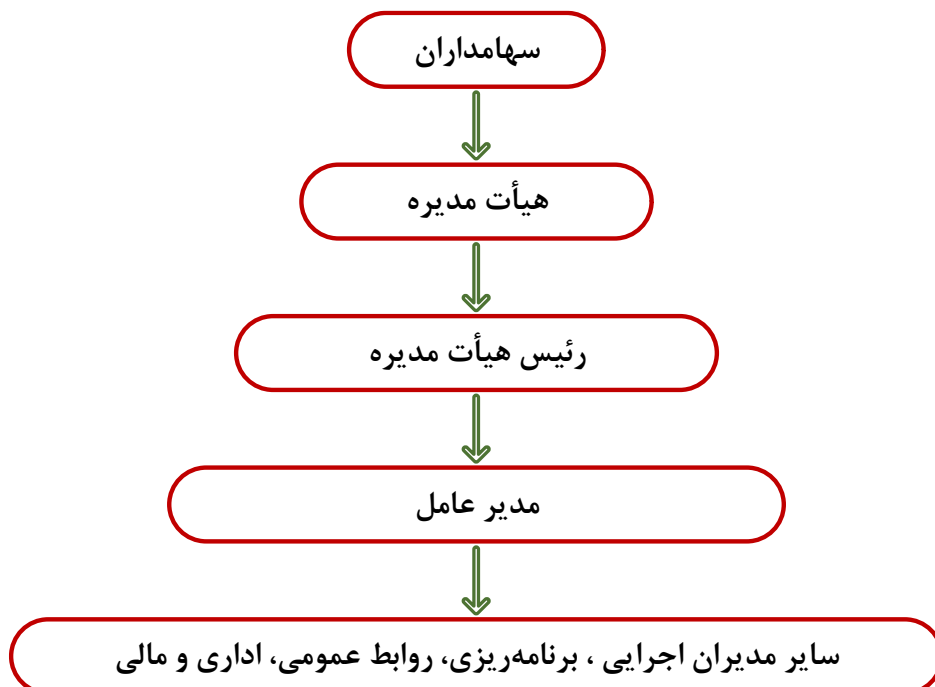
عمل به این قوانین زمان‌بر و پرهزینه است و نیاز به مشاوره حقوقی دارد.

- ← احتمال نیاز به وکیل برای تکمیل اساسنامه و سایر اسناد مورد نیاز

بیان کسب و کار شرکت، میزان سهام و چگونگی تقسیم و فروش آن، نحوه تأمین سرمایه اولیه و تقسیم سود و زیان حقوق و مسئولیت سهام‌داران در شرکت و نحوه انحلال شرکت

ساختار و شیوه تصمیم‌گیری در شرکت سهامی

مزایای ایجاد شرکت	معایب ایجاد شرکت
مسئولیت محدود برای سهام‌داران (ضرر و بدهی سهام‌داران محدود به میزان سهام)	هزینه‌های راه‌اندازی بالاتر
امکان افزایش سرمایه و تأمین مالی بانکی (از طریق افزایش سهام‌داران یا افزایش سرمایه آن‌ها و نیز وام‌های بانکی)	تأخیر در تصمیم‌گیری
امکان رقابت بالاتر (به دلیل مقیاس تولید بالا، امکان سرمایه‌گذاری بیشتر و قیمت پایین‌تر نسبت به رقبای)	پیچیدگی‌ها در رابطه مدیریت و مالکیت و موفقیت‌های غیرفردی
تخصیص‌گرایی بیشتر (امکان جذب افراد توانمندتر در زمینه‌های تخصصی و ویژه)	تقسیم سود به تناسب مالکیت سهام
	قوانین پیچیده‌تر و گزارش‌دهی بیشتر

۳. تعاونی (یک نوع شرکت)

- ◀ باهدف تأمین نیازمندی‌های اعضا تشکیل می‌شود و به بهبود وضعیت اقتصادی آن‌ها کمک می‌کند. (تعاونی مصرف)
- ◀ تعدادی تولیدکننده جهت بهره‌مندی از مزایای فعالیت‌های اقتصادی در مقیاس بزرگ، گرد هم می‌آیند و با اقدامات جمعی منفعت خود را بیشینه می‌کنند. (تعاونی تولید)
- ◀ مراحل راه‌اندازی کم و بیش مشابه شرکت‌ها
- ◀ نحوه اداره براساس هر نفر یک رأی (صرف نظر از میزان تأمین سرمایه)
- ◀ توزیع سود احتمالی در پایان دوره به نسبت سرمایه هر عضو

نکته مهم نحوه اداره شرکت‌ها توسط سهام‌داران، براساس هر سهم یک رأی است.

۴. مؤسسات غیرانتفاعی و خیریه (یکی از انواع اشخاص حقوقی و شرکت‌ها)

مأموریتی غیرسودآور

هدفی غیرتجاری

- ◀ نهادی قانونی برای انجام
- ◀ در زمینه‌های انسانی و اجتماعی مانند: خیریه، آموزش، توسعه علمی و دینی، بهداشت و سلامت
- ◀ محدوده عمل: محلی، ملی و یا جهانی

تست ۷

اگر شرکتی دارای ۹۳۵/۰۰۰ سهم باشد و خانم لطیفی ۱۳۰/۹۰۰ سهم از آن را خریداری کند:

الف) آقای ربیعی چند سهم خریداری کند تا درصد مالکیتش، ۷ درصد بیش تر از درصد مالکیت خانم لطیفی باشد؟

ب) خانم لطیفی مالک چند درصد از سهام شرکت می باشد؟

ج) اگر شخص ثالثی اقدام به خرید مابقی سهام شرکت کند، دارای چند درصد از مالکیت شرکت خواهد بود؟

۱) الف) (الف) ۱۹۸/۱۳۰ (ب) ۱۶٪ (ج) ۷۵٪ ۲) الف) (الف) ۱۹۸/۱۳۰ (ب) ۱۴٪ (ج) ۶۵٪

۳) الف) (الف) ۱۹۶/۳۵۰ (ب) ۱۴٪ (ج) ۶۵٪ ۴) الف) (الف) ۱۹۶/۳۵۰ (ب) ۱۶٪ (ج) ۷۵٪

تست ۸

۹ نفر از فارغ التحصیلان رشته مهندسی علوم دامی که با حروف A تا I مشخص شده اند، پس از

راه اندازی مزرعه تولید میگو، تصمیم گرفتند شراکت خود را به «شرکت سهامی خاص» تبدیل کنند، بدین منظور پس

از ثبت شرکت و انتخاب نام «پارس میگو» مبلغ اسمی هر سهم را ۵۰۰۰ تومان اعلام کردند و سهام شرکت مطابق

جدول زیر، بین ۹ نفر از مؤسسان شرکت تقسیم شد، اگر نفر نهم (I) مبلغ ۱۰ میلیون تومان سرمایه گذاری کرده باشد،

الف) کل سرمایه «شرکت سهامی خاص پارس میگو» چقدر است؟

ب) نفر اول (A) چقدر سرمایه گذاری کرده است.

پ) اگر سود شرکت در پایان سال ۶۵۰ میلیون تومان باشد، مجموع سهم چهار نفر آخر (I, H, G, F) از سود چقدر است؟

ت) تعداد سهم های تولید شده توسط «شرکت پارس میگو» چقدر است؟

سهم داران شرکت	میزان مالکیت سهام
C, B, A	هریک از ۲۰٪ کل سهام شرکت را دارند
E, D	هریک ۱۰٪ از کل سهام شرکت را دارند
I, H, G, F	بقیه سهام شرکت بین این چهار نفر تقسیم شده است

۱) الف) ۲۰۰ میلیون تومان / ب) ۴۰ میلیون تومان / پ) ۳۲۵ میلیون تومان / ت) ۳۲,۵۰۰

۲) الف) ۳۰۰ میلیون تومان / ب) ۴۰ میلیون تومان / پ) ۱۳۰ میلیون تومان / ت) ۴۰,۰۰۰

۳) الف) ۳۰۰ میلیون تومان / ب) ۱۲۰ میلیون تومان / پ) ۳۲۵ میلیون تومان / ت) ۳۲,۵۰۰

۴) الف) ۲۰۰ میلیون تومان / ب) ۴۰ میلیون تومان / پ) ۱۳۰ میلیون تومان / ت) ۴۰,۰۰۰

تست ۹

۴ نفر کل سهام یک شرکت فرضی را خریداری کرده‌اند. اگر مبلغ هر سهم ۲۵۰ تومان باشد و سهام شرکت مطابق جدول زیر بین این ۴ نفر تقسیم شده باشد و اگر نفر چهارم (D) مبلغ ۸۶۰۰ تومان برای خرید سهام هزینه کرده باشد، آنگاه:

میزان مالکیت افراد از دارایی شرکت	سهامداران شرکت
۳۵ درصد	A
۱۵ درصد	B
۳۰ درصد	C
؟	D

الف) کل سرمایه شرکت چند تومان است؟

ب) فرد دوم (B) چند تومان برای خرید سهام هزینه کرده است؟

ج) اگر سود شرکت در پایان سال ۹۴۰ تومان باشد، سهم فرد اول (A) و فرد چهارم (D) از سود به ترتیب چند تومان است؟

د) تعداد برگه‌های سهام ارائه شده توسط شرکت کدام است؟

۱) الف) ۴۱۵۰۰ / ب) ۳۳۰۰ / ج) ۲۳۰-۲۲۵ / د) ۱۷۲

۲) الف) ۴۳۰۰۰ / ب) ۶۴۵۰ / ج) ۱۸۸-۳۲۹ / د) ۱۷۲

۳) الف) ۴۳۰۰۰ / ب) ۶۴۵۰ / ج) ۲۱۰-۳۵۰ / د) ۱۵۰

۴) الف) ۴۱۵۰۰ / ب) ۳۳۰ / ج) ۲۱۰-۳۲۹ / د) ۱۲۰

تست ۱۰

برای هر کدام از موارد زیر به ترتیب چه نوع کسب و کاری مناسب‌تر است؟

- فردی که مهارت تعمیر خودرو را کسب کرده و درصدد راه اندازی یک کسب و کار و کسب درآمد از این مسیر است.
- تعدادی از دوستان که می‌خواهند با استفاده از یک سرمایه اولیه اندک، ایده کسب و کار خود را محقق کرده و سپس به جذب سرمایه از سایرین پرداخته و سود حاصل را به نسبت سرمایه آورده خود، تقسیم نمایند.
- فردی که می‌خواهد با هدف کمک به افراد بی‌خانمان، ضمن جمع‌آوری مبالغ اعطایی توسط مردم، هر هفته به طور منظم به طبخ و توزیع غذا میان این افراد اقدام نماید.
- چند فعال اقتصادی در صنعت پوشاک که تصمیم دارند در کنار هم جمع شده و از مزایای همکاری در راستای تأمین مواد اولیه با قیمت کمتر و رقابتی‌تر بهره‌مند شوند.

۱) کسب و کار شخصی، کسب و کار شرکتی، کسب و کار تعاونی، کسب و کار شرکتی

۲) کسب و کار تعاونی، کسب و کار تعاونی، کسب و کار شخصی، کسب و کار تعاونی

۳) کسب و کار شخصی، کسب و کار شرکتی، خیریه، کسب و کار تعاونی

۴) کسب و کار شخصی، کسب و کار شرکتی، خیریه، کسب و کار شرکتی

به طور معمول انسان در هر لحظه از زندگی خود گزینه‌های متعددی دارد که باید از بین آن‌ها دست به انتخاب بزند.

تصمیم‌گیری منطقی ← مقایسه هزینه‌ها و منافع گزینه‌های مختلف و انتخاب بهترین آن‌ها

هر کسب و کاری با **مسئله انتخاب** مواجه است

این مسئله بسیار مهم است تا جایی که:

برخی **اقتصاددانان**، علم اقتصاد را علم انتخاب می‌دانند

آن‌ها معتقدند که اقتصاد به ما می‌آموزد که در شرایط کمیابی منابع، چگونه **بهترین انتخاب** را انجام دهیم.

انتخاب محدود به مسئله کسب و کار نیست، بلکه هر فردی در زندگی روزمره خودش، بارها و بارها با مسئله انتخاب اقتصادی روبه‌رو می‌شود.

اصول مهم و اساسی در نحوه ارزیابی هزینه‌ها و منافع قبل از هر تصمیم‌گیری

۱ منابع خود را شناسایی کنید و بدانید که آن‌ها کمیاب‌اند.

◆ **منابع تولید = عوامل تولید = نهاده‌های تولید** ← اولین امکانات برای تولید کالاها و خدمات

۱ منابع طبیعی (زمین): هر چیزی که در طبیعت وجود دارد و در تولید استفاده می‌شود.

۲ منابع انسانی (عوامل انسانی) = نیروی کار

۳ سرمایه: سرمایه فیزیکی (کالاها و سرمایه‌ای) + سرمایه انسانی (دانش و مهارت نیروی کار)

مفهوم کمیابی منابع

۱ منابع و امکانات در دسترس انسان محدود است. (کمبود منابع)

۲ انسان در استفاده از منابع محدودیت دارد؛ چون منابع قابلیت مصارف متعدد دارند و نمی‌شود همه انتخاب‌ها را با هم داشت.

♦ در هر نقطه از زمان، هر شخص یا شرکت و یا هر کشوری، مقدار معینی از نیروی کار، زمین قابل بهره‌برداری، سرمایه انسانی و فیزیکی دارد.

۲ هزینه فرصت هر انتخاب را محاسبه کنید.

♦ محدودیت منابع، مفهوم هزینه فرصت را به همراه دارد.

انواع هزینه‌ها از منظر علم اقتصاد

← هزینه‌های مستقیم (آشکار) ← هزینه‌های پرداخت شده برای یک انتخاب

← هزینه‌های غیرمستقیم (پنهان) ← ارزش بهترین گزینه بعدی که هنگام انتخاب از دست می‌رود.

هزینه فرصت

منافع از دست رفته یا فوت شده

♦ نحوه محاسبه هزینه فرصت ← مقدار منافع مربوط به بهترین گزینه‌ای که از آن صرف نظر شده

مثال یک قطعه زمین

- ← کشاورزی ← ۵,۵۰۰ میلیون تومان
- ← احداث کارخانه ← ۸,۰۰۰ میلیون تومان ← هزینه فرصت
- ← ساختمان سازی ← ۹,۱۰۰ میلیون تومان ← بهترین گزینه ← انتخاب
- ← ویلا سازی ← ۶,۰۰۰ میلیون تومان

به دلیل وجود کمیابی در امکانات و داشته‌ها ← همیشه باید بین گزینه‌های انتخاب، «بده - بستان» کرد.

چیزی را رها می‌کنید تا چیز دیگری را
به دست آورید.

کشورها هم به مانند مردم، با مسئله کمیابی منابع روبه‌رو هستند.

کمیابی منابع هر جامعه را با مبادله مواجه می‌سازد.

اگر منابع بیش‌تری برای تولید یک کالا یا خدمات اختصاص داده شود، منابع کم‌تری برای تولید کالا یا خدمات دیگر باقی می‌ماند.

• اگر یک کشور کالاهایی را از دیگر کشورها بخرد

- ← هنوز با کمیابی و مبادله مواجه است.
- ← از منابع کشور دیگر استفاده کرده است.

۳ قید بودجه خود را ترسیم کنید.

قید بودجه یعنی مقدار محدود یا مشخص از پولی که در اختیار دارید.

به دلیل محدود بودن (کمیابی) بودجه باید بین گزینه‌های خود بده - بستان کنید.

روش‌های تصمیم‌گیری

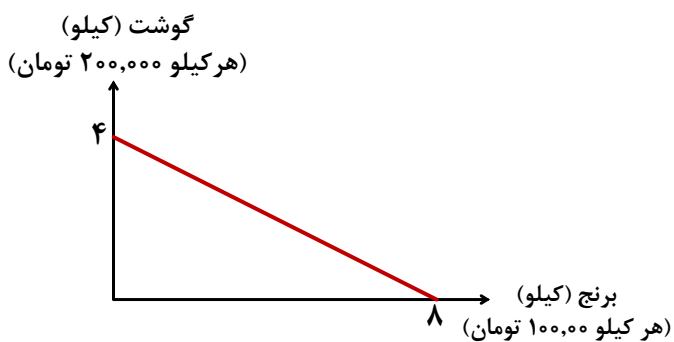
انتخاب یک گزینه از بین گزینه‌های مختلف

انتخاب چه مقدار از هر گزینه

مثال قید بودجه ۲۵۰۰۰ تومان

مثال قید بودجه ۸۰۰,۰۰۰ تومان

۴ هزینه‌های هدر رفته را فراموش کنید.

- ◆ هزینه‌هایی که دیگر غیرقابل اجتناب و غیرقابل برگشت هستند. ←
 - ◆ هزینه‌هایی که پرداخت شده است و شما نمی‌توانید آن را بازگردانید. ←
- مثل پولی که به یک چاه عمیق افتاده است

این هزینه‌ها نباید تأثیری در انتخاب و تصمیم شما داشته باشد.

تنها هزینه مؤثر بر تصمیم‌گیری ← هزینه‌هایی که در زمان تصمیم‌گیری به وجود می‌آیند. (هزینه فرصت)

نکته فهمیدن نحوه ارزیابی هزینه‌ها تنها بخشی از گرفتن یک تصمیم خوب است؛ باید هزینه‌ها در مقابل منافع سنجیده شوند.

۵ بین هزینه‌ها و منافع خود مقایسه کنید.

تصمیم منطقی ← تمام هزینه‌ها با تمام منافع مقایسه شود ← منافع گزینه انتخابی بیش تر از هزینه‌ها

همیشه مقایسه هزینه‌ها و منافع براساس اطلاعاتی که از آن‌ها داریم، انجام می‌گیرد.

◆ به‌عنوان یک کارآفرین، مقایسه هزینه‌ها و منافع کسب و کارتان، از مهم‌ترین مراحل راه‌اندازی یا استمرار آن است.

نکته مهم مقایسه منافع و هزینه‌ها بخشی از تصمیم‌گیری منطقی است. اما بهترین تصمیم به نوع رویکرد شما

بستگی دارد. دو نوع گسترده از انواع تصمیم‌ها وجود دارد:

۱ انتخاب یکی از بین گزینه‌ها ←

۲ انتخاب چه مقدار از هر گزینه ←

برآورد و مقایسه میان هزینه‌ها و منافع و این‌که چه چیزی را هزینه و چه چیزی را منفعت به حساب بیاوریم، وابسته به:

موقعیت‌ها و ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی ما است.

عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری‌های غیرمنطقی = اشتباهات رایج در تصمیم‌گیری

۱ اثرگذاری حقه‌های فروش

- وقتی که جنس ۱۶۰ هزار تومانی که ۵۰ درصد تخفیف دارد را صرفاً به خاطر تخفیف آن، بر جنس ۸۰ هزار تومانی ترجیح دهیم!
- وقتی فقط به دلیل این که حراج یا فروش ویژه اعلام شده خرید می‌کنیم!

۲ توجه به هزینه‌های دررفته

- وقتی غذایی را که سفارش داده شده دوست نداریم؛ اما به خاطر پولی که داده‌ایم تا آخرش می‌خوریم!
- وقتی دوره آموزش بی‌کیفیتی را چون پول داده‌ایم تا آخر می‌رویم!

۳ بی‌صبری زیاد (عجله)

- گاهی به جای صبر در تحصیل و یادگیری و بهره‌مندی از منافع آتی آن، سراغ کارهای کم‌ارزش آتی می‌رویم!
- گاهی برای تأمین هزینه‌های مصرف فعلی، زیر بار سنگین انواع بدهی می‌رویم!

۴ اعتماد به نفس بیش از حد و خودرأی بودن

- وقتی خوش بینی زیاد درباره درآمد آینده داریم و پس‌انداز کم‌تر برای نیازهای آتی می‌کنیم؟
- وقتی در زمینه‌های پرخطر، بدون آمادگی لازم سرمایه‌گذاری می‌کنیم!

۵ چسبیدن به وضعیت فعلی

- هنگامی که با چسبیدن به وضعیت فعلی و پرهیز از بررسی گزینه‌های جدید با رویکرد منطقی هزینه - فایده تصمیم می‌گیریم.

تست ۱۱ کشاورزی زمینی در اختیار دارد ولی هنوز به زراعت اقدام نکرده است و نمی‌داند چه محصولی را بکارد. او فهرستی از محصولات را در ذهن خود دارد و منافع حاصل از فروش آن‌ها را مطابق جدول زیر محاسبه کرده است.

نوع محصول	میزان محصول (به کیلو)	منافع حاصل از فروش هر کیلو محصول (به ریال)
پنبه	۱۰۰۰	۵۰۰
جو	۵۰۰	۳۰۰
توت‌فرنگی	۶۰۰	۱۰۰۰
سیب‌زمینی	۳۰۰	۸۰۰
پیاز	۴۰۰	۵۰۰

الف انتخاب وی کدام محصول خواهد بود؟

ب هزینه فرصت این انتخاب فرد کدام است؟

۱ الف) پنبه، ب) ۶۰۰۰۰۰ ریال منفعت حاصل از کشت توت‌فرنگی

۲ الف) توت‌فرنگی، ب) ۵۰۰۰۰۰ ریال منفعت حاصل از کشت پنبه

۳ الف) توت‌فرنگی، ب) ۲۴۰۰۰۰ ریال منفعت حاصل از کشت سیب‌زمینی

۴ الف) پنبه، ب) ۲۰۰۰۰۰ ریال منفعت حاصل از کشت پیاز

تست ۱۲ مازیار بودجه مشخصی برای خرید لباس در اختیار دارد. او تصمیم به خرید کت یا تیشرت یا ترکیبی از هر دو دارد. مازیار با توجه به بودجه خود می‌تواند این دو انتخاب زیر را داشته باشد: (قیمت هر کت ۱/۰۰۰/۰۰۰ تومان و قیمت هر تیشرت ۵۰۰/۰۰۰ تومان است).

انتخاب «۱»: خرید ۲ کت و ۶ تیشرت

انتخاب «۲»: خرید ۴ کت و ۲ تیشرت

الف میزان بودجه‌ای که مازیار برای خرید کت و تیشرت در اختیار دارد، چقدر است؟

ب اگر مازیار انتخاب «۱» را برگزیند، هزینه فرصت او کدام است؟

۱ ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ تومان، ب) ۴ عدد تیشرتی که وی از خرید آن صرف‌نظر کرده است.

۲ ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ تومان، ب) ۲ عدد کتی که وی از خرید آن صرف‌نظر کرده است.

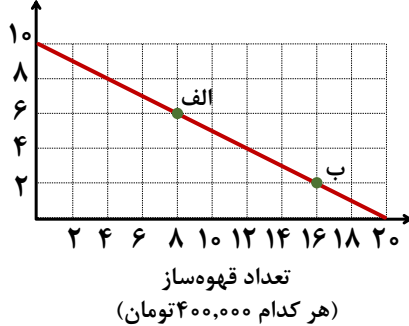
۳ ۵/۰۰۰/۰۰۰ تومان، ب) ۴ عدد تیشرتی که وی از خرید آن صرف‌نظر کرده است.

۴ ۵/۰۰۰/۰۰۰ تومان، ب) ۲ عدد کتی که وی از خرید آن صرف‌نظر کرده است.

تست ۱۳ در شرکتی فرضی، بودجه سالانه مطابق نسبت‌های نمودار مقابل، برای خرید دو کالای صندلی اداری و

قهوه‌ساز تقسیم شده است. با توجه به نمودار:

تعداد صندلی اداری
(هر کدام ۸۰۰,۰۰۰ تومان)

الف کل بودجه شرکت چقدر است؟

ب مفهوم قید بودجه به چه معناست؟

پ حرکت از نقطه «الف» به «ب» به چه معناست؟

۱ الف (۸,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ب) به مقدار پول جداگانه‌ای که برای

خرید پس‌انداز می‌کنیم، قید بودجه گفته می‌شود. پ) صرف‌نظر

کردن از خرید ۴ واحد صندلی اداری برای به دست آوردن ۸ واحد

قهوه‌ساز بیشتر

۲ الف (۱۶,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ب) به مقدار پول جداگانه‌ای که برای خرید پس‌انداز می‌کنیم، قید بودجه گفته می‌شود.

پ) صرف‌نظر کردن از خرید ۸ واحد صندلی اداری برای به دست آوردن ۴ واحد قهوه‌ساز بیشتر

۳ الف (۱۶,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ب) به مقدار محدود پول برای خرج کردن، قید بودجه گفته می‌شود. پ) صرف‌نظر کردن

از خرید ۸ واحد صندلی اداری برای به دست آوردن ۴ واحد قهوه‌ساز بیشتر

۴ الف (۸,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ب) به مقدار محدود پول برای خرج کردن، قید بودجه گفته می‌شود. پ) صرف‌نظر کردن

از خرید ۴ واحد صندلی اداری برای به دست آوردن ۸ واحد قهوه‌ساز بیشتر

تست ۱۴ تصمیمات زیر به ترتیب مصداق مناسبی برای کدام اشتباه‌های رایج در تصمیم‌گیری است.

• زیبا به جشن تولد دوستش دعوت شده است، همچنین برای کاهش وزن و بیماری دیابت خود رژیم غذایی خاصی است اما مقداری از کیک تولد را می‌خورد.

• مجتبی پیراهن ۴۵۰ هزار تومانی که ۵۰٪ تخفیف دارد را بر پیراهن ۱۶۵ هزار تومانی ترجیح می‌دهد.

• پدر مریم اخیراً علی‌رغم نبود مشتری کافی برای میوه آناناس تصمیم گرفته است زمین بیشتری به این محصول اختصاص دهد.

۱ بی‌صبری زیاد - اثرگذاری حقه‌های فروش - خودرأی بودن و اعتماد به نفس زیاد

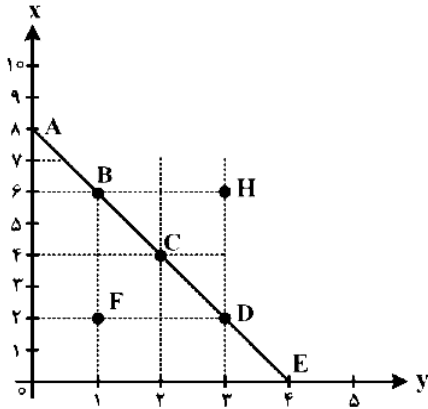
۲ بی‌صبری زیاد - عدد استفاده از معیار هزینه فرصت - چسبیدن به وضعیت فعلی

۳ اعتماد به نفس بیش از حد - صرفه‌جویی بیش از حد - چسبیدن به وضعیت فعلی

۴ اعتماد به نفس بیش از حد - توجه به هزینه‌های در رفته - خودرأی بودن و اعتماد به نفس زیاد

تست ۱۵

مرز امکانات بودجه (قید بودجه) خانواده‌ای برای خرید دو گروه کالا (x) و خدمات (y) به شکل زیر ترسیم شده است. اگر قیمت کالا معادل ۵ واحد پولی ($P(x)=5$) و قیمت خدمات معادل ۱۰ واحد ($P(y)=10$) باشد،

با توجه به نقاط روی خط قید بودجه، کدام مورد درست، نیست؟

- ۱ قید بودجه برای این خانواده با هر ترکیبی از x و y، یکسان است.
- ۲ برای به دست آوردن یک واحد (y) بیش تر، باید یک واحد (x) از دست بدهد.
- ۳ برای به دست آوردن یک واحد بیش تر از (x) مستلزم از دست دادن (y) بیش تر است.
- ۴ حرکت از بالا به پایین خط بودجه (A, B, C, D و E) به معنی از دست دادن کالای x است.

تست ۱۶

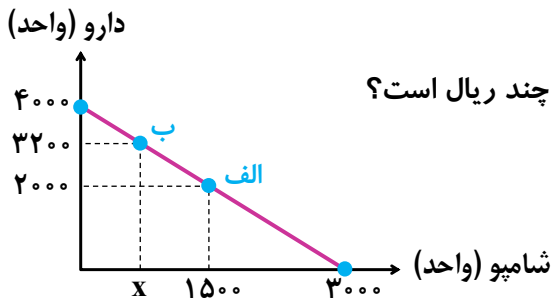
امیررضا با سرمایه ۵۰۰ میلیون تومان قصد دارد در یکی از موارد زیر سرمایه گذاری کند. با توجه به اصل هزینه فرصت، او کدام مورد را انتخاب خواهد کرد و هزینه فرصت این انتخاب چند میلیون تومان است؟

- سرمایه گذاری در صندوق‌های درآمد ثابت با سود سالانه ۱۵۰ میلیون تومان
- خرید یک قطعه زمین با سود ۲۰۵ میلیون تومان در دو سال
- سپرده گذاری در حساب پس انداز بلندمدت با سود سالانه ۲۱ درصد
- سرمایه گذاری در تولید گیاهان دارویی با سود ماهیانه ۱۵ میلیون تومان

- ۱ سرمایه گذاری در تولید گیاهان دارویی - ۱۵۰ میلیون تومان سود حاصل از سرمایه گذاری در صندوق‌های درآمد ثابت
- ۲ سرمایه گذاری در تولید گیاهان دارویی - ۱۰۵ میلیون تومان سود حاصل از سپرده گذاری در حساب پس انداز بلندمدت بانک
- ۳ سرمایه گذاری در صندوق‌های درآمد ثابت - ۱۵۰ میلیون تومان سود حاصل از سرمایه گذاری در تولید گیاهان دارویی
- ۴ خرید یک قطعه زمین - ۳۰ میلیون تومان سود حاصل از مابه التفاوت سرمایه گذاری در تولید گیاهان دارویی و سرمایه گذاری در صندوق‌های درآمد ثابت

تست ۱۷ داروخانه‌ای نیاز خود به دارو و شامپو را با مبلغی معادل هجده میلیون تومان تأمین کرده است. با توجه به

نمودار قید بودجه زیر به ترتیب (از راست به چپ):

الف) هزینه فرصت داروخانه برای حرکت از نقطه «ب» به نقطه «الف» چند ریال است؟

ب) چه تعداد شامپو در نقطه «ب» خریداری می‌شود؟

(قیمت هر واحد دارو ۴۵۰۰ تومان و هر واحد شامپو ۶۰۰۰ تومان است)

۱) $۷۵۰ - ۵۴۰/۰۰۰/۰۰۰$

۲) $۷۵۰ - ۵۴/۰۰۰/۰۰۰$

۳) $۶۰۰ - ۵۴/۰۰۰/۰۰۰$

۴) $۶۰۰ - ۵۴۰/۰۰۰/۰۰۰$

الگوی مرز امکانات تولید

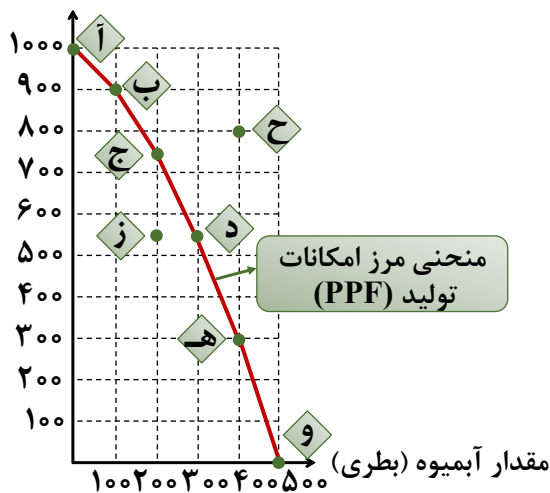
- ◆ یک الگو برای استفاده حداکثری از منابع کمیاب
- ◆ توضیح مفهوم تخصیص بهینه، کارایی و هزینه فرصت
- ◆ تمرین کاربرد اصول انتخاب درست و بهینه
- ◆ درک بهتر از بده - بستان‌های یک کشور در استفاده از منابع کمیاب

الگو ← نمایشی ساده از یک واقعیت پیچیده • از طریق ← حذف جزئیات غیرلازم

بررسی الگوی مرز امکانات تولید

- ◆ یکی از انتخاب‌های اساسی در هر کسب و کار ← تقسیم منابع کمیاب خود در میان انواع تولیدات

مقدار بستنی (عدد)

مقدار تولید بستنی (عدد)	مقدار تولید آرمیوه (بطری)	
۱۰۰۰	۰	الف
۹۰۰	۱۰۰	ب
۷۵۰	۲۰۰	ج
۵۵۰	۳۰۰	د
۳۰۰	۴۰۰	هـ
۰	۵۰۰	و

- نقطه الف ← همه منابع کمیاب فقط به تولید بستنی اختصاص دارد و امکان تولید آرمیوه وجود ندارد.
- نقطه و ← همه منابع کمیاب فقط به تولید آرمیوه اختصاص دارد و امکان تولید بستنی وجود ندارد.
- مابقی ← منابع کمیاب بین تولید دو کالا تقسیم شده است.

به خطی که از اتصال این نقاط به دست می‌آید، مرز امکانات تولید گفته می‌شود و نشان‌دهنده حداکثر امکان تولید کسب و کار با به‌کارگیری تمام منابع موجود است.

مرز امکانات تولید مرزی است بین آن‌چه یک کسب‌وکار با استفاده از منابع موجود و در دسترس می‌تواند تولید کند و آن‌چه نمی‌تواند.

- ◆ نقاط روی منحنی مرز امکانات تولید ← در دسترس و نشان‌دهنده استفاده بهینه و کامل از منابع موجود
- ◆ نقاط داخل منحنی مرز امکانات تولید ← در دسترس و نشان‌دهنده عدم استفاده بهینه از منابع موجود
- ◆ [امکان تولید محصول بیش‌تر وجود دارد]
- ◆ نقاط بیرون از منحنی مرز امکانات تولید ← خارج از دسترس ← به دلیل کمیابی منابع
- ◆ [آمال و آرزوها]

◆ هزینه فرصت اجتماع

◆ چیزی به نام ناهار مجانی وجود ندارد!

- ← اگر ناهار برای دانش‌آموزان رایگان باشد، برای جامعه رایگان نیست.
- ← تولید غذا به منابع نیاز دارد و از این منابع می‌توان برای تولید چیزهای دیگری استفاده کرد.
- ← برای داشتن «ناهار رایگان» باید از تولید و داشتن کالاها و خدمات دیگر صرف‌نظر کرد.

• مرز امکانات تولید به ما اجازه می‌دهد تا هزینه فرصت یک شرکت یا یک کشور را زمانی که بیش از یک کالا تولید می‌کند، مجسم و محاسبه کنیم

• کارایی و ناکارایی

◆ کارایی: (نقاط روی منحنی مرز امکانات تولید)

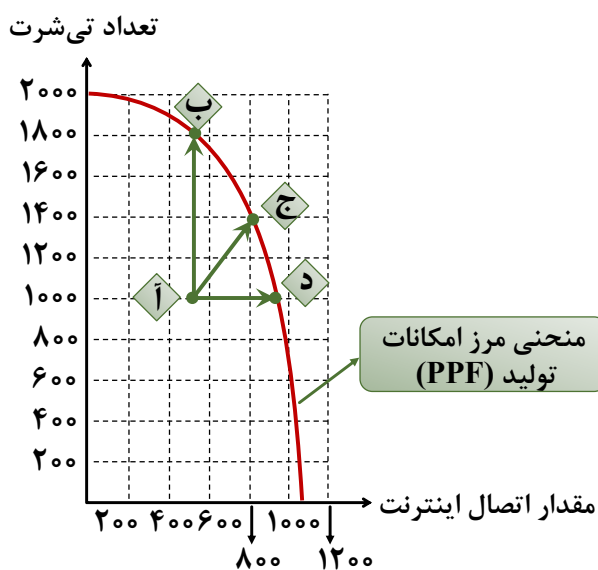
- ← تلاش برای به‌دست آوردن کارایی • به معنای ← یافتن موقعیت‌هایی برای پیشرفت
- ← اگر یک شرکت یا یک کشور، از تمامی فرصت‌های خود برای بهتر شدن وضعیت خودش استفاده کرده باشد به گونه‌ای که این بهبود وضعیت موجب بدتر شدن وضع دیگران نشده باشد اقتصاد آن شرکت یا کشور کارا است.
- ← اقتصاد کارا از منابع موجود خود بیش‌ترین استفاده را می‌برد.
- ← در وضعیت کارایی امکان تولید حتی یک واحد کالای بیشتر وجود ندارد، مگر با کاهش تولید سایر محصولات؛ بنابراین هنگامی که روی مرز کارایی قرار داریم، بهتر شدن وضعیت ما، مستلزم بدتر شدن وضع دیگری خواهد بود.

ناکارایی: (نقاط زیر مرز امکانات تولید)

نشان دهنده این واقعیت است که اقتصاد از بیشترین منابع استفاده نکرده است.

وقتی تولید ناکارا باشد، **این امکان وجود دارد** که حداقل مقدار بیشتری از یک کالا تولید شود بدون آن که از تولید کالاهای دیگر کاهش یافته یا حذف شوند.

نقاط خارج از مرز ← با فرض ثابت ماندن منابع ← غیرقابل دسترس (آرزو)

انواع حرکت در منحنی مرز امکانات تولید

۱ حرکت بر روی منحنی (جابجایی)

با فرض ثابت بودن منابع، هر محصولی بیشتر تولید شود جابجایی نقطه‌ای به سمت آن محصول اتفاق می‌افتد.

۲ حرکت خود منحنی (انتقال)

با فرض تغییر در منابع

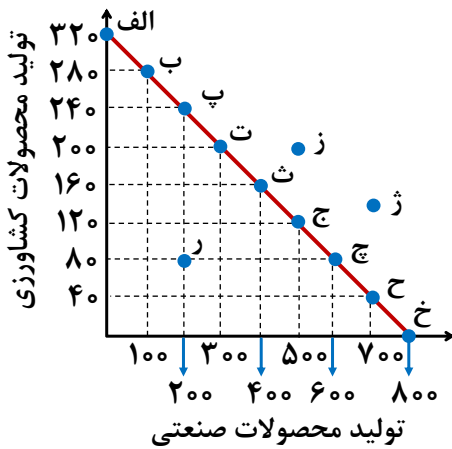
افزایش منابع

جابجایی منحنی به سمت بالا و راست

کاهش منابع

جابجایی منحنی به سمت پایین و چپ

تست ۱۸ کدام گزینه در بردارنده پاسخ درست پرسش‌ها، با توجه به «منحنی مرز» امکانات تولید زیر است؟

الف حرکت از نقطه «ت» به نقطه «ج» مستلزم چه تعداد

هزینه فرصت از چه نوع کالایی است؟

ب در نقطه «ر» چه تعدادی از محصولات صنعتی به دلیل

ناکارایی تولید نمی‌شود؟

ج در کدام نقطه، از هر کالا دقیقاً نصف حداکثر میزان

ممکن، تولید می‌شود؟

د لازمه دستیابی به نقطه «ز» یا «ژ» چیست؟

۱ الف) ۱۴۰ عدد از محصولات صنعتی (ب) ۸۰۰ عدد ج) نقطه «ح» (د) تلاش برای دستیابی به کارایی

۲ الف) ۱۴۰ عدد از محصولات صنعتی (ب) ۸۰۰ عدد ج) نقطه «ث» (د) تلاش برای دستیابی به کارایی

۳ الف) ۱۲۰ عدد از محصولات کشاورزی (ب) ۴۰۰ عدد ج) نقطه «ث» (د) افزایش منابع تولید

۴ الف) ۱۲۰ عدد از محصولات کشاورزی (ب) ۴۰۰ عدد ج) نقطه «ح» (د) افزایش منابع تولید

تست ۱۹ با توجه به الگوی مرز امکانات تولید، کدام مورد درک بهتری در استفاده از منابع کمیاب ارائه می‌دهد؟

۱ تولید در خارج از مرز امکانات، قابل دستیابی است به شرط آن که منابع کمیاب موجود با مدیریت صحیح به تولید کالا اختصاص یابد.

۲ تولید کالا باید درون مرز امکانات تولید، انجام پذیرد به شرط آن که منابع کمیاب موجود با مدیریت صحیح به تولید کالا اختصاص یابد.

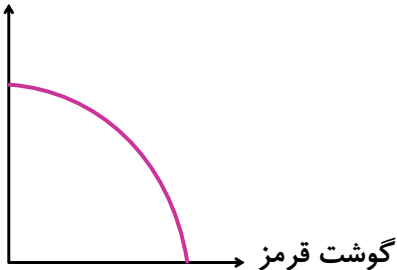
۳ یک تولیدکننده بهتر است بر روی مرز امکانات، تولید کند و هر نقطه روی آن نشان می‌دهد که منابع کمیاب بین تولید دو کالای مورد نظر تقسیم شده است.

۴ یک تولیدکننده بهتر است درون مرز امکانات، تولید کند و هر نقطه در این محدوده نشان می‌دهد که منابع کمیاب بین تولید دو کالای مورد نظر تقسیم شده است.

تست ۲۰

با توجه به منحنی مرز امکانات تولید زیر که مربوط به یک شرکت فرضی است که دو کالای گوشت سفید و گوشت قرمز بسته بندی شده را تولید می کند، به ترتیب هر کدام از شرایط زیر به کدام یک از موارد «انتقال منحنی مرز امکانات تولید، جابجا شدن روی منحنی مرز امکانات یا بدون تغییر» اشاره می کند؟

گوشت سفید

• قیمت گوسفند افزایش پیدا کرده و خریداران علاقه مند به مصرف گوشت قرمز نیستند.

• شرکت به دلیل بالا بودن هزینه هایش، برخی از کارگران خط تولید گوشت سفید و قرمز را تعدیل کرده است.

• به دلیل شیوع بیماری، مردم از خرید گوشت سفید اجتناب می کنند.

• اختراع فناوری صید لانگ لاین، حجم ماهی در دسترس شرکت را افزایش داده است.

۱ بدون تغییر - انتقال - بدون تغییر - انتقال

۲ جابجا شدن - بدون تغییر - جابجا شدن - بدون تغییر

۳ جابجا شدن - انتقال - جابجا شدن - انتقال

۴ بدون تغییر - جابجا شدن - بدون تغییر - جابجا شدن

تست ۲۱

کدام مورد، هزینه فرصت اجتماعی «کمک های بلاعوض به فقرا» را تبیین می کند؟

۱ کمک به افراد کم توان مالی، انتظار آنها را افزایش می دهد و به عدم فعالیت اقتصادی تشویق می کند.

۲ دولت باید از همه مردم مالیات بیشتری بگیرد که در بیشتر اوقات امکان پذیر نیست.

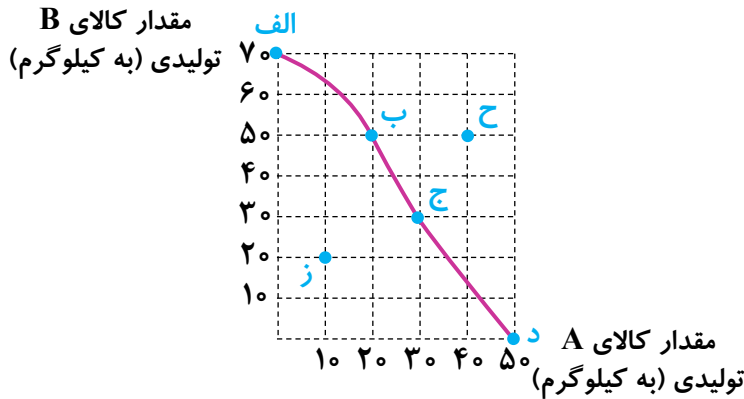
۳ کمک دولت به افراد نیازمند، سبب افزایش اشتغال در جامعه می شود.

۴ با اختصاص منابع به این نوع کمک ها، سرمایه برای فعالیت های مولد کاهش می یابد.

تست ۲۲

با توجه به منحنی مرز امکانات تولید مقابل که مربوط به یک شرکت فرضی است که دو کالای A و B را

تولید می کند:

الف) به ترتیب چند واحد کالای B و چند واحد

کالای A در نقطه «د» تولید شده است؟

ب) اگر نقطه تولید بنگاه، نقطه «ج» باشد،

آنگاه هزینه فرصت تولید ۲۰ کیلو بیشتر از

کالای B کدام است؟

ج) به ترتیب تولید در کدام نقطه ناکارا و در کدام نقطه با ثابت ماندن منابع کشور، غیرقابل دستیابی است؟

۱) الف (۷۰ - صفر / ب) ۱۰ کیلو کالای A که تولید شده است. ج - ز

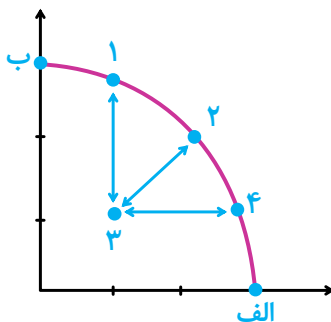
۲) الف (۷۰ - صفر / ب) ۱۵ کیلو کالای A که تولید شده است. ج - ز

۳) الف (صفر - ۵۰ / ب) ۱۰ کیلو کالای A که از تولید آن صرف نظر شده است. ج - ز

۴) الف (صفر - ۵۰ / ب) ۱۰ کیلو کالای A که از تولید آن صرف نظر شده است. ج - ز

تست ۲۳

کدام مورد، به ترتیب در رابطه با نقاط مشخص شده در الگوی مرز امکانات تولید، درست است؟

الف) تغییر مکان از نقطه ۳ به نقطه ۴

ب) تغییر وضعیت از نقطه ۴ به نقطه ۱

ج) تغییر مکان از نقطه ۲ به نقطه ۳

۱) نیازی به انتقال منابع از تولید یک کالا به تولید کالای دیگر نیست - متحمل

هزینه فرصت می شود - ناکارایی منابع تولید

۲) رکود اقتصادی سبب این تغییر وضعیت شده است. - عوامل و منابع تولید در حالت کارا هستند - کارایی منابع

۳) نیازی به انتقال منابع از تولید یک کالا به تولید کالای دیگر نیست - عوامل و منابع تولیدی در حالت کارا هستند -

کارایی منابع تولید

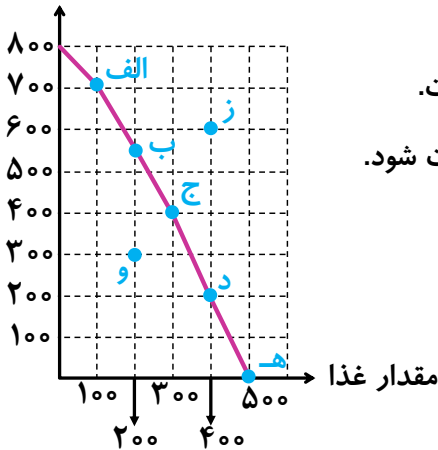
۴) باید منابع تولید یک کالا به تولید کالای دیگر منتقل شود - متحمل هزینه فرصت می شود - ناکارایی منابع تولید

تست ۲۴

نمودار زیر، منحنی مرز امکانات تولید کشوری را نشان می‌دهد. هر کدام از شرایط زیر به کدامیک از موارد

«انتقال مرز امکانات تولید، جابجا شدن روی منحنی مرز امکانات یا بدون تغییر» اشاره می‌کند؟

مقدار پوشاک

• خط تولید با پدیده بیکاری دوره‌ای مواجه شده است.

• یک فناوری جدید منابع موجود برای تولید هر دو محصول را افزایش داده است.

• افزایش تقاضا برای غذا سبب شده است منابع به سمت تولید بیشتر غذا هدایت شود.

۱ انتقال - انتقال - جابجا شدن

۲ انتقال - جابجا شدن - انتقال

۳ بدون تغییر - جابجا شدن - انتقال

۴ بدون تغییر - انتقال - جابجا شدن

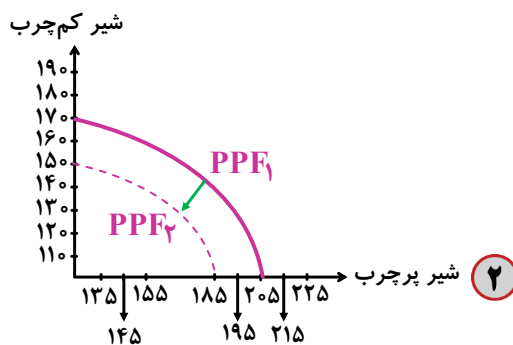
تست ۲۵

یک دامداری صنعتی تصمیم می‌گیرد در نهاده‌های دامی (مواد مصرفی جهت تغذیه و پرورش دام) خود، از

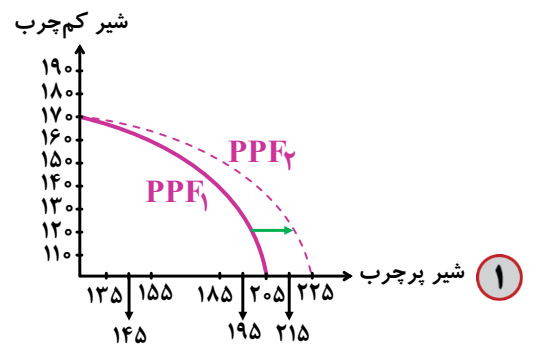
علوفه مغزی حاوی کلسیم و فسفر استفاده کند. با فرض اینکه این دامداری فقط دو محصول شیر پرچرب و کم چرب را

تولید می‌کند، در این صورت، تولید دو محصولش، ماهانه ۱۰ تن، افزایش پیدا می‌کند. کدام گزینه، تغییر نمودار مرز

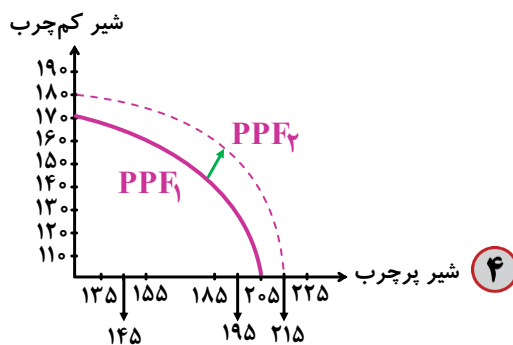
امکانات تولید این واحد صنعتی را به درستی نشان می‌دهد؟

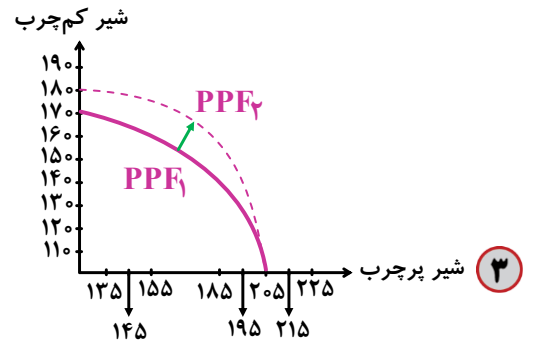
۲

۱

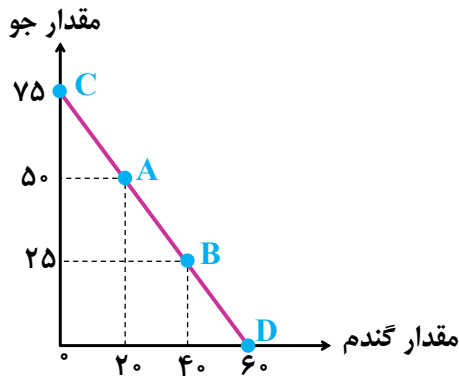

۴

۳

تست ۲۶ براساس اطلاعات ارائه شده، پاسخ پرسش‌های زیر، به ترتیب، کدام است؟

• هزینه تولید دو محصول یکسان است.

• قیمت جو، ۲۰ درصد ارزان‌تر از گندم است.

• قیمت گندم برای هر تن ۵ میلیون تومان است.

الف) در کدام نقطه، ارزش تولید گندم بیشتر از سایر نقاط است؟

ب) بهترین تصمیم، براساس کدام اصل گرفته می‌شود؟

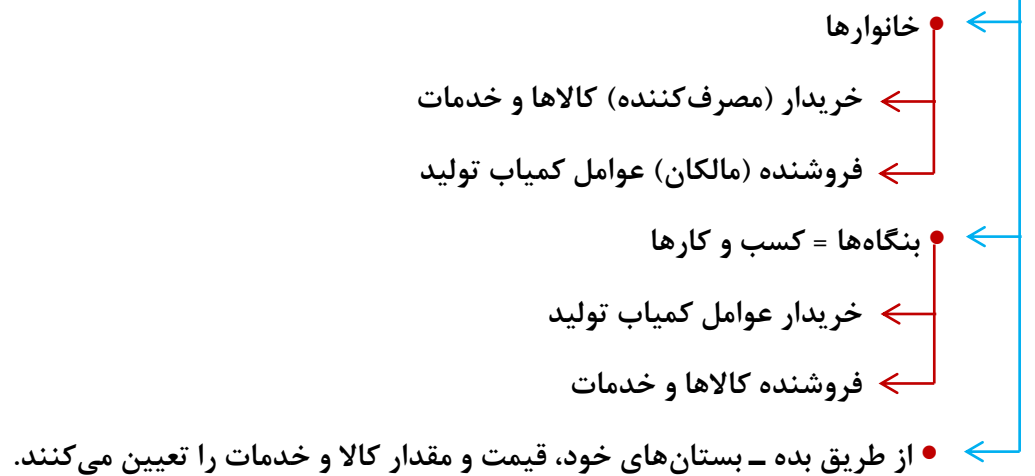
۱ - A - براساس مقایسه منافع هر یک از حالت‌ها انجام می‌شود.

۲ - A - براساس تفاوت هزینه و درآمد که باید حداکثر باشد.

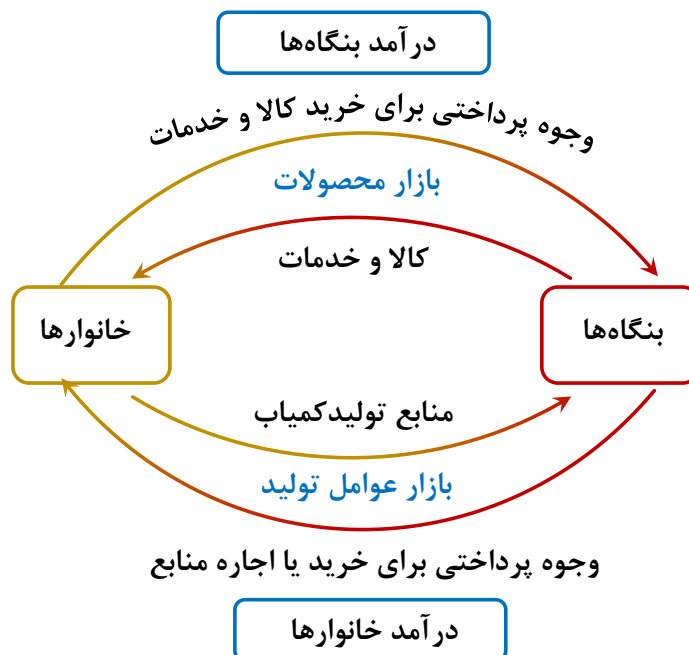
۳ - D - براساس مقایسه هزینه‌ها که باید کمترین هزینه را داشته باشد.

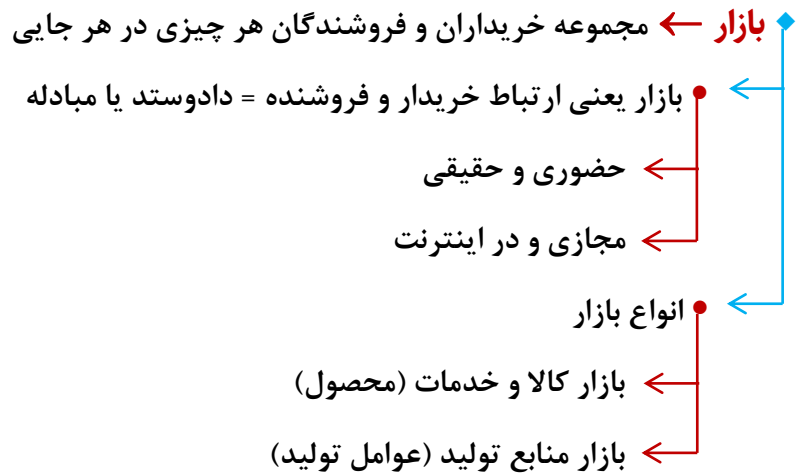
۴ - D - براساس هزینه فرصت که باید ارزش دومین انتخاب پایین‌تر از منافع گزینه انتخاب شده باشد.

♦ دو بازیگر اصلی اقتصاد

♦ جریان چرخشی ساده ← ارتباط متقابل و دوسویه (رابطه دادوستد) بنگاهها و خانوارها با یکدیگر

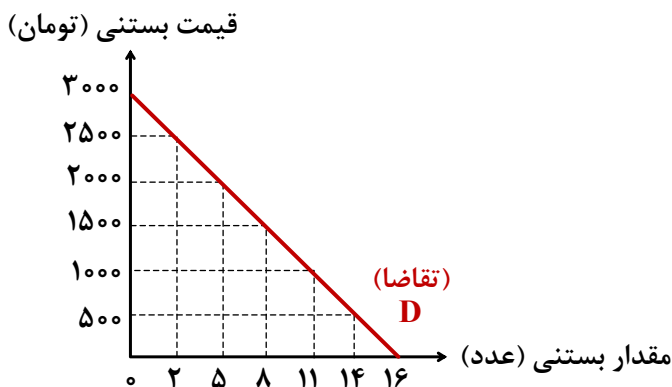
(بررسی بازار کالا و خدمات)

الف) خریداران یا تقاضاکنندگان و فرآیند تصمیم‌گیری آن‌ها

خانوارهای تقاضاکننده کالاها و خدمات که نسبت به مشاهده تغییر شرایط بازار تصمیمات متفاوت می‌گیرند.

۱ قیمت: ارتباط معکوس بین قیمت کالا و مقدار تقاضای آن

قانون تقاضا

تقاضای بستنی	قیمت بستنی
۱۶	۰
۱۴	۵۰۰
۱۱	۱۰۰۰
۸	۱۵۰۰
۵	۲۰۰۰
۲	۲۵۰۰
۰	۳۰۰۰

منحنی تقاضا همواره نزولی (رو به پایین) است = شیب منفی

۲ درآمد: در اغلب موارد، افزایش درآمد باعث افزایش مقدار تقاضا در هر قیمت می‌شود.

درآمد ↑↑ تقاضا

کالاها

- ← معمولی (نرمال) ← ارتباط مستقیم یا مثبت با درآمد
- ← پست (استثنا) ← ارتباط معکوس یا منفی با درآمد

۳ سلیقه: مثلاً مد شدن می‌تواند بدون تغییر قیمت موجب افزایش تقاضا شود.

۴ انتظارات: پیش‌بینی افزایش قیمت کالا در آینده می‌تواند موجب افزایش تقاضای آن کالا شود.

۵ قیمت دیگر کالاها:

- ← کالاهای مکمل (مرتبط)
- ← کالاهایی که با هم مصرف می‌شوند مثل چای و قند
- ← ارتباط مستقیم در میزان تقاضا
- ← کالاهای جایگزین
- ← کالاهایی که به جای هم مصرف می‌شوند مثل گوشت قرمز و گوشت سفید
- ← ارتباط معکوس در میزان تقاضا

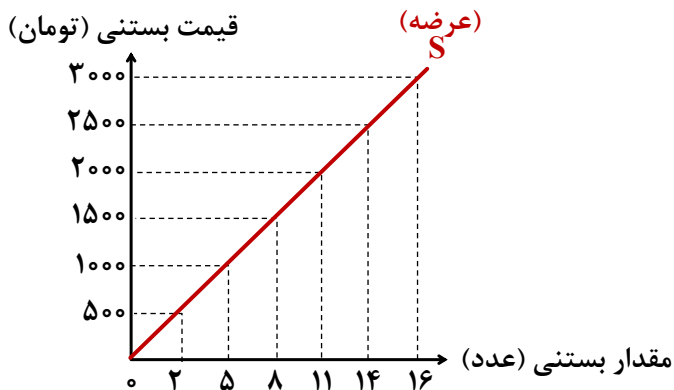
♦ افزایش قیمت محصولات مضر و غیرمفید از طریق وضع مالیات، علاوه بر آگاه‌سازی مردم به زبان‌های مصرف آن‌ها می‌تواند مصرف این کالاها را کاهش دهد.

ب) فروشندگان یا عرضه‌کنندگان و فرآیند تصمیم‌گیری آن‌ها

۱ قیمت: قیمت کالا ↑↑ مقدار عرضه

ارتباط مستقیم بین قیمت کالا و مقدار عرضه آن

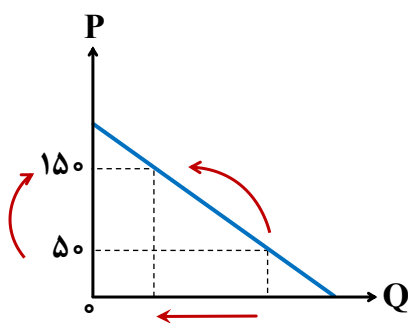
قانون عرضه

عرضه بستنی	قیمت بستنی
۰	۰
۲	۵۰۰
۵	۱۰۰۰
۸	۱۵۰۰
۱۱	۲۰۰۰
۱۴	۲۵۰۰
۱۶	۳۰۰۰

منحنی عرضه صعودی (رو به بالا) است = شیب مثبت

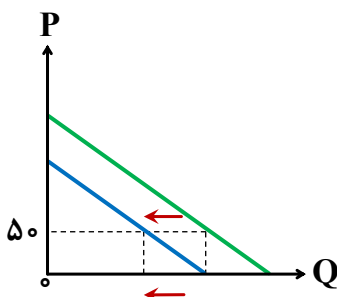
- ۲ هزینه‌های تولید مثل قیمت مواد اولیه، ابداعات و اختراعات ← ارتباط معکوس
- ← بالا رفتن هزینه‌ها موجب کاهش عرضه کالا در فرض ثبات قیمت می‌گردد.
- ← کاهش هزینه‌ها موجب افزایش عرضه کالا در فرض ثبات قیمت می‌گردد.

نکته جابه‌جایی نقطه‌ای بر روی خود منحنی‌ها (حرکت بر روی خود منحنی‌ها)

تأثیر تغییرات قیمت

- ← به سمت چپ = کاهش مقدار
- ← به سمت راست = افزایش مقدار

نکته جابه‌جایی مکان هندسی منحنی‌ها بر روی نمودار

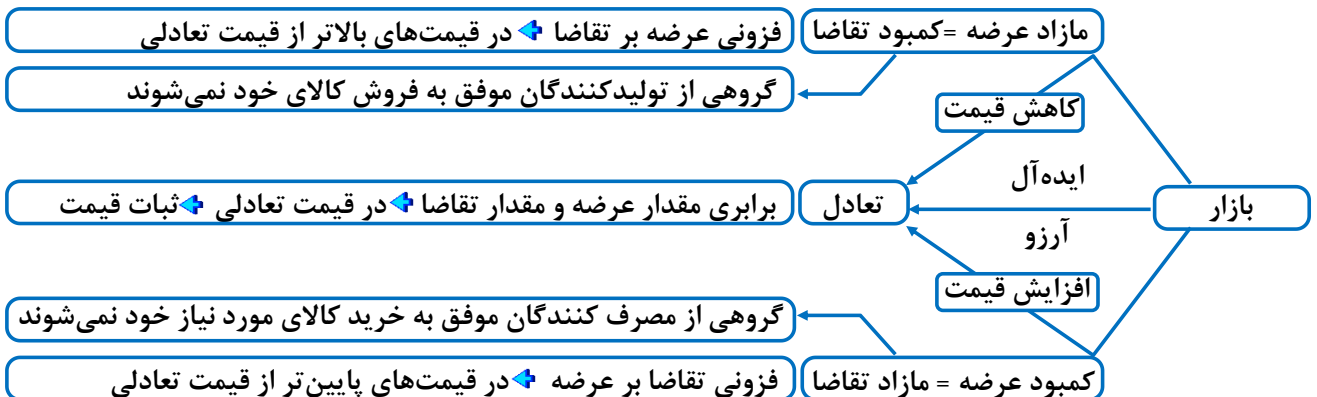
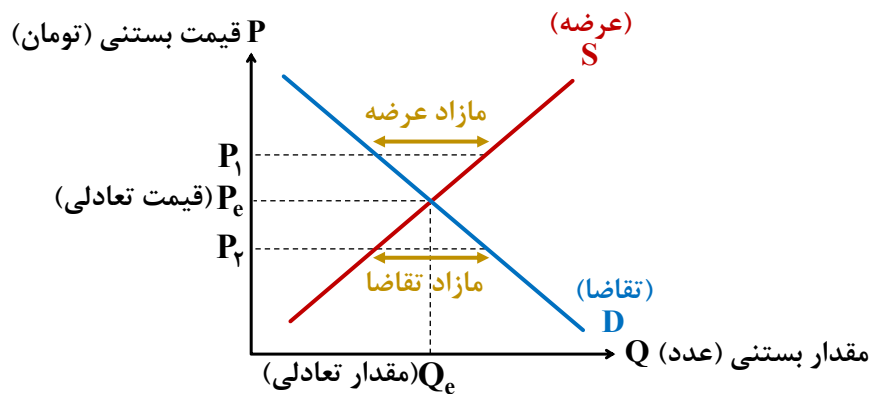
تأثیر هر عاملی به غیر از قیمت

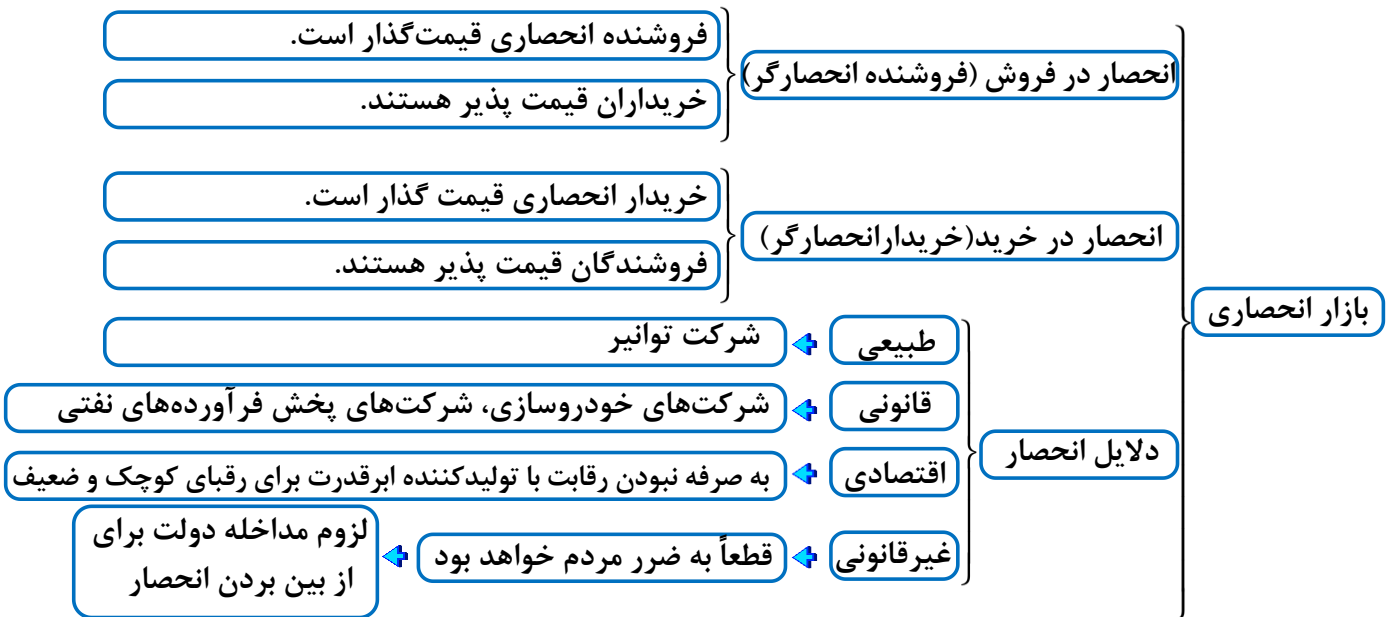
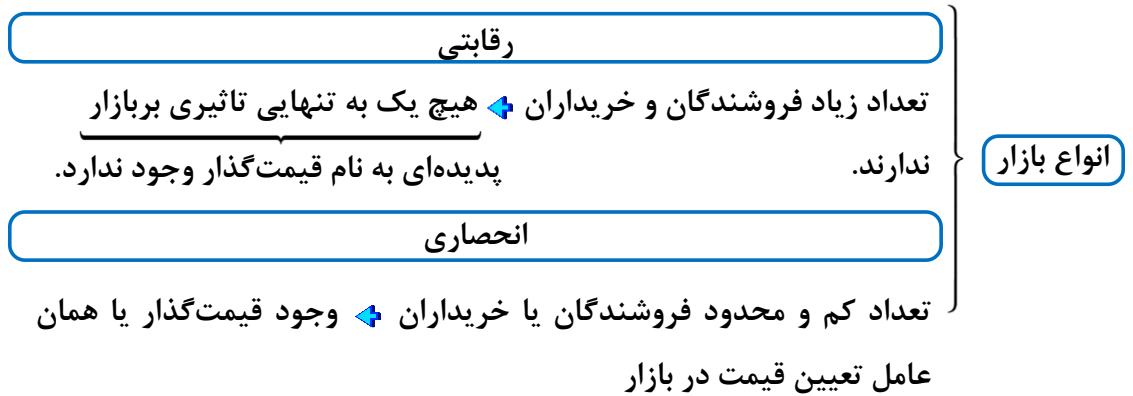
- ← به سمت چپ = کاهش مقدار
- ← به سمت راست = افزایش مقدار

تبادل در بازار

رفتار عرضه کنندگان و تقاضاکنندگان در بازار در مقابل هم صورت می‌گیرد و باید با هم هماهنگ باشد.
[تبادل]

قیمت بستنی	تقاضای بستنی	عرضه بستنی
۰	۱۶	۰
۵۰۰	۱۴	۲
۱۰۰۰	۱۱	۵
۱۵۰۰	۸	۸
۲۰۰۰	۵	۱۱
۲۵۰۰	۲	۱۴
۳۰۰۰	۰	۱۶

نکته انحصار طبیعی و قانونی مشروط به مواظبت و مقررات‌گذاری صحیح می‌تواند برای مصرف‌کننده سودمند باشد.

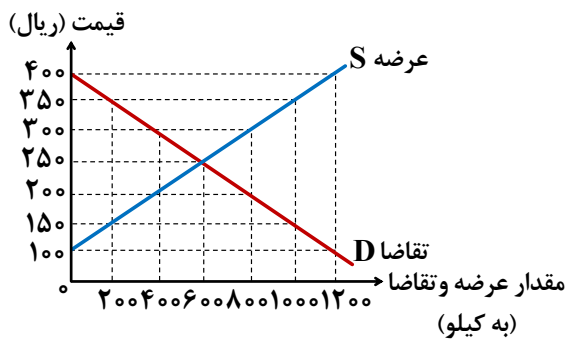
◆ بازارهای حراجی

- ◆ مزایده: فروش محصول به بالاترین قیمت ممکن
- ◆ مناقصه: خرید محصول با کم‌ترین قیمت ممکن

◆ محاسبه عرضه و تقاضا

۱ محاسبه میزان مازاد عرضه / کمبود تقاضا و یا کمبود عرضه / مازاد تقاضا در یک قیمت معین

تفاضل مقدار عرضه و مقدار تقاضا در آن قیمت

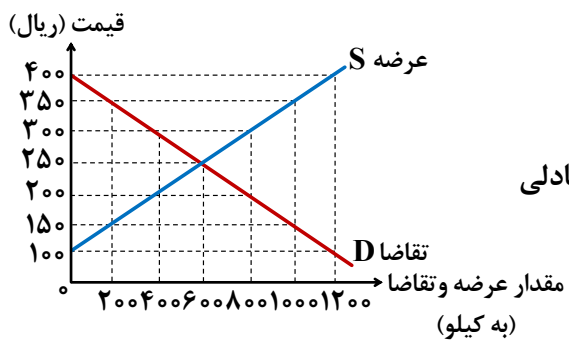

مقدار مازاد عرضه در قیمت ۳۵۰ : $۱۰۰۰ - ۲۰۰ = ۸۰۰$

مقدار مازاد تقاضا در قیمت ۱۰۰ : $۱۲۰۰ - ۰ = ۱۲۰۰$

۲ محاسبه میزان مازاد یا کمبود عرضه نسبت به مقدار عرضه تعادلی در یک قیمت معین

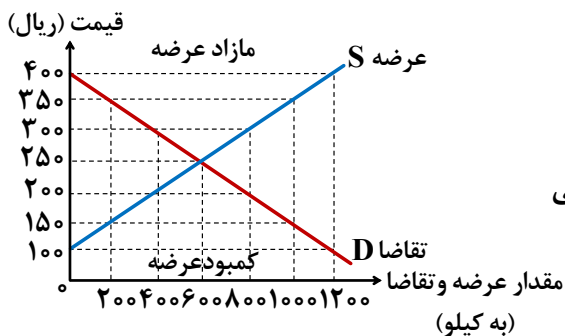
مقدار عرضه تعادلی - مقدار عرضه در آن قیمت

مقدار مازاد عرضه در قیمت ۳۵۰ نسبت به عرضه تعادلی : $۱۰۰۰ - ۶۰۰ = ۴۰۰$

۳ محاسبه مقدار مازاد یا کمبود تقاضا نسبت به مقدار تقاضای تعادلی در یک قیمت معین

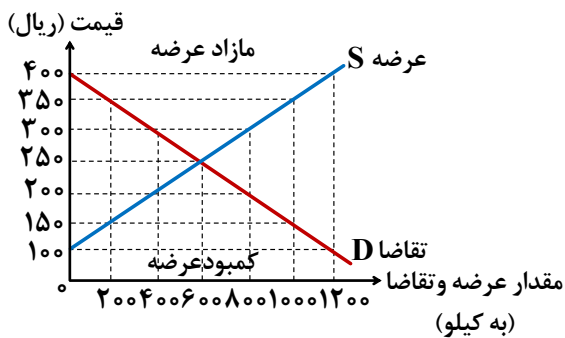
مقدار تقاضای تعادلی - مقدار تقاضا در آن قیمت

مقدار مازاد تقاضا در قیمت ۱۰۰ نسبت به تقاضای تعادلی : $۶۰۰ - ۱۲۰۰ = ۶۰۰$

۴ محاسبه حداکثر پرداختی مصرف‌کنندگان / حداکثر دریافتی یا درآمد تولیدکنندگان در یک قیمت معین ← رقم یا ارزش معاملات در یک قیمت معین

قیمت × مقدار کمتر (از بین عرضه و تقاضای آن قیمت)

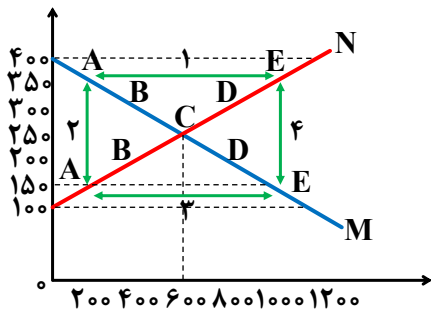

حداکثر درآمد تولیدکنندگان در قیمت ۳۵۰

$$350 \times 200 = 70000 \Rightarrow \text{عرضه} = 1000, \text{تقاضا} = 200$$

حداکثر درآمد تولیدکنندگان در قیمت ۱۰۰

$$100 \times 0 = 0 \Rightarrow \text{عرضه} = 0, \text{تقاضا} = 1200$$

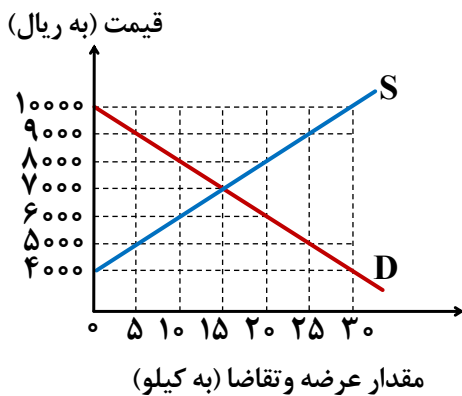

تست ۲۷ با توجه به نمودار زیر:

- الف) کدام شماره، بیانگر مازاد عرضه است؟
 ب) کدام دو نقطه، به ترتیب بیانگر قیمت و مقدار و مفهوم تعادلی است؟
 ج) کدام شماره، مبین مفهوم کمبود عرضه است؟
 د) کدام حروف به ترتیب، بیانگر منحنی تقاضا و عرضه است؟
 ه) کدام دو عدد بیانگر «عرضه صفر» است؟ و کدام دو عدد مبین «تقاضای صفر» است؟

- ۱ الف) ۱ (ب) C - ۲۵۰ - ۶۰۰ (ج) ۳ (د) M و N (ه) ۱۰۰، ۱۲۰۰، ۴۰۰ و ۱۲۰۰
 ۲ الف) ۱ (ب) B - ۲۵۰ - ۶۰۰ (ج) ۴ (د) M و N (ه) ۱۰۰، ۱۲۰۰، ۴۰۰ و ۱۲۰۰
 ۳ الف) ۳ (ب) B - ۲۵۰ - ۶۰۰ (ج) ۲ (د) N و M (ه) ۱۰۰، ۱۲۰۰، ۴۰۰ و ۱۲۰۰
 ۴ الف) ۳ (ب) C - ۲۵۰ - ۶۰۰ (ج) ۱ (د) N و M (ه) ۱۰۰، ۱۲۰۰، ۴۰۰ و ۱۲۰۰

تست ۲۸ نمودار زیر، بیانگر مقادیر عرضه و تقاضای یک کالا در قیمت‌های مختلف است. با توجه به آن:

- الف) در قیمت: ۱۰۰۰۰ ریال، کمبود تقاضا نسبت به مقدار تقاضای تعادلی چقدر است؟
 ب) در قیمت: ۶۰۰۰ ریال و ۹۰۰۰ ریال، به ترتیب مقدار مازاد تقاضا و کمبود تقاضا چیست؟
 ج) در کدام سطح از قیمت و مقدار، دریافتی تولیدکننده به حداکثر می‌رسد و مقدار آن کدام است؟
 د) کدام عامل موجب از بین رفتن فاصله بین عرضه و تقاضا و هماهنگی رفتار اقتصادی تولیدکننده و مصرف‌کننده می‌شود؟

- ۱ الف) ۱۵ (ب) ۲۰ - ۱۰ (ج) ۱۰۰۰۰ و ۳۰ - ۳۰۰۰۰۰ (د) افزایش قیمت از ۶۰۰۰ ریال به ۷۰۰۰ ریال
 ۲ الف) ۱۵ (ب) ۱۰ - ۲۰ (ج) ۷۰۰۰ و ۱۵ - ۱۰۵۰۰۰ (د) کاهش قیمت از ۸۰۰۰ ریال به ۷۰۰۰ ریال
 ۳ الف) ۳۰ (ب) ۱۰ - ۲۰ (ج) ۷۰۰۰ و ۱۵ - ۱۰۵۰۰۰ (د) افزایش قیمت از ۶۰۰۰ ریال به ۷۰۰۰ ریال
 ۴ الف) ۳۰ (ب) ۲۰ - ۱۰ (ج) ۱۰۰۰۰ و ۳۰ - ۳۰۰۰۰۰ (د) کاهش قیمت از ۶۰۰۰ ریال به ۷۰۰۰ ریال

تست ۲۹ به فرض ثابت بودن قیمت گوشی‌های برند A، افزایش قیمت گوشی‌های برند B، چه تأثیری بر وضعیت منحنی تقاضای گوشی‌های برند A خواهد داشت؟

۱ این عامل باعث صعودی شدن منحنی تقاضای گوشی‌های برند A خواهد شد چرا که در عین ثبات قیمت، تقاضا بیش‌تر می‌شود.

۲ در این صورت میزان تقاضای گوشی‌های برند A افزایش خواهد یافت و نقطه تقاضای آن به سمت راست منحنی حرکت می‌کند.

۳ طبیعی است که تقاضای گوشی‌های برند B کاهش خواهد یافت و این امر باعث کاهش تقاضای گوشی‌های برند A خواهد شد و منحنی تقاضای آن به سمت چپ حرکت خواهد کرد.

۴ در این صورت، تقاضای گوشی‌های برند A افزایش می‌یابد اگرچه قیمت آن ثابت است و این امر باعث می‌شود منحنی تقاضای آن به سمت راست برود.

تست ۳۰ در جریان چرخه فعالیت‌های اقتصادی، کدام مورد بیان مناسبی در رابطه با تعاملات بین بازیگران کلیدی است؟

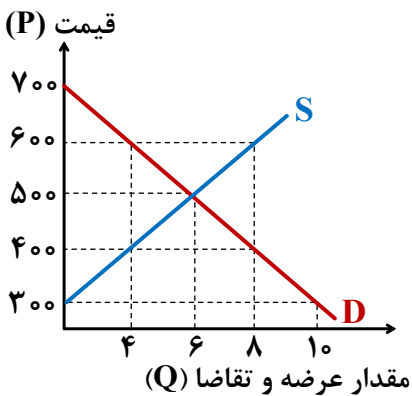
۱ خانوارها با درآمدی که از فروش عوامل تولید کسب کرده‌اند، خدمات موردنیاز خود را از بنگاه خریداری می‌کنند.

۲ خانوارها باید منابع را از کارخانه‌های تولیدی خریداری کنند و نیروی کار را به بنگاه‌ها اجاره دهند.

۳ بازار فقط شامل مجموعه خریداران و فروشندگان چیزی در مکان خاصی می‌باشد.

۴ بنگاه‌ها در مبادلات خود با خانوارها باید به صورت حقیقی در بازار حضور یابند.

تست ۳۱ در نمودار زیر، مقادیر عرضه و تقاضای یک کالای عادی در قیمت‌های مختلف نشان داده شده است. با توجه به آن:

الف در قیمت ۳۰۰ تومان، مازاد تقاضا نسبت به تقاضای تعادلی چه قدر است؟

ب در قیمت ۶۰۰ تومان، بازار با چه وضعیتی روبه‌رو است؟

پ در چه سطحی از قیمت و مقدار، تولیدکننده بیش‌ترین

دریافتی را دارد و مقدار آن کدام است؟

ت در سطح قیمت ۷۰۰ تومان، کدام عامل موجب از بین

رفتن فاصله بین عرضه و تقاضا و هماهنگی رفتار اقتصادی

تولیدکننده و مصرف‌کننده می‌شود؟

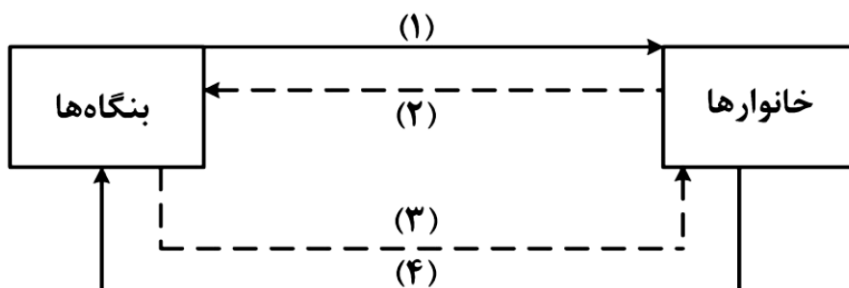
۱ الف) ۴ کیلو / ب) ۴ کیلو کمبود تقاضا / پ) ۵۰۰، ۶ و ۷۰۰۰ / ت) ۳۰۰ تومان افزایش قیمت

۲ الف) ۶ کیلو / ب) ۴ کیلو مازاد تقاضا / پ) ۶۰۰، ۴ و ۳۰۰۰ / ت) ۳۰۰ تومان افزایش قیمت

۳ الف) ۴ کیلو / ب) ۴ کیلو مازاد عرضه / پ) ۵۰۰، ۶ و ۳۰۰۰ / ت) ۲۰۰ تومان کاهش قیمت

۴ الف) ۶ کیلو / ب) ۴ کیلو کمبود عرضه / پ) ۶۰۰، ۴ و ۷۰۰۰ / ت) ۲۰۰ تومان کاهش قیمت

تست ۳۲ شکل زیر جریان چرخه اقتصادی بین خانوارها و بنگاه‌ها را نشان می‌دهد. کدام مورد درست است؟

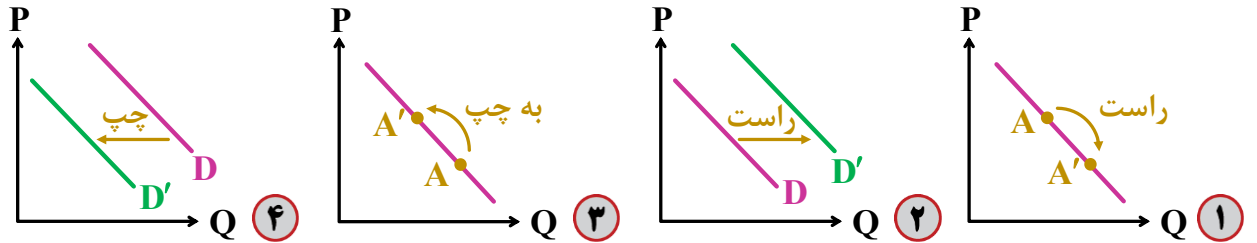
۱ جریان «۴» و «۲» بیانگر عرضه و تقاضای بازار کالا است.

۲ رابطه شماره «۱» و «۴» به ترتیب بازار عوامل تولید و کالا و خدمات را بیان می‌کند.

۳ رابطه بنگاه‌ها و خانوارها در شماره «۳» و «۴» به ترتیب جریان درآمد و عوامل تولید را نشان می‌دهد.

۴ جریان شماره «۴» و «۲» به ترتیب، مجموعه خریداران و فروشندگان کالاها و خدمات را نشان می‌دهد.

تست ۳۳ با فرض ثابت بودن قیمت کالای پست، کاهش درآمد خانوار کدام یک از حالت‌های زیر را برای منحنی تقاضای این کالا به وجود می‌آورد؟

تست ۳۴ عبارت درست در رابطه با تغییرات منحنی‌های مربوط به سه کالای چای، قند و قهوه که با افزایش قیمت چای مواجه شده‌اند، کدام است؟

- ۱ مکان هندسی منحنی تقاضای چای به سمت چپ، مکان هندسی نقطه تقاضای قهوه به سمت راست و مکان هندسی منحنی تقاضای قند به سمت چپ خود جابجا شده‌اند.
- ۲ مکان هندسی منحنی تقاضای قند به سمت چپ، مکان هندسی نقطه تقاضای چای به سمت چپ و مکان هندسی منحنی تقاضای قهوه به سمت راست خود جابجا شده‌اند.
- ۳ مکان هندسی منحنی عرضه چای به سمت راست، مکان هندسی نقطه تقاضای قهوه به سمت راست و مکان هندسی منحنی عرضه قند به سمت راست خود جابجا شده‌اند.
- ۴ مکان هندسی منحنی تقاضای قند به سمت راست، مکان هندسی نقطه تقاضای چای به سمت راست و مکان هندسی منحنی عرضه قهوه به سمت راست خود جابجا شده است.

تست ۳۵ رابطه قیمت و تقاضا در کالاها جانشین و مکمل مانند برنج، ماکارانی، قند و چای را در نظر بگیرید. کدام مورد درست است؟

- ۱ با افزایش قیمت برنج، تقاضای ماکارانی افزایش می‌یابد.
- ۲ افزایش قیمت قند، موجب افزایش تقاضای چای می‌شود.
- ۳ با کاهش قیمت برنج، تقاضای ماکارانی افزایش می‌یابد.
- ۴ کاهش قیمت قند، تقاضای قند را کاهش می‌دهد.

سؤال ۳۶ با توجه به جدول زیر، پاسخ پرسش‌های زیر، به ترتیب (از راست به چپ) کدام است؟

ردیف	تقاضا (کیلو)	قیمت (ریال)	عرضه (کیلو)
۱	۵۰۰۰	۵۰/۰۰۰	۲۰۰
۲	۲۵۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۴۰۰
۳	۱۰۰۰	۲۵۰/۰۰۰	۱۰۰۰
۴	۷۵۰	۴۰۰/۰۰۰	۱۵۰۰
۵	۵۰۰	۵۰۰/۰۰۰	۲۰۰۰

الف) درآمد تولیدکننده، در قیمت ۵۰/۰۰۰، چند میلیون ریال است؟

ب) در کدام قیمت، وضعیت کمبود عرضه وجود دارد؟

ج) مصرف‌کنندگان، در قیمت ۱۰۰/۰۰۰، چند میلیون تومان پرداخت کرده‌اند؟

۱) ۴ - ۱۰۰/۰۰۰ - ۱۰/۰۰۰/۰۰۰

۲) ۲۵ - ۴۰۰/۰۰۰ - ۱۰/۰۰۰/۰۰۰

۳) ۲۵ - ۲۵۰/۰۰۰ - ۲۵۰/۰۰۰/۰۰۰

۴) ۴۰ - ۵۰/۰۰۰ - ۲۵۰/۰۰۰/۰۰۰

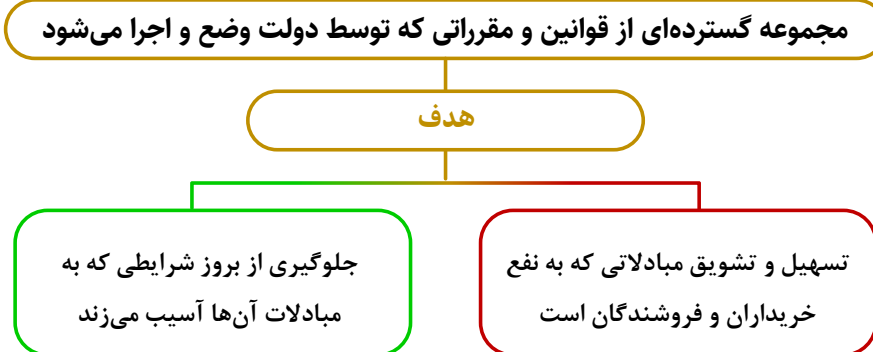
♦ بازی اقتصاد دو بازیگر اصلی دارد ← خانوارها و بنگاه‌ها ← نیازمند یک داور است ← دولت

دولت با عملکرد درست خود می‌تواند تخصیص‌های بهینه‌ای برای اقتصاد به وجود آورد

♦ دو وظیفه عمده دولت در اقتصاد

- ← بهبود عملکرد بازار (نظارت)
- ← ارائه کالاها و خدمات عمومی

① بهبود عملکرد بازار

حضور دولت و عملکرد قوی آن ← ^{سبب} افراد به حقوق یکدیگر تعرض نکنند و دارایی‌هایی که متعلق به آنها نیست تصرف نکنند. _{می‌شود}

دولت به‌عنوان یک داور، در میدان فعالیت‌های اقتصادی حضور دارد

♦ دولت با تعریف و اجرای حقوق مالکیت

- ← امنیت خرید و فروش و مبادلات را بهبود می‌بخشد.
- ← اجازه نمی‌دهد فروشنده بدون اثبات مالکیت چیزی، آن را بفروشد

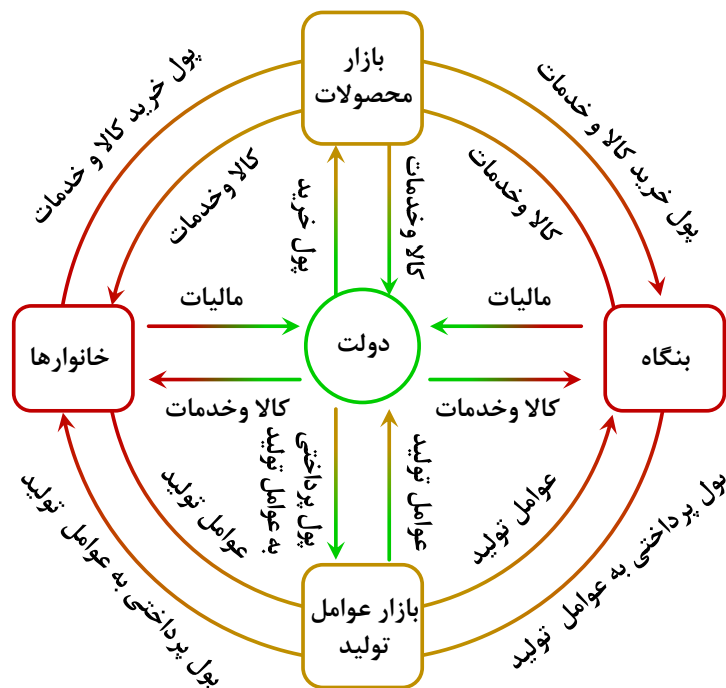
- دولت با وضع قوانین و مقرراتی ویژه در زمینه‌های مختلف می‌کوشد تا وجود اطلاعات و آگاهی‌های لازم را برای مبادله بین افراد تضمین کند. به‌طور مثال:
- شرکت‌های دارویی و غذایی پیش از انجام برخی آزمایش‌ها و اخذ گواهی معتبر، نمی‌توانند محصولات خود را به بازار عرضه کنند.
- افراد بدون دارا بودن صلاحیت‌های لازم به مشاغل مختلف وارد شوند.
- سازمان استاندارد وظیفه دارد کیفیت یا عدم کیفیت محصولات را تأیید کند.

۲) ارائه کالای عمومی

کالای عمومی: کالاها و خدماتی که توسط افراد زیادی می‌تواند هم‌زمان استفاده شود و شما نمی‌توانید مردم را از استفاده آن محروم سازید.

جایگاه دولت در جریان چرخشی درآمد

- جریان چرخشی تعاملات خانوارها و بنگاه‌ها بدون دولت کامل نیست.
- دولت برای انجام نقش‌های مختلفی که برعهده دارد:
- خریداری مهم در بازار عوامل تولید و بازار کالا و خدمات است.
- با دریافت مالیات از شرکت‌ها و خانواده‌ها و پرداخت یارانه به آن‌ها نقشی مهم در اقتصاد ایفا می‌کند.

ابزارها و منابع تأمین مالی دولت

در بیش تر موارد از سه محل تأمین می شود.

۱ مالیات ها

۲ فروش دارایی های ملی

۳ ایجاد بدهی

۱ مالیات ها

اهداف اصلی مالیات سه دسته است:

اولین و مهم ترین هدف مالیات: افزایش درآمد دولت برای بهبود عملکرد و دستیابی به اهداف و پشتیبانی فعالیت های دولت

هدف دیگر: کاهش رفتارهای نامناسب و افزایش رفتارهای مطلوب (چوبک ها، سوخت های آلاینده، کیسه های پلاستیکی) **کشیدن سیگار** و **مصرف شیر**

کمک به کاهش نابرابری های اقتصادی ← کاهش فاصله افراد پردرآمد و کم درآمد

انواع مالیات

در ایران دو نوع مالیات گرفته می شود

مالیات مستقیم

مالیات غیرمستقیم

تفاوت این دو؟!

در مالیات مستقیم مبلغی به عنوان مالیات دریافت می شود.

در مالیات غیرمستقیم مالیات به صورت بخشی از قیمت کالا از مشتری گرفته می شود.

الف) مالیات مستقیم: مالیات بر دارایی و مالیات بر درآمد

مالیات بر دارایی

← مبنای مالیات، ثروت مودی است.

← مهم‌ترین نوع مالیات بر دارایی، مالیات بر ارث است.

مالیات بر درآمد

← مبنای مالیات، درآمد اشخاص (افراد و شرکت‌ها) است.

← مهم‌ترین نوع مالیات، **مالیات بر درآمد اشخاص** است که یکی از زیرمجموعه‌های مالیات بر درآمد است.

← مالیات بر درآمد از هر کدام از درآمدها جداگانه دریافت می‌شود.

اقسام مالیات بر درآمد

نوع مالیات	تعریف	مقدار مالیات
مالیات بر درآمد کشاورزی و دامپروری	هرگونه درآمد ناشی از فعالیت‌های کشاورزی و زراعت و دامپروری، دامداری، پرورش ماهی، پرورش زنبور عسل، صیادی، ماهیگیری و مواردی از این دست	معاف از مالیات
مالیات بر درآمد حقوق	درآمد ناشی از حقوق و دستمزد	تا سطحی از درآمد (تعیین شده در بودجه سالیانه) معاف از مالیات و مازاد بر این مبلغ و تا هفت برابر آن، ده درصد مالیات کسر می‌شود، نسبت به مازاد این مبلغ هم ۲۰ درصد کسر می‌شود.
مالیات بر درآمد مشاغل	درآمد شخص حقیقی از اشتغال به مشاغل تجاری، خدماتی و پزشکی به صورت کل فروش کالا و خدمات پس از کسر هزینه‌ها	مبنای مالیات اظهارنامه‌ای است که باید پر کنند و تا قبل از تیرماه سال بعد به اداره امور مالیاتی محل کار خود تسلیم نمایند.
مالیات بر درآمد اتفاقی	درآمدهایی مانند جایزه و معاملات بلاعوض (مثل بخشش و هبه زمینی به دیگری) که معمولاً مستمر و تکرارشونده نیستند و به صورت اتفاقی حاصل می‌گردند.	میزان مالیات و نحوه پرداخت آن، بسته به نوع درآمد حاصله، می‌تواند متفاوت باشد.
مالیات بر درآمد املاک	درآمد ناشی از اجاره املاک و علاوه بر اجاره، نقل و انتقال املاک هم مشمول مالیات است.	پس از کسر ۲۵ درصد از مبلغ کل اجاره به‌عنوان هزینه‌ها و استهلاکات مشمول پرداخت مالیات خواهند شد.
مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی	از جمع درآمد شرکت‌های تجاری	

ب) مالیات غیرمستقیم: عوارض گمرکی و خدماتی، مالیات بر مصرف و مالیات بر ارزش افزوده

عوارض گمرکی [تعرفه گمرکی]

مالیات هر کشور بر صادرات و واردات کالاهای مختلف

تابع سیاست‌های کلان بازرگانی و شرایط اقتصادی کشورها

درآمدزایی دولت + حمایت از صنایع داخلی

حجم، وزن و ...

براساس قیمت و ارزش کالاها یا براساس ویژگی‌ها و مشخصات آنها

عوارض خدماتی ← عوارض قبض‌های شهرداری مثل عوارض خودرو یا عوارض نوسازی و دفع پسماند

مالیات بر مصرف

مالیات دریافتی از مصرف‌کنندگان **کالاهای خاص** در زمان خرید آن کالا (به همراه قیمت کالا)

وظیفه قانونی پرداخت آن به‌عنده تولیدکنندگان و فروشندگان ولی پرداخت‌کننده نهایی،

مصرف‌کننده نهایی

بازرترین آن در ایران ← مالیات بر مشروبات غیرالکلی ماشینی و مالیات بر دخانیات

مالیات بر ارزش افزوده VAT ← مالیاتی که از تفاوت ارزش بین کالاها و خدمات عرضه شده با ارزش کالاها

و خدمات خریداری شده در دوره‌ای مشخص گرفته می‌شود.

مالیات بر ارزش افزوده

مالیات چندمرحله‌ای که در هریک از مراحل تولید و تکمیلی تا مصرف نهایی برحسب ارزش افزوده

گرفته می‌شود.

با ایجاد شفافیت مالیاتی، فرار مالیاتی را کاهش می‌دهد.

از مالیات‌ستانی مضاعف جلوگیری می‌کند!

مالیات پرداختی تولیدکنندگان قبلی از مالیات بر فروش بعدی کسر می‌شود

کالا و خدمات واسطه‌ای از پرداخت مالیات معاف می‌شود.

قیمت محصول مرحله قبل - قیمت محصول هر مرحله = میزان ارزش افزوده هر مرحله

نرخ مالیات: ۱۰ درصد

	(۴) مغازه‌دار لباس	(۳) خیاط لباس	(۲) پارچه‌باف پارچه	(۱) کشاورز پنبه
قیمت اولیه یا خام محصول هر مرحله	۲۰۰۰۰	۱۲۰۰۰	۵۰۰۰	۱۰۰۰
ارزش افزوده هر مرحله		+۸۰۰۰	+۷۰۰۰	+۴۰۰۰
مالیات ارزش افزوده جمع‌آوری شده توسط فروشنده = پرداختی خریدار (مالیات دریافتی فروشنده)	۲۰۰۰	۱۲۰۰	۵۰۰	۱۰۰
قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده (قیمت نهایی)	۲۲۰۰۰	۱۳۲۰۰	۵۵۰۰	۱۱۰۰
مالیات ارزش افزوده خالص پرداختی تولیدکننده هر مرحله (سهم دولت)	۸۰۰	۷۰۰	۴۰۰	۱۰۰
اعتبار مالیاتی هر مرحله	۱۲۰۰	۵۰۰	۱۰۰	۰

نحوه محاسبه مالیات بر ارزش افزوده خالص هر مرحله

۱) مالیات بر ارزش افزوده هر مرحله - مالیات بر ارزش افزوده مرحله قبل

اعتبار مالیاتی هر مرحله

۲) ارزش افزوده هر مرحله × نرخ مالیات

نکات محاسباتی در خصوص مالیات بر ارزش افزوده

- ۱ ← مالیات بر ارزش افزوده خالص مرحله اول = مالیات بر ارزش افزوده مرحله اول
- ۲ ← اعتبار مالیاتی هر مرحله = مالیات بر ارزش افزوده مرحله قبل
- ۳ ← ارزش افزوده مرحله اول = قیمت محصول مرحله اول
- ۴ ← اعتبار مالیاتی مرحله اول = صفر
- ۵ ← مجموع ارزش افزوده تمام مراحل تولید = قیمت محصول مرحله آخر (قیمت محصول نهایی)
- ۶ ← مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده = مالیات بر ارزش افزوده مرحله آخر

۲ سایر درآمدهای دولت

♦ فروش دارایی‌هایی مثل نفت که درآمد پایداری نیست (با قیمت نفت نوسان می‌کند) و قابل تحریم است نفت و گاز دارایی تجدیدناپذیرند و متعلق به نسل‌های بعدی هم هستند بنابراین باید از محل درآمد فروش آن‌ها دارایی‌های دیگری خلق شوند.

درآمد حاصل از فروش این منابع باید صرف خلق دارایی‌های دیگر شود نباید صرف هزینه‌های جاری کشور شود در غیر این صورت نسل‌های بعد ما را نخواهند بخشید.

پرداخت حقوق و...

۳ بخشی از درآمد مورد نیاز دولت سالیانه از طریق ایجاد بدهی تأمین می‌شود.

- ۱ ← قرض گرفتن از مردم
- ۲ ← شریک کردن مردم در طرح‌های عمرانی و سرمایه‌گذاری‌های دولت و تقسیم سود حاصل بین آن‌ها از طریق فروش اوراق مشارکت به مردم

این درآمد هم نمی تواند تا ابد پایدار باشد

برآورد منبع درآمدهای عمده دولت ایران در سال ۱۳۹۷

بودجه دولت

- دولت برای مدیریت کلان کشور ← در مقابل درآمدهایی که به دست می آورد، مخارج و هزینه هایی دارد.
- دولت برای انجام وظایف خود ← باید هزینه کند.
- بودجه، برنامه دولت ها برای اداره امور کشور با توجه به درآمدها و هزینه هایشان است.
- بودجه، برنامه یک ساله دولت برای خرج کردن با توجه به درآمدها است.

اگر درآمدهای بودجه بیش تر از هزینه آن باشد = مازاد بودجه
اگر هزینه های بودجه بیش تر از درآمدهای آن باشد = کسری بودجه

دولت ها باید سعی کنند با برنامه ریزی درست و تنظیم الگوی درآمد - هزینه از کسری بودجه جلوگیری کنند.

تست ۳۷ با توجه به اطلاعات جدول زیر، اگر دولت بر تولید و فروش نان ۲۰ درصد مالیات بر ارزش افزوده اعمال کند، آن گاه:

مرحله (۱)، کشاورز گندم را به قیمت ۱۲۰۰ تومان به آسیابان می فروشد.	مرحله (۲)، آسیابان آرد تولیدی را به قیمت ۲۵۰۰ تومان به نانوا می فروشد.	مرحله (۳) نانوا نان تولیدی را به قیمت ۳۵۰۰ تومان به مشتری می دهد.
---	--	---

- الف** قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده، در مرحله دوم چند تومان است؟
ب مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع آوری شده در مرحله اول چند تومان است؟
ج مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده، چند تومان است؟

- ۱ الف (الف) ۳۰۰۰، ب) ۲۴۰، ج) ۷۰۰
 ۲ الف (الف) ۲۱۰۰، ب) ۲۴۰، ج) ۷۵۰
 ۳ الف (الف) ۲۱۰۰، ب) ۲۶۰، ج) ۷۰۰
 ۴ الف (الف) ۳۰۰۰، ب) ۲۶۰، ج) ۷۵۰

تست ۳۸ در فرآیند تولید کشک خانگی، قیمت هر کیلو شیر ۳۰۰۰۰ تومان، قیمت فروش هر کیلو ماست ۵۰۰۰۰ تومان و قیمت فروش کشک خانگی توسط فروشنده به مشتری ۹۰۰۰۰ تومان باشد، بر این اساس، (نرخ مالیات بر ارزش افزوده ۲۵٪ اعلام شده است).

- الف** مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع آوری شده در مرحله سوم چند تومان است؟
ب قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده، در مرحله اول چند تومان است؟

- ج** مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده چقدر است؟
 ۱ الف (الف) ۲۲/۵۰۰ تومان، ب) ۳۷/۵۰۰ تومان، ج) ۱۱۲/۵۰۰ تومان
 ۲ الف (الف) ۱۰/۰۰۰ تومان، ب) ۳۷/۵۰۰ تومان، ج) ۲۲/۵۰۰ تومان
 ۳ الف (الف) ۲۲/۵۰۰ تومان، ب) ۳۵/۷۰۰ تومان، ج) ۲۲/۵۰۰ تومان
 ۴ الف (الف) ۱۰/۰۰۰ تومان، ب) ۳۵/۷۰۰ تومان، ج) ۱۱۲/۵۰۰ تومان

تست ۳۹ در هنگام عدم تعادل، در وضعیت کمبود تقاضا در بازار، دولت از ابزار مالیات‌گیری جهت بهبود عملکرد بازاد استفاده می‌کند، از کدام نوع مالیات و با چه هدفی، مالیات گرفته می‌شود؟

- ۱ مالیات مستقیم - کسب درآمد
 ۲ مالیات مستقیم - کاهش مصرف
 ۳ مالیات غیرمستقیم - حمایت از مصرف‌کننده
 ۴ مالیات غیرمستقیم - کاهش مصرف

تست ۴۰ یک دامدار، شیر تولیدی خود را به کارگاه تولید محصولات لبنی ۲ میلیون تومان می‌فروشد. کارگاه خامه تولیدشده از شیر را به شیرینی‌پزی به قیمت ۳ میلیون تومان می‌فروشد و شیرینی‌پز یک کیک درست‌شده از خامه را به مغازه‌دار ۴ میلیون تومان می‌فروشد و مغازه‌دار آن کیک را به قیمت ۵ میلیون تومان به مشتری می‌فروشد. اگر نرخ VAT، ده درصد باشد، مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده و مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع‌آوری شده توسط مغازه‌دار به ترتیب چند هزار تومان است؟

- ۱ پانصد - صد
 ۲ چهارصد - صد
 ۳ نهصد - چهارصد
 ۴ یک میلیون و چهارصد - چهارصد

تست ۴۱ جدول زیر اطلاعاتی را در رابطه با مراحل مختلف تولید یک کالای فرضی ارائه کرده است. با توجه به داده‌های جدول پاسخ درست سوالات زیر کدام گزینه است؟

مراحل تولید	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم
اعتبار مالیاتی	-	۳.۶۰۰	۹.۲۰۰	۱۷.۸۵۰	۳۱.۰۰۰
مالیات پرداختی توسط مصرف‌کننده نهایی ۴۴.۶۵۰					

- الف) مالیات بر ارزش افزوده خالص مراحل اول، سوم و چهارم تولید، چقدر است؟
 ب) قیمت قبل و بعد از محاسبه مالیات بر ارزش افزوده در مراحل اول و دوم تولید چقدر است؟
 پ) مالیات بر ارزش افزوده پرداختی توسط تولیدکنندگان مراحل اول، دوم و پنجم به دولت چقدر است؟
 ت) اعتبار مالیاتی مرحله اول تولید چقدر است؟ (نرخ مالیات ۱۰ درصد است)
- ۱ الف: صفر، ۱۷۸۵۰، ۳۱۰۰۰ / ب: ۳۶۰۰، ۳۹۶۰، ۹۲۰۰، ۱۰۱۲۰ / پ: ۳۶۰۰، ۵۶۰۰، ۳۱۶۵۰ / ت: ۳۶۰۰
 ۲ الف: ۳۶۰۰، ۸۶۵۰، ۱۳۱۵۰ / ب: ۳۶۰۰، ۳۹۶۰، ۹۲۰۰، ۱۰۱۲۰ / پ: ۳۶۰۰، ۵۶۰۰، ۱۳۶۵۰ / ت: صفر
 ۳ الف: صفر، ۱۷۸۵۰، ۳۱۰۰۰ / ب: ۳۶۰۰، ۳۹۶۰، ۹۲۰۰، ۱۰۱۲۰ / پ: صفر، ۵۶۰۰، ۱۳۶۵۰ / ت: صفر
 ۴ الف: ۳۶۰۰، ۸۶۵۰، ۱۳۱۵۰ / ب: ۳۶۰۰، ۳۶۰۰، ۹۲۰۰، ۱۰۱۲۰ / پ: صفر، ۵۶۰۰، ۱۳۶۵۰ / ت: ۳۶۰۰

تست ۴۲ با توجه به جدول که خلاصه‌ای از میزان مالیات پرداختی در یک جامعه است:

مالیات بر مصرف	۱۲۰ میلیون تومان
مالیات بر ارث	$\frac{1}{5}$ کل مالیات بر دارایی
مالیات بر دارایی	۷۰ میلیون تومان
مالیات بر درآمد	$\frac{1}{8}$ مالیات بر مصرف
مالیات بر ارزش افزوده	۲۴ میلیون تومان
عوارض گمرکی و خدماتی	۳۲ میلیون تومان

الف) به ترتیب میزان مالیات مستقیم و غیرمستقیم پرداختی، کدام است؟

ب) میزان پرداختی برای مهم‌ترین نوع مالیات، چقدر است؟

ج) میزان پرداختی برای مهم‌ترین نوع مالیات بر دارایی، کدام است؟

۱ الف: ۹۵ میلیون تومان - ۱۶۷ میلیون تومان / ب: ۲۵ میلیون

تومان / ج: ۱۶ میلیون تومان

۲ الف: ۸۵ میلیون تومان - ۱۷۶ میلیون تومان / ب: ۱۵ میلیون

تومان / ج: ۱۴ میلیون تومان

۳ الف: ۸۵ میلیون تومان - ۱۷۶ میلیون تومان / ب: ۱۵ میلیون تومان / ج: ۱۶ میلیون تومان

۴ الف: ۹۵ میلیون تومان - ۱۶۷ میلیون تومان / ب: ۲۵ میلیون تومان / ج: ۱۴ میلیون تومان

تست ۴۳ با توجه به جدول زیر که میزان مالیات پرداختی در یک جامعه را ارائه می‌دهد، پاسخ‌های پرسش‌های

زیر به ترتیب کدام است؟

مالیات بر مصرف	۲۰۰ میلیون تومان
مالیات بر درآمد اشخاص	۸۰ میلیون تومان
مالیات بر دارایی	$\frac{1}{3}$ مالیات بر درآمد
مالیات بر درآمد	۳۳۰ میلیون تومان
عوارض نوسازی	۲۵ درصد مالیات بر مصرف
VAT	۲ برابر مالیات بر دارایی

الف) مجموع میزان مالیات مستقیم چند میلیون تومان است؟

ب) مجموع میزان پرداختی برای مهم‌ترین نوع مالیات چند میلیون

تومان است؟

ج) افراد این جامعه چند میلیون تومان مالیات غیرمستقیم

پرداخته‌اند؟

۱ ۲۵۰، ۱۱۰، ۴۴۰ ۲ ۴۷۰، ۸۰، ۵۲۰

۳ ۲۵۰، ۱۱۰، ۵۲۰ ۴ ۴۷۰، ۸۰، ۴۴۰

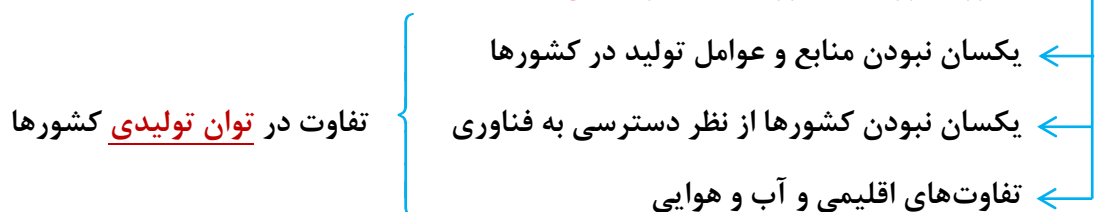
بازیگران عرصه اقتصاد

همان‌طور که ما انسان‌ها ملیت داریم، کالاها هم ملیت دارند.

برخی محصولات، به‌ویژه محصولاتی که از فناوری‌های پیشرفته‌تری بهره می‌برند، ممکن است چندملیتی باشند.

دلایل روی آوردن کشورها به تجارت بین‌الملل

همین عوامل سبب می‌شود تا تولید یک محصول در کشوری به صرفه باشد و در کشور دیگر، صرفه اقتصادی نداشته باشد و همین اختلاف، پایه بده - بستان دو کشور یا صادرات و واردات را تشکیل می‌دهد.

نکته تجارت موفق می‌تواند دسترسی به بازارهای وسیع‌تر را افزایش داده و با سودآوری بیشتر و کاهش هزینه‌ها به افزایش رفاه کمک نماید.

مزیت مطلق و مزیت نسبی:

سه عاملی که موجب روی آوردن کشورها به تجارت بین‌الملل شد، توان تولیدی منطقه یا کشوری را در مقایسه با منطقه یا کشور دیگر تغییر می‌دهد و موجب می‌شود، تولید یک محصول نسبت به محصولی دیگر «مقرون به صرفه‌تر» شود. به عبارت دیگر مزیت اقتصادی ایجاد می‌کند.

مفهوم مزیت مطلق:

مقرون به صرفه‌تر بودن تولید یک محصول در یک کشور یا منطقه، در مقایسه با سایر کشورها یا مناطق در شرایط کاملاً یکسان:

- ← با به‌کارگیری عوامل تولید یکسان، کدام کشور بیش‌تر تولید می‌کند؟
- ← در میزان تولید برابر، کدام کشور با هزینه تمام‌شده کم‌تری تولید می‌کند؟

برای مثال دو کشور ایران و برزیل، با به‌کارگیری عوامل تولید یکسان، به تولید غذا و پوشاک با قیمت یکسان اقدام می‌کنند.

کشور	مقدار تولید غذا	مقدار تولید پوشاک
ایران	۶۰ واحد	۳۰ واحد
برزیل	۴۰ واحد	۷۰ واحد

در این صورت، ایران در تولید غذا و برزیل در تولید پوشاک «مزیت مطلق» دارند؛ در نتیجه بهتر است هر کدام در محصولی که مزیت دارند، تمرکز و تخصص یابند و محصولات خود را با یکدیگر مبادله کنند.

مفهوم مزیت نسبی

مزیت نسبی یعنی تولید محصول با هزینه فرصت کمتر؛ بنابراین مزیت نسبی همیشه وجود دارد. یکی از معانی مزیت نسبی یعنی: مقرون به صرفه‌تر بودن تولید یک محصول در یک کشور یا منطقه در مقایسه با سایر محصولات در همان کشور یا منطقه، چنان‌چه آن کشور در مقایسه با سایر کشورها در شرایط یکسان، مزیت مطلق نداشته باشد؛ برای مثال کشور دیگری مانند کنیا که از نظر عوامل تولید با ایران و برزیل یکسان است، چنانچه همه امکانات خود را به تولید غذا متمرکز کند، ۲۰ واحد غذا و اگر به پوشاک تخصیص دهد ۱۰ واحد پوشاک تولید می‌کند؛ بنابراین، کنیا در مقایسه با ایران و برزیل، در هیچ کدام از دو محصول غذا و پوشاک مزیت مطلق اقتصادی ندارد؛ یعنی هیچ کدام از آن دو کالا را به صرفه تولید نمی‌کند. در این حالت، اقتصاددانان مفهوم «مزیت نسبی» را به کار می‌برند و می‌گویند کنیا در غذا و پوشاک، نسبت

به دیگر کشورها مزیت مطلق ندارد، ولی در کشور خود در تولید غذا نسبت به پوشاک مزیت نسبی دارد؛ بنابراین باید در صنعت غذا متمرکز شود و پوشاک خود را از برزیل وارد کند. به عبارت دیگر، هزینه فرصت تولید غذا در کنیا، کم‌تر از هزینه فرصت تولید پوشاک است و همین امر باعث می‌شود تا کنیا منابع کمیاب خود را بیش‌تر به تولید غذا، اختصاص دهد.

نکته هر جا هزینه فرصت تولید یک محصول مطرح باشد، مزیت موردنظر مزیت نسبی است، حتی در زمان مقایسه تولید یک محصول بین دو کشور

مثال: ایران برای تولید یک تن انبه از تولید دوازده تن برنج صرف‌نظر می‌کند.

پاکستان برای تولید یک تن انبه از تولید هفت تن برنج صرف‌نظر می‌کند.

پس، هزینه فرصت تولید انبه در پاکستان کمتر از ایران است ← **در نتیجه** پاکستان در تولید انبه مزیت نسبی دارد.

◆ پیامدهای منفی (معایب) رعایت نکردن اصل مزیت اقتصادی

- ◆ منابع و سرمایه‌ها در فضای تولید اسراف می‌شوند و به بهترین شکل استفاده نمی‌شوند. (نوعی هدر رفتن منابع)
- ◆ با تولید محصولات کمتر و بی‌کیفیت، رفاه جامعه کاهش می‌یابد.

◆ نکته منافع صادرات برای تولیدکنندگان:

- ۱ صادرات کالا به تولیدکنندگان اجازه می‌دهد تا محصولات خود را در بازارهای بزرگ‌تری به فروش برسانند.
- ۲ به منظور رقابت با تولیدکنندگان دیگر، به تلاش بیش‌تر برای تولید بهتر و کارآمدتر وادار شوند.

◆ مزیت نسبی و هزینه فرصت

← مفهوم هزینه فرصت و تخصیص بهینه منابع کمیاب ← فهم بهتر مفهوم مزیت نسبی

◆ مفهوم کمیابی منابع

← منابع در دسترس محدود است.

← انسان در بهره‌برداری از منابع، **محدودیت** دارد ← **علت** ۳ قابلیت مصارف متعدد منابع

• **مثال کتاب: زمان** به عنوان یک منبع کمیاب برای یک وکیل

- ← انجام مشاوره حقوقی ← هر ساعت ۲۰۰ هزار تومان
- ← انجام امور ساده اداری ← هر ساعت ۵۰ هزار تومان (صرفه جویی)

♦ **دولت‌ها و تجارت بین‌الملل**

← تجارت بین‌الملل منافع قابل توجهی برای کشورها دارد.

← دولت‌ها در طول تاریخ و در شرایط گوناگون، بر خوردهای گوناگون و گاه متعارضی با مسئله تجارت بین‌الملل

داشته‌اند. **دلایل:**

- ← ۱ مشکلات خاص و شرایط متفاوت هر کشور
- ← ۲ تفاوت‌های قابل توجه بین آرمان‌ها و چشم‌اندازهای سیاسی و اجتماعی و فرهنگی کشورها

♦ **دولت‌ها برای**

- ← حمایت از صنایع داخلی و کاهش وابستگی اقتصادی ← وضع تعرفه‌های گوناگون بر واردات برخی از کالاها
- ← گسترش روابط اقتصادی با کشورهایی که دیدگاه‌های نزدیک سیاسی با یکدیگر دارند ← وضع پیمان‌های تجاری و کاهش تعرفه‌ها

♦ با بروز اختلافات سیاسی یا اقتصادی، ممکن است مجدداً تعرفه‌ها را برقرار کنند و پیمان‌های قبلی را نقض کنند.

♦ **مثال:**

- ← • انگلستان (۱۷۰۱) ← قانون ممنوعیت واردات هر نوع پوشاک با ابریشم ایرانی یا هندی یا چینی برای حمایت از صنعت منسوجات داخلی انگلستان
- ← • آلمان، اروپای شرقی و آمریکا (اواخر قرن هجدهم و اوایل قرن نوزدهم) ← تعرفه‌های حمایتی متعدد بر کالاهای وارداتی در جهت حمایت از صنایع داخلی
- ← • آمریکا
 - ← در دوره بین دو جنگ جهانی ← افزایش تعرفه‌های گمرکی تا ۵۲ درصد
 - ← در دهه هفتاد قرن بیستم ← سیاست‌های حمایت‌گرایانه در مقابل تجارت آزاد

◆ **تشکیل سازمان‌های بین‌المللی در قرن بیستم** ← مجموعه‌ای از پیمان‌های تجاری که با فراز و نشیب‌های گوناگونی همراه بود.

◆ **کنفرانس پولی و مالی سازمان ملل (برتن وودز) در سال ۱۹۴۴** ← به دلیل مشکلات ناشی از سیاست‌های حمایت‌گرایانه ایالات متحده و برخی کشورهای اروپایی

← بانک جهانی توسعه

← صندوق بین‌المللی پول

◆ **قرارداد «گات» در سال ۱۹۴۷**

← قرارداد غیررسمی بین ۲۳ کشور برای جلوگیری از اقدامات حمایت‌گرایانه کشورها علیه یکدیگر و حفظ

روابط تجاری بین خودشان

← بعدها به سازمان دائمی تجارت جهانی تبدیل شد.

◆ **پیمان نفتا در سال ۱۹۹۲**

← پیمان تجارت آزاد بین امریکا، کانادا و مکزیک

عامل اصلی در امضای این پیمان‌های تجاری و یا نقص آن‌ها ← حفاظت از منافع ملی

◆ **عدم پایبندی به پیمان‌های بین‌المللی، سابقه بلندی در سنت امریکایی دارد:**

◆ **خروج امریکا از**

← توافق آب و هوایی پاریس

← توافق‌نامه آسیا - پاسیفیک

← توافق برجام

← پیمان جهانی سازمان ملل برای بهبود وضعیت مهاجران و پناهندگان

جنگ‌های تجاری و تحریم‌های اقتصادی

تجارت خارجی و تمرکز بر مزیت‌های مطلق و نسبی **نباید** به قدرت و استقلال اقتصادی کشور آسیبی بزند.

رفتار خودخواهانه برخی کشورها

جنگ‌ها و تحریم‌های اقتصادی قرن‌های اخیر

تأکید اقتصاددانان بر اهمیت خودکفایی
در برخی از تولیدات داخلی و عدم
وابستگی برای تأمین آن‌ها از خارج

وابستگی در تأمین کالاهای راهبردی و ضروری مثل دارو، غذا و محصولات کشاورزی، حوزه انرژی و صنایع نظامی و دفاعی می‌تواند موجب بهانه‌جویی و سلطه رقیب یا دشمن و نهایتاً ضعف و وابستگی کشور شود.

- زندگی عموم انسان‌ها در جامعه شهری به دلیل تخصص‌گرایی و تولید براساس مزیت اقتصادی، **تک‌محصولی** است. اما در فضای جهانی ← اقتصاد تک‌محصولی ← شکننده و آسیب‌پذیر است زیرا، در مواقع بحرانی امکان تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری مقابل تکانه‌ها، مشکلات و تحریم‌ها را ندارد.

در صورتی یک کشور می‌تواند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک شود که:

- الف) راه‌های تأمین کالاهای وارداتی یا بازارهای فروش کالاهای صادراتی خود را گوناگون کند.
- ب) از وضعیت تک‌محصولی فاصله بگیرد.
- ج) با خلق مزیت‌های جدید اقتصادی امکان تأمین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل کشور فراهم کند.
- د) به علم و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان توجه بیش‌تری داشته باشد.

شرایط لازم برای تعامل قدرتمند با دیگران برای کشورها

انتخاب بهینه بین بهره‌برداری از مزیت‌های موجود از سویی و خلق مزیت‌های جدید در جهت افزایش استقلال و اقتدار اقتصادی از سوی دیگر

عوامل مؤثر در این انتخاب بهینه

- موقعیت رقبا و میزان اعتماد به آن‌ها
- موقعیت صنایع داخلی
- منابع و امکانات طبیعی و انسانی
- وضعیت بازار و قیمت‌ها

تمرین با توجه به اطلاعات هریک از موارد زیر، مشخص کنید که کشور الف دارای کدام یک از مزیت‌هاست:

(تمرین و تفکر صفحه ۸۰ کتاب درسی)

- ۱ مزیت مطلق در تولید موز؛
 - ۲ مزیت نسبی در تولید موز؛
 - ۳ مزیت مطلق در تولید آناناس؛
 - ۴ مزیت نسبی در تولید آناناس.
- کشور الف به‌ازای هر آناناسی که تولید می‌کند، از تولید ۱۰ موز صرف‌نظر می‌کند؛ کشور ب به‌ازای هر آناناسی که تولید می‌کند، از تولید ۱۲ موز صرف‌نظر می‌کند.
 - براساس مقادیر یکسانی از منابع تولید، کشور الف می‌تواند سه تن موز و کشور ب می‌تواند دو تن موز تولید کند.
 - کشور الف می‌تواند موزهایی با هزینه فرصت کم‌تری نسبت به کشور ب تولید کند.
 - براساس مقادیر یکسانی از منابع تولید، کشور ب نمی‌تواند به‌زیادی کشور الف، آناناس تولید کند.

تست ۴۴ با توجه به جدول زیر که میزان تولیدات سه کشور چین، اندونزی و فیلیپین را در دو کالای: کاغذ و پارچه نشان می‌دهد، کدام گزینه با توجه به اصل مزیت‌های مطلق و نسبی درست است؟ (هرسه کشور به یک اندازه از نیروی کار، سرمایه و دانش فنی برخوردارند. کاغذ و پارچه در هرسه کشور با قیمت‌های یکسان تولید می‌شوند).

کشور / کالا	کاغذ	پارچه
چین	۱۷۰ تن	۱۲۰ تن
اندونزی	۶۱۰ تن	۸۰ تن
فیلیپین	۵۰ تن	۴۵ تن

- ۱ با توجه به اصل مزیت نسبی فیلیپین باید به تولید پارچه پردازد.
- ۲ با توجه به اصل مزیت مطلق اندونزی باید به تولید کاغذ پردازد.
- ۳ با توجه به اصل مزیت مطلق چین باید به تولید کاغذ پردازد.
- ۴ با توجه به اصل مزیت نسبی اندونزی باید به تولید پارچه پردازد.

تست ۴۵ کشور «الف» و «ب» فقط دو محصول برنج و چای تولید می‌کنند. کشور «الف» به‌ازای هر کیلو چای که تولید می‌کند از تولید ۵ کیلو برنج صرف‌نظر می‌کند. کشور «ب» به‌ازای هر کیلو چای که تولید می‌کند از تولید ۸ کیلو برنج صرف‌نظر می‌کند. با توجه به اطلاعات ارائه شده، کشور «الف» دارای کدام مزیت است؟

- ۱ مزیت نسبی در تولید برنج
- ۲ مزیت نسبی در تولید چای
- ۳ مزیت مطلق در تولید برنج
- ۴ مزیت مطلق در تولید چای

تست ۴۶

به ترتیب صحیح (ص) یا غلط (غ) بودن عبارتهای زیر در کدام گزینه به درستی مشخص شده است؟

الف) جنگها و تحریمهای اقتصادی قرنهای اخیر از عوامل تأکید اقتصاددانان بر اهمیت خودکفایی در برخی از تولیدات داخلی و عدم وابستگی برای تأمین آنها از خارج می باشد.

ب) وابستگی در تأمین کالاهای مصرفی مثل پوشاک، فرش و رایانه، حوزه صنعت، صنایع کشاورزی و خودروسازی می تواند موجب بهانه جویی و سلطه دشمن یا رقیب و ضعف و وابستگی کشور شود.

ج) زندگی عموم انسانها در جامعه شهری به خاطر تخصص گرایی و تولید براساس مزیت، اقتصادی چندمحصولی است.

د) اقتصاد تک محصولی در مواقع بحرانی، امکان تاب آوری در برابر تحریمها را ندارد.

ه) برای تعامل قدرتمند با دیگران، کشورها ناگزیرند میان بهره برداری از مزیت های موجود از سویی و خلق مزیت های جدید، در جهت افزایش استقلال و اقتدار اقتصادی دست به انتخاب بهینه بزنند.

۱) غ - غ - ص - ص - ص

۲) ص - غ - غ - ص - ص

۳) ص - ص - غ - ص - غ

۴) غ - ص - غ - ص - غ

تست ۴۷

کشور لیبی و تونس فقط دو محصول گندم و پنبه تولید می کنند. کشور لیبی به ازای هر تن گندم که تولید

می کند از تولید ۷ تن پنبه صرف نظر می کند. کشور تونس به ازای هر تن گندم که تولید می کند از تولید ۴ تن پنبه

صرف نظر می کند. با توجه به اطلاعات ارائه شده، کشور تونس دارای کدام مزیت است؟

۱) مزیت مطلق در تولید پنبه

۲) مزیت مطلق در تولید گندم

۳) مزیت نسبی در تولید پنبه

۴) مزیت نسبی در تولید گندم

تست ۴۸

به موجب فعالیت تعدادی از دانشمندان ایرانی، بذر صیفی جات متناسب با کویر و آب های شور تولید و به

بازارهای بین المللی صادر شده است. کدام مورد اثر فعالیت آنها را بر استحکام اقتصادی کشور بیان می کند؟

۱) مقابله با تحریم های مالی

۲) خلق مزیت اقتصادی

۳) تأمین کالاهای راهبردی

۴) رشد اقتصادی و کاهش فقر

دلایل از دست دادن شغل و بیکاری

- ← تغییرات در فناوری‌های صنعتی و رویه‌های تولید ← از بین رفتن برخی مشاغل و ایجاد مشاغل جدید
- ← ضعیف بودن ساختارهای اقتصادی
- ← قاچاق و واردات بی‌رویه
- ← تحریم‌های اقتصادی

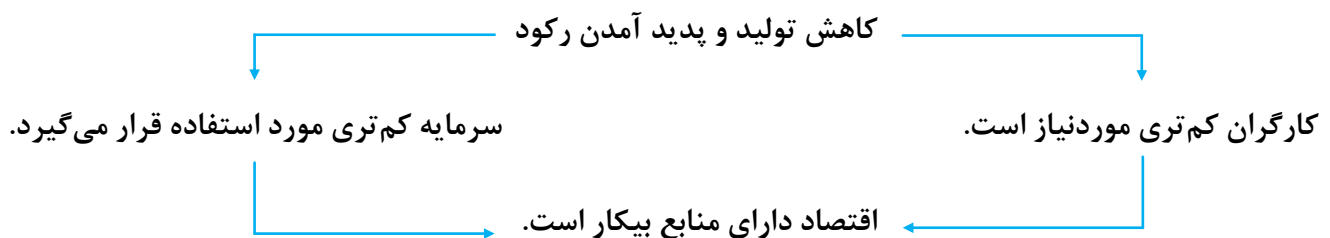
← دلایل بروز رکود اقتصادی

در این صورت:

تولیدات شرکت‌ها و کارخانه‌ها کاهش می‌یابد
و اقتصاد کشور گرفتار **رکود** می‌شود.

کاهش اشتغال و افزایش بیکاری

کشور در زیر مرز امکانات تولید قرار می‌گیرد.

وقتی یک اقتصاد منابع غیرفعال دارد، به راحتی می‌تواند با استفاده از آن منابع غیرفعال کالا و خدمات زیادی تولید کند.

اشتغال و بیکاری

- ← - مفهوم شاغل بودن ← کسانی که در ازای کاری که انجام می‌دهند دستمزد یا حقوق می‌گیرند. این شغل می‌تواند تمام وقت یا پاره وقت باشد.
- ← - مفهوم بیکار بودن ← کسی که بالای ۱۵ سال دارد و در جستجوی کار است اما کاری برای خود پیدا نمی‌کند.

کسانی که دنبال کار نمی‌گردند، بیکار محسوب نمی‌شوند. مانند:
دانش‌آموزان، دانشجویان، خانه‌داران و یا افراد بازنشسته

جمعیت غیرفعال

جمعیت کشور

- ← ♦ پایین‌تر از ۱۵ سال
- ← ♦ ۱۵ سال و بالاتر
- ← • غیرفعال ← عدم جستجوی کار
- ← • فعال
- ← • شاغل ← مشغول به کار
- ← • بیکار ← در جستجوی کار

♦ نرخ بیکاری ← اساسی‌ترین شاخص ارزیابی وضعیت اشتغال کشور

$$\text{نرخ بیکاری} = \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} \times 100$$

چرا بیکاری را بیش تر از آن چه اعلام می شود، احساس می کنیم؟

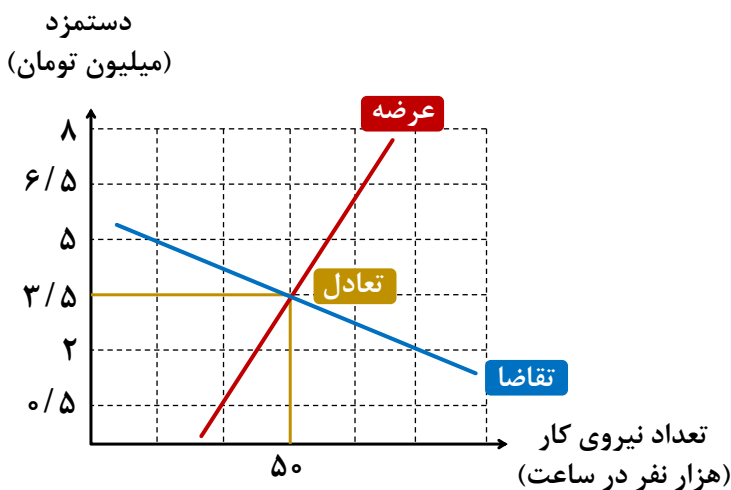
آن چه در سنجش تعداد بیکاران اتفاق می افتد، گاهی با احساس عمومی جامعه از بیکاری سازگار نیست؛ چرا که:

- ← طبق تعریف، کسانی را که از جست و جوی شغل دلسرد شده اند بیکار محسوب نمی کنند!
- ← همه کسانی را که به صورت پاره وقت مشغول به کارند شاغل به حساب می آورند، در حالی که آن ها در جست و جوی شغل تمام وقت هستند و خود را شاغل به حساب نمی آورند.
- ← همه کسانی را که در غیر از زمینه تخصصی شان مشغول به کار و فعالیت باشند، شاغل محسوب می کنند.
- ← برخی افراد نیز ممکن است به دلایلی مانند اشتغال در بخش غیررسمی یا به امید بهره مندی از بیمه بیکاری و... با مأموران آمارگیری درباره وضعیت شغلی خود با صداقت برخورد نکنند.

این دلایل سبب می شود که نرخ بیکاری از مقدار واقعی اش فاصله داشته باشد ولی در هر صورت هم چنان بهترین سنجه برای مشخص شدن وضعیت بیکاری در جامعه است.

بازار نیروی کار

- ← قیمت نیروی کار = دستمزد ← با عرضه یا تقاضای نیروی کار ارتباط دارد.
- ← عرضه کننده نیروی کار ← کارگران تولیدکننده محصول با قوای بدنی یا نیروی فکر خود
- ← تقاضاکننده نیروی کار
- ← صاحبان شرکت ها و کارخانه ها و سرمایه گذاران
- ← گاهی در اقتصاد، کارفرما نامیده می شوند.

انواع بیکاری

بیکاری به دلایل مختلفی می‌تواند به وجود آید اقتصاددانان انواع بیکاری را با توجه به دلایل آن دسته‌بندی می‌کنند:

تعریف	نوع بیکاری
این نوع بیکاری شامل کسانی می‌شود که شغل قبلی خود را به دلایلی رها کرده و به امید یافتن شغلی بهتر در جست‌وجو هستند. هم‌چنین شامل کسانی است که به تازگی در حال ورود به بازار کار هستند. این نوع بیکاری کوتاه‌مدت است و در همه کشورها وجود دارد.	بیکاری اصطکاکی
زمانی اتفاق می‌افتد که کارگران به دلیل تغییرات فصلی شغل خود را از دست می‌دهند، مانند برخی کارگران ساختمانی و کشاورزان در فصل زمستان.	بیکاری فصلی
بیکاری‌ای که ناشی از عدم تطبیق بین افراد جویای کار و انواع شغل‌های موجود به دلایلی از جمله عدم تطابق مهارت‌هاست. مثلاً نیروی کار ساده در اقتصاد وجود دارد؛ ولی نیروی کار متخصص مورد نیاز است.	بیکاری ساختاری
بیکاری‌ای که هنگام رکود اقتصادی رخ می‌دهد، در دوره رکود، تولید کاهش می‌یابد و به همین دلیل شرکت‌ها استخدام خود را متوقف می‌کنند یا بخشی از نیروهای خود را بیکار می‌کنند.	بیکاری دوره‌ای

نکته: نرخ طبیعی بیکاری برای یک اقتصاد سالم

- ← بیکاری اصطکاکی
- ← بیکاری فصلی
- ← بیکاری ساختاری به دلیل تغییر فناوری و ساختار تولیدی

پیامدهای بیکاری

- ← مشکلات زیاد برای بیکاران و خانواده‌های آنها
- ← از دست دادن درآمد خانوار
- ← از دست دادن بیمه خدمات درمانی
- ← استفاده از پس‌انداز برای مخارج روزانه و یا قرض از دیگران
- ← ناتوانی در تأمین هزینه‌های غیرمترقبه
- ← بروز اختلافات خانوادگی

پیامدهای بیکاری

فقر

- یکی از پیامدهای غم‌انگیز بیکاری و رکود
- هر چهار ثانیه یک کودک بر اثر مشکلات مرتبط با فقر در دنیا می‌میرد.
- ۱/۴ میلیارد نفر در کل جهان، **در فقر مطلق** به سر می‌بند.
- بسیاری از کشورهای جهان درگیر مسائل مرتبط با فقر و نابرابری‌اند.
- حتی کشورهای با درآمد بالا نیز دست به گریبان نابرابری‌های اقتصادی‌اند.

روش کلی در تعیین میزان فقر: نیازمندی‌های افراد و یا خانوارها را با توانمندی‌های آنان برای دستیابی به آنها مقایسه می‌کنیم.

نکته کافی بودن یا نبودن این شاخص‌ها به‌طور خاص به وضعیت نسبی رفاه گروه‌ها و طبقات مختلف مردم برمی‌گردد؛ ممکن است میزانی از این شاخص‌ها که برای یک گروه کافی به نظر می‌رسد، برای گروه دیگر ناکافی باشد. به‌ویژه در مقایسه نواحی‌ای که از نظر سطح رفاه یکسان نیستند، همانند شهر و روستا

مثال: میزانی از سلامت

- خانوارهای روستایی ← مطلوب و ایده‌آل
- خانوارهای شهری ← ناچیز $\frac{\text{بر این}}{\text{اساس}}$ فقیر

این وضعیت منجر به تعریف **فقر نسبی** شده است.

- در فقر نسبی همیشه تعریف فقر نسبت به وضعیتی که ما در آن هستیم صورت می‌گیرد.
- از این‌رو، معیار فقر در نواحی و زمان‌های مختلف متفاوت خواهد بود.

با توجه به مفهوم فقر نسبی ^{می‌توان} ← ^{گفت} مناسبه تعداد افراد فقیر بسیار پیچیده و سفت و شاید ناممکن است.

از این‌رو، مفهوم دیگری به نام فقر مطلق تعریف می‌شود.

مطابق با معیار بانک جهانی، افرادی که زیر ۱/۹ دلار در روز درآمد دارند، زیر خط فقر مطلق‌اند و از تأمین احتیاجات اولیه زندگی خود عاجزند. (دلار برابری قدرت خرید یا PPP) بر همین اساس می‌توان تولید ناخالص داخلی یا درآمد سرانه کشورها را معیاری برای رتبه‌بندی آن‌ها از نظر فقر، در نظر گرفت.

◆ عوامل ایجاد بیکاری و فقر از نگاه کارآفرینان و صاحبان شرکت‌ها و صنایع تولیدی

- ← قاچاق کالا و واردات کالاهایی که مشابه داخلی دارند.
- ← بازپرداخت وام‌های کلان بانکی
- ← نبود فضای مناسب کسب و کار
- ← طولانی بودن فرآیند اخذ مجوزهای دولتی و معطل ماندن در پیچ‌وخم‌های اداری سازمان‌ها و نهادها
- ← قانون‌گذاری‌های متعدد، متناقض و دائماً در حال تغییر
- ← اختلال در بازارهای انرژی جهان یا بحران‌های محیط‌زیستی یا بهداشتی مثل کرونا
- ← بی‌ثباتی در قیمت‌ها

یکی از وظایف دولت‌ها در هر کشور ← اجرای سیاست‌های فقرزدایی و برقرار کردن عدالت

مبارزه با فقر و بیکاری توسط دولت‌ها از طریق

- ← حمایت از شرکت‌های تولیدی
- ← مبارزه با فساد
- ← مقابله با نابرابرها در توزیع درآمد و ثروت

مسئولیت اجتماعی مردم در مبارزه با فقر ← ایجاد نهادهای توانمندسازی، خیریه و کمک‌های مردمی و تأسیس صندوق‌های قرض‌الحسنه و فعالیت‌های جهادی

تست ۴۹ اگر کارخانه‌ای به دلیل کاهش فروش، مجبور شود به‌طور موقت تعدادی از کارگرها را بیکار کند، با توجه به جدول زیر، این کارخانه از کدام نوع بیکاری برخوردار است و نرخ بیکاری چند درصد است؟

جمعیت کل (نفر)	جمعیت زیر ۱۵ سال (نفر)	جمعیت غیرفعال (نفر)	جمعیت شاغل (نفر)
۳/۸۰۰/۰۰۰	۹۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰

۱ دوره‌ای - ۲۰

۲ اصطکاکی - ۲۰

۳ اصطکاکی - ۳۰

۴ دوره‌ای - ۳۰

تست ۵۰ با توجه به جدول زیر که آمار اشتغال کشور «الف» را نشان می‌دهد:

الف نرخ بیکاری در این کشور چند درصد است؟

ب جمعیت کل کشور چند میلیون نفر است؟

جمعیت بالای ۱۵ سال	$\frac{1}{4}$ جمعیت کل کشور
جمعیت فعال	$\frac{2}{3}$ جمعیت بالای ۱۵ سال
جمعیت غیرفعال	۴/۴۰۰/۰۰۰ نفر
جمعیت شاغل	۶/۱۶۰/۰۰۰ نفر

۱ ۳۰ - ۲۶/۴

۲ ۳۲ - ۲۴/۴

۳ ۳۲ - ۲۶/۴

۴ ۳۰ - ۲۴/۴

تست ۵۱ با توجه به جدول روبه‌رو که مربوط به داده‌های آماری از جمعیت کشور A است، پاسخ صحیح سوالات زیر کدام است؟

جمعیت شاغل	$\frac{4}{5}$ جمعیت غیرفعال
جمعیت فعال	۱,۲۰۰,۰۰۰ نفر
جمعیت غیرفعال	۱۵٪ جمعیت کل کشور
جمعیت کل	۶,۰۰۰,۰۰۰ نفر

الف نرخ بیکاری در این کشور کدام است؟

ب جمعیت افراد بالای ۱۵ سال چقدر است؟

۱ الف) ۴۰ درصد ب) ۲,۷۰۰,۰۰۰ نفر

۲ الف) ۲۰ درصد ب) ۲,۷۰۰,۰۰۰ نفر

۳ الف) ۲۰ درصد ب) ۲,۱۰۰,۰۰۰ نفر

۴ الف) ۴۰ درصد ب) ۲,۱۰۰,۰۰۰ نفر

تست ۵۲ اطلاعات یک جامعه فرضی مطابق جدول زیر است. اگر یک درصد از جمعیت شاغلین، به امید یافتن شغل بهتر، کار خود را ترک کنند، دچار چه نوع بیکاری شده‌اند و جمعیت شاغلین در این حالت چقدر است؟

جمعیت کل	جمعیت پایین‌تر از ۱۵	جمعیت غیرفعال	جمعیت بیکار
۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۵٪ جمعیت کل	۳۰٪ جمعیت بالای ۱۵	۲,۰۰۰,۰۰۰

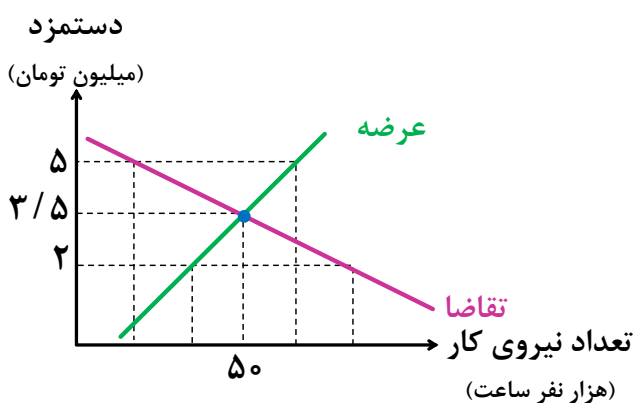
۱ اصطکاکی - ۳,۹۱۰,۵۰۰

۲ اصطکاکی - ۳,۹۵۰,۰۰۰

۳ ساختاری - ۴,۹۱۰,۵۰۰

۴ ساختاری - ۳,۹۵۰,۰۰۰

تست ۵۳ با توجه به نمودار زیر که مربوط به بازار نیروی کار در یک جامعه فرضی است، کدام گزینه صحیح است؟

۱ در سطح دستمزد ۵ میلیون تومان، بازار به تعادل می‌رسد. یعنی دستمزد درخواستی نیروی کار برای اشتغال با دستمزد پرداختی از سوی کارفرما برابر است.

۲ در حالت مازاد عرضه (سطح دستمزد ۳/۵ میلیون تومان) چون گروهی از افراد بیکار هستند، حاضرند با سطح دستمزد پایین‌تری کار را انجام دهند؛ در نتیجه دستمزد تا سطح رسیدن به دستمزد تعادلی افزایش می‌یابد.

۳ در سطح دستمزد ۲ میلیون تومان بازار با مازاد تقاضا روبه‌رو است. در این سطح از دستمزد به دلیل پایین بودن آن، مؤسسات و بنگاه‌ها تمایل زیادی به استخدام نیروی کار دارند ولی نیروی کار حاضر به استخدام با این سطح از دستمزد نیست.

۴ نمودار عرضه صعودی است و عرضه‌کننده نیروی کار صاحبان شرکت‌ها و کارخانه‌ها یا سرمایه‌گذارانی هستند که نیروی کار را استخدام می‌کنند.

۱ در سطح دستمزد ۲ میلیون تومان بازار با مازاد تقاضا روبه‌رو است. در این سطح از دستمزد به دلیل پایین بودن آن، مؤسسات و بنگاه‌ها تمایل زیادی به استخدام نیروی کار دارند ولی نیروی کار حاضر به استخدام با این سطح از دستمزد نیست.

۲ در حالت مازاد عرضه (سطح دستمزد ۳/۵ میلیون تومان) چون گروهی از افراد بیکار هستند، حاضرند با سطح دستمزد پایین‌تری کار را انجام دهند؛ در نتیجه دستمزد تا سطح رسیدن به دستمزد تعادلی افزایش می‌یابد.

۳ در سطح دستمزد ۵ میلیون تومان بازار به تعادل می‌رسد. یعنی دستمزد درخواستی نیروی کار برای اشتغال با دستمزد پرداختی از سوی کارفرما برابر است.

تست ۵۴

کشوری در سال گذشته با رکود اقتصادی مواجه گردید. در نتیجه تعداد جمعیت بیکار آن به ۴.۲۰۰.۰۰۰ نفر رسید. با توجه به جمعیت فعال این کشور که ۳۲.۰۰۰.۰۰۰ نفر بود؛ پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب، کدام است؟

- جمعیت شاغل این کشور چند نفر بود؟
- این کشور دارای کدام نوع بیکاری بود؟
- نرخ بیکاری در این کشور چند درصد بود؟
- کدام سیاست پولی، می‌تواند شرایط اقتصادی این کشور را بهبود دهد؟

- ۱) ۲۷.۸۰۰.۰۰۰ - دوره‌ای - ۱۳ درصد - انبساطی
- ۲) ۳۶.۲۰۰.۰۰۰ - دوره‌ای - ۱۳ درصد - انبساطی
- ۳) ۳۶.۲۰۰.۰۰۰ - ساختاری - ۱۲/۵ - انقباضی
- ۴) ۲۷.۸۰۰.۰۰۰ - ساختاری - ۱۲/۵ - انقباضی

تست ۵۵

اطلاعات یک جامعه فرضی مطابق جدول زیر است. اگر پنج درصد از جمعیت شاغلین، به دلیل شروع سرما، کار خود را از دست بدهند، دچار چه نوع بیکاری شده‌اند و جمعیت شاغلین در این حالت چقدر است؟

جمعیت کل	جمعیت پایین‌تر از ۱۵	جمعیت غیرفعال	جمعیت بیکار
۸۰.۰۰۰.۰۰۰ نفر	۳٪ جمعیت کل	۳۵٪ جمعیت بالای ۱۵ سال	۷.۰۰۰.۰۰۰ نفر

- ۱) اصطکاکی - ۲۹.۴۰۰.۰۰۰
- ۲) اصطکاکی - ۲۷.۹۳۰.۰۰۰
- ۳) فصلی - ۲۷.۹۳۰.۰۰۰
- ۴) فصلی - ۲۹.۴۰۰.۰۰۰

◆ مراحل تکامل مبادلات و پیدایش پول

کالای مازاد ↔ کالای موردنیاز

۱ مبادله کالا با کالا (تهاتر یا مبادله پایایی)

مشکلات

• عدم تمایل هم‌زمان طرفین به مبادله

دشواری بودن پیدا کردن فردی که کالای موردنیاز شما را داشته باشد و به کالای مازاد شما نیاز داشته باشد.

• نبود وسیله سنجش ارزش

• دشواری بودن حمل کالاها

◆ مبادله تهاتری بسیار دشوار و با صرف زمان زیاد صورت می‌گرفت.

کالایی بادوام و غیرفاسدشدنی، قابل تقسیم به تکه‌های کوچک و پرترفدار

راهی که بشر در آن زمان برای غلبه به این مشکلات پیدا کرد!

کالای رایج ↔ کالای موردنیاز

۲ گزینش کالاهای رایج در هر منطقه به‌عنوان وسیله مبادله
اولین پول

◆ مثال‌هایی برای کالاهای رایج

• در ایران ← غلات

• روسیه ← پوست سمور

• هندوستان ← صدف

• تبت ← چای

◆ مبادله با این کالاها با سرعت بیش تر و راحت تر از مبادلات پایاپای انجام می گرفت.

مشکلات

- افزایش تولید و زیاد شدن حجم و تعداد مبادلات مشکلات جدید را به همراه داشت.
- فاسد شدن و غیرقابل استفاده شدن در نتیجه گذشت زمان
- حجم زیاد + دشواری و هزینه بالای تأمین جا برای نگهداری از آنها

به این ترتیب، بشر دریافت که این کالاها وسیله مناسبی برای معامله نیست.

۳ پول فلزی (سکه) ← استفاده از برخی فلزات مثل طلا و نقره برای مبادله ←

فسادناپذیر + حجم کم + حمل و نقل آسان

◆ رهایی از مشکلات ناشی از به کارگیری کالاها در مبادلات

◆ تحولات مربوط به پول فلزی

● گسترش تجارت در داخل کشورها و بین دولت‌ها

● رونق دریانوردی و حمل و نقل

مشکلات

● مهم ترین: محدود بودن میزان طلا و نقره در دسترس بشر

کمبود طلا و نقره ← عامل محدودکننده بر سر راه پیشرفت اقتصادی و تجاری

● در مبادلات با حجم زیاد، پول فلزی وسیله پرداختی مناسبی نبود.

معاملات تجاری

۴ پول کاغذی

← بازرگانان به جای حمل پول فلزی، رسید بدهکاری به همدیگر می دادند. (براساس اصل اعتماد بین بازرگانان)

مردم عادی هم برای درامان ماندن از خطرهای احتمالی و رهایی از حمل مسکوکات در معامله‌ها

← پول‌های خود را به صرافان و تجار معتبر می سپردند و در مقابل، رسید معتبر دریافت می نمودند و در

مبادلات استفاده می کردند.

این رسیده‌ها در واقع **نخستین اسکناس‌ها** بودند و پشتوانه آن‌ها، طلا و نقره‌ای بود که نزد صرافان و بازرگانان نگهداری می‌شد.

رونق روزافزون کار صرافی‌ها، آن‌ها را به نهادی مهم در اقتصاد تبدیل کرد که نام آن، **بانک** شد.

مشکلات

- ← بی‌مبالاتی و یا سوءاستفاده برخی از صرافان از اعتماد مردم
- ← تعداد زیاد انواع رسیده‌ها و صرافی‌ها که آشنایی و اعتبارسنجی آن‌ها را برای مردم سخت کرده بود.

مشکلات مربوط به رسیده‌های صرافی‌ها موجب شد تا دولت‌ها به ناچار چاپ و انتشار اسکناس را برعهده گیرند.

«ایده سپردن پول به یک بانک تجاری از این‌جا شکل گرفت.»

۵ پول ثبتي يا تحريري (چک)

- ← گسترش فعالیت بانک‌ها با گسترش ارتباطات
- ← دشوار شدن نقل و انتقال اسکناس
- ← چک، یکی از خدمات بانک‌ها
- ← در معاملاتی که با چک انجام می‌شود، در واقع پول نقد بین افراد ردوبدل نمی‌شود بلکه بانک موجودی حسابی را کاهش و موجودی حساب دیگری را افزایش می‌دهد.
- ← چون افراد خود مبلغ چک را روی آن می‌نویسند به آن «پول تحریری» یا «ثبتي» گفته می‌شود.

۶ پول الکترونیکی

همراه شدن آن با انقلاب دیجیتال و الکترونیک

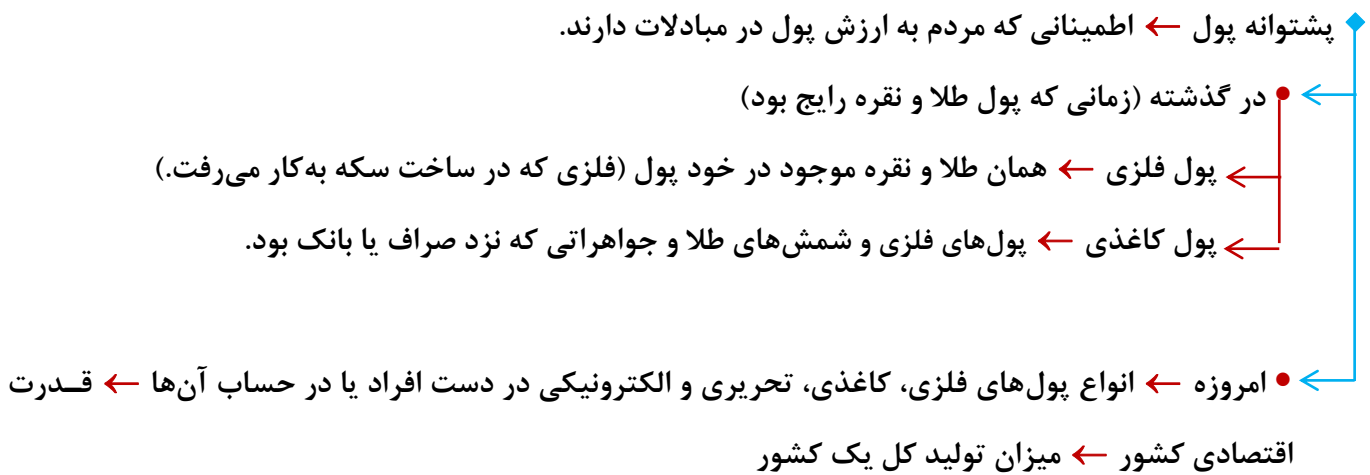
افزایش حجم و سرعت مبادلات

بشر به دنبال روش‌های سریع‌تر و راحت‌تری بود.

پول الکترونیکی قابل ثبت در کارت‌های بانکی و قابل انتقال در شبکه‌های ارتباطی

خرید و فروش و انتقال دارایی را بسیار آسان کرده است.

امروزه، پول پشتوانه تولیدی دارد.

وظایف پول

- ۱ وسیله پرداخت در مبادلات ← نقش اصلی پول = آسان سازی مبادله
- ۲ وسیله سنجش ارزش
 - ← هر یک از کشورها دارای واحد ارزش خاص خود هستند.
 - ← مشخص کردن ارزش کالاها و سنجیدن ارزش نسبی آنها با هم
 - ← آسان کردن خرید و فروش کالاهای مختلف و تبدیل قیمت‌ها به یکدیگر
- ۳ وسیله پس‌انداز و حفظ ارزش
- ۴ وسیله پرداخت‌های آینده
 - ← اگر بتواند حفظ ارزش کند (وظیفه سوم خود را به خوبی انجام دهد)
 - ← در روزگار ما کاملاً محسوس است **زیرا** ← بیش‌تر معاملات تجاری در مقابل پرداخت‌های آینده صورت می‌گیرد.
 - ← مثل خریدهای اقساطی یا ردوبدل کردن حواله‌های بانکی

نقدینگی

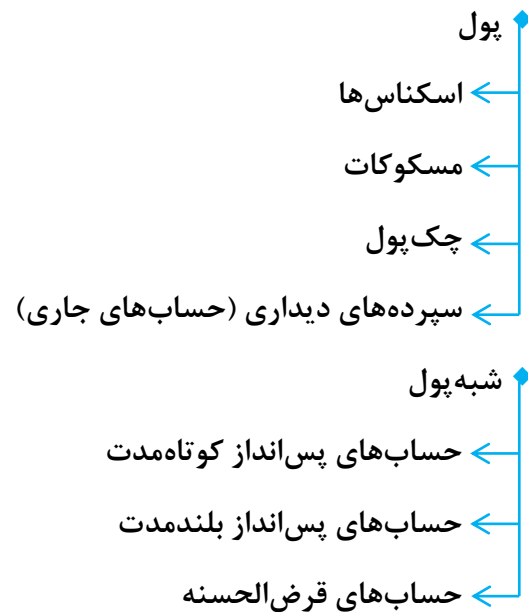
- کل حجم پول موجود در کشور = پول
- به صورت نقد (اسکناس یا سکه یا چک پول) در دست مردم
- به صورت سپرده دیداری در حساب‌های بانکی
- شبه پول = تمام سپرده‌ها به جز سپرده دیداری
- همانند حجم آب یک استخر که قابل کم و زیاد شدن است، حجم نقدینگی کشور هم قابل تغییر است. البته در بیش‌تر موارد حجم نقدینگی در کشورها با افزایش روبه‌رو است.
 - سازوکار ایجاد نقدینگی یا در واقع چگونگی افزایش نقدینگی در کشور، سازوکار نسبتاً پیچیده‌ای است.
 - افزایش نقدینگی معمولاً ناشی از عملکرد بانک‌ها است.

چک پول + سپرده‌های دیداری + اسکناس و مسکوکات = حجم پول

حساب‌های پس‌انداز بلندمدت + حساب‌های پس‌انداز کوتاه‌مدت = شبه پول

شبه پول + حجم پول = نقدینگی

نقدینگی

نکته سپرده‌های دیداری یا حساب‌های جاری، سپرده‌هایی است که صاحب حساب می‌تواند هنگام نیاز به پول چک صادر کند. سپرده‌ای که موجودی آن به محض مطالبه مشتری باید به خود مشتری یا هرکسی که مشتری بخواهد، پرداخت شود.

تورم

معمولاً زمانی تورم را احساس می‌کنیم که بخواهیم کالایی را خریداری کنیم.

البته هرگونه افزایش در قیمت را نمی‌توان تورم دانست:
مثلاً ممکن است فروشنده‌ای بی‌انصاف کالای مورد نظر شما را گران‌تر از آنچه هست، بفروشد.

اقتصاددانان، افزایش در سطح عمومی قیمت‌ها را تورم می‌گویند.

نرخ تورم، درصد افزایش سالانه سطح عمومی قیمت‌ها است.

مثال: تورم ۲۰ درصدی یعنی

← قیمت کالاها در امسال نسبت به سال قبل ۲۰ درصد افزایش یافته

← قدرت خرید پول ۲۰ درصد کاهش یافته

تورم ← نشان دهنده میزان کاهش قدرت خرید پول

محاسبه نرخ تورم

برای اندازه‌گیری تورم از شاخص قیمت مصرف‌کننده (cpi) بهره می‌برند.

برای تشکیل دولت‌ها یک سبد بازار در نظر می‌گیرند.

بسته‌ای از کالاهای گوناگون که عموم مصرف‌کنندگان احتمالاً خریداری می‌کنند.

دولت هزینه این سبد بازار را در طول زمان رصد می‌کند

میزان افزایش قیمت سبد بازار در طی یک دوره مشخص = افزایش cpi

سبد بازار طیف وسیعی از کالاها را شامل انواع مواد غذایی، ماشین، لباس، خدمات تفریحی و... پوشش می‌دهد.

بعد از گردآوری اطلاعات قیمت از سبد کالاها، دولت از طریق رابطه زیر شاخص قیمت مصرف‌کننده (cpi)

را محاسبه می‌کند:

$$cpi = \frac{\text{هزینه سبد بازار در ماه (سال) قبل} - \text{هزینه سبد بازار در ماه (سال) معین}}{\text{هزینه سبد بازار در ماه (سال) قبل}} \times 100$$

برای یک‌ماه (یا یک‌سال) معین

مثلاً فرض کنید در ماه جاری، هزینه سبد بازار یک میلیارد و صد میلیون تومان باشد. اگر هزینه سبد بازار در سال قبل،

چنین ماهی، برابر یک میلیارد تومان باشد، آن‌گاه شاخص قیمت مصرف‌کننده برابر است با:

$$cpi = \frac{1/1 - 1}{1} \times 100 = 10$$

عدد ۱۰ به ما می‌گوید که از سال قبل تاکنون، ۱۰ درصد شاخص قیمت مصرف‌کننده رشد داشته است و یا به عبارت دیگر، ما نسبت به سال قبل، تورمی معادل ۱۰ درصد داشته‌ایم.

پیامدهای تورم

- تورم از نظر علم اقتصاد
- افزایش سطح عمومی قیمت‌ها
- تورم زیان‌بار ← افزایش بی‌رویه، پرنوسان و مداوم قیمت‌ها

اثرات منفی تورم بر رفاه مردم و امنیت اقتصادی آن‌ها

- بی‌ثباتی فضای کسب‌وکار: ناتوانی تولیدکنندگان و بازرگانان در پیش‌بینی درست از آینده قیمت‌ها در بازار
- مشکلات زیاد در تولید و خرید و فروش کالاها
- کاهش قدرت خرید پول مصرف‌کنندگان

اقتصاد ایران در سال‌های متمادی از تورم‌های لجام‌گسیخته آسیب دیده است.

علل تورم و نقش دولت

درباره علت به وجود آمدن تورم، نظریه‌های مختلفی وجود دارد.

کمبود عرضه

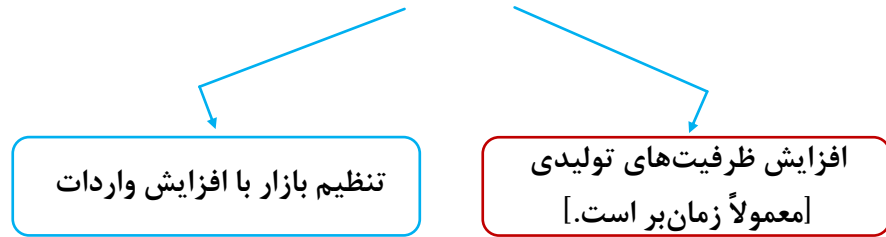

۱ نابرابری عرضه و تقاضای کل در اقتصاد ← فزونی تقاضا بر عرضه ← افزایش قیمت تا رسیدن بازار به تعادل

مازاد تقاضا

راهکار دولت در این شرایط ← افزایش میزان عرضه کالاها به دو روش

۲ عدم هماهنگی میان افزایش نقدینگی در کشور با افزایش تولید ← پول بدون پشتوانه تولیدی

راهکار دولت در این شرایط ← کنترل تورم از طریق کنترل نقدینگی در کشور

دلایل بروز تورم در ایران

- ← افزایش درآمدهای نفتی که باعث رشد درآمدهای اقتصادی و رشد حجم نقدینگی در کشور می‌شود.
- ← نوسانات نرخ ارز که باعث کاهش قدرت خرید پول ملی می‌شود.

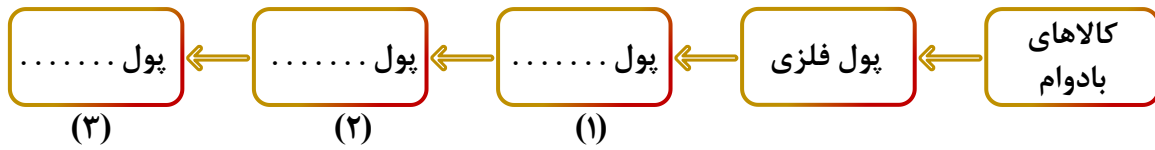
سیاست‌های پولی

- ← به سیاست‌هایی که دولت از طریق بانک مرکزی برای مدیریت نقدینگی و حفظ ارزش پول اعمال می‌کند، سیاست‌های پولی می‌گویند.
- ← **مجری:** بانک مرکزی (از طرف دولت)
- ← **هدف:** مدیریت حجم پول و حفظ ارزش آن

انواع سیاست‌های پولی

- ۱ **سیاست پولی انقباضی (کاهش نقدینگی در گردش):** در شرایط تورم برای پیشگیری از افزایش قیمت‌ها یا کاهش سرعت آن توسط بانک مرکزی به کار گرفته می‌شود.
 - ← **مثال:** سیاست بازار باز (فروش اوراق مشارکت به مردم) ← کاهش مستقیم حجم نقدینگی در دست مردم
- ۲ **سیاست پولی انبساطی (افزایش نقدینگی در گردش):** در شرایط رکود اقتصادی می‌تواند برای کوتاه مدت مشکل رکود را حل کند؛ زیرا در شرایط رکود سطح تولید کاهش و بیکاری افزایش می‌یابد و تولیدکنندگان انگیزه تولید و ایجاد اشتغال را از دست می‌دهند.
 - ← **مثال:** سیاست بازار باز (تزریق پول یا نقدینگی به جامعه با خرید اوراق مشارکت از مردم)

تست ۵۶ با توجه به سرگذشت پول، کدام مورد مسیر تکاملی پول را به درستی تکمیل می کند؟

- ۱ تحریری - ثبتي - دیجیتالی
 ۲ اسکناس - تحریری - ثبتي
 ۳ تحریری - الکترونیکی - بیت کوین
 ۴ کاغذی - تحریری - الکترونیکی

تست ۵۷ جدول زیر نمایانگر اطلاعات ارائه شده در یک جامعه فرضی است، با توجه به مندرجات جدول:

- الف) میزان «حجم شبه پول» این جامعه چقدر است؟
 ب) ارزش پولی سپرده های پس انداز کوتاه مدت کدام است؟
 ج) حجم کل «پول موجود یا کل نقدینگی» این جامعه، کدام است؟

۱	ارزش پولی موجودی سپرده های پس انداز بلندمدت	۴۸۰ واحد
۲	ارزش پولی مجموع سپرده های دیداری و پس انداز مردم	۱۲۰۰ واحد
۳	ارزش پولی مجموع مسکوکات در دست مردم	$\frac{۲}{۳}$ موجودی اسکناس ها
۴	ارزش پولی مجموع اسکناس ها	۱۵۰۰ واحد
۵	ارزش پولی سپرده های دیداری مردم	۱۲۰ واحد
۶	ارزش پولی چک پول های در دست مردم	۱۶۳۰ واحد

- ۱ الف) ۱۰۸۰ (ب) ۶۰۰ (ج) ۵۳۳۰
 ۲ الف) ۱۰۰۸ (ب) ۶۰۰ (ج) ۵۳۳۰
 ۳ الف) ۱۰۰۸ (ب) ۷۰۰ (ج) ۵۰۳۳
 ۴ الف) ۱۰۸۰ (ب) ۷۰۰ (ج) ۵۰۳۳

تست ۵۸

- با توجه به اطلاعات جدول زیر که مربوط به یک جامعه است، پاسخ پرسش‌های زیر، به ترتیب کدام است؟
- میزان حجم نقدینگی این جامعه، چقدر است؟
 - میزان حجم شبه پول آن، چقدر است؟
 - میزان سپرده‌های پس‌انداز بلندمدت این جامعه، کدام است؟

ارزش پولی چک پول‌های در دست مردم	۱۴۵۰ واحد
ارزش پولی و اسکناس‌ها	۲۲۰۰ واحد
ارزش پولی موجودی سپرده‌های دیداری و پس‌انداز مردم	۱۵۰۰ واحد
ارزش پولی موجودی حساب‌های جاری	۳۵۰ واحد
ارزش پولی مسکوکات مردم	$\frac{1}{5}$ موجودی حساب‌های جاری مردم
ارزش پولی موجودی سپرده‌های کوتاه‌مدت	۴۸۰ واحد

$$۶۷۰ - ۱۱۵۰ - ۵۲۲۰ \quad \textcircled{۲}$$

$$۷۶۰ - ۱۰۵۰ - ۵۲۲۰ \quad \textcircled{۱}$$

$$۷۶۰ - ۱۱۵۰ - ۲۶۲۰ \quad \textcircled{۴}$$

$$۶۷۰ - ۱۰۵۰ - ۲۶۲۰ \quad \textcircled{۳}$$

تست ۵۹ با توجه به اطلاعات ارائه‌شده پیرامون سطح عمومی قیمت‌ها در یک سال مشخص برای سه کشور «A»، «B» و «C»، سطح عمومی قیمت‌ها در انتهای سال برای کشور

قیمت کشور	ابتدای سال (واحد پولی)	انتهای سال (واحد پولی)	نرخ تورم (درصد)
A	۴۰۰	؟	$\frac{1}{2}C$
B	؟	۴۴۸	سه برابر A
C	۲۰۰	۲۸۰	۴۰

«B» و «C»، سطح عمومی قیمت‌ها در انتهای سال برای کشور

«A» و ابتدای سال برای کشور «B»، به ترتیب چند واحد پولی

است؟

$$۲۸۰، ۴۸۰ \quad \textcircled{۱}$$

$$۳۲۵، ۴۸۰ \quad \textcircled{۲}$$

$$۲۸۰، ۵۲۰ \quad \textcircled{۳}$$

$$۳۲۵، ۵۲۰ \quad \textcircled{۴}$$

تست ۶۰ جدول زیر، قیمت سه نوع کالای مختلف را طی یک سال نشان می‌دهد. اگر درصد تورم در قیمت این کالاها برابر باشد، «قیمت کالای A در ابتدای سال» و «قیمت کالای C در انتهای سال» چند ریال است؟

قیمت (ریال)		کالا
انتهای سال	ابتدای سال	
۹۶۰۰۰	؟	A
۴۶۲۵۰۰	۳۷۰۰۰۰	B
؟	۲۹۰۵۰۰	C

۱ $۲۴۰۰۰ - ۳۶۳۱۲۵$

۲ $۲۴۰۰۰ - ۲۱۷۸۷۵$

۳ $۷۶۸۰۰ - ۳۶۳۱۲۵$

۴ $۷۶۸۰۰ - ۲۱۷۸۷۵$

تست ۶۱ در جدول زیر، قیمت‌های مربوط به سه کالای مختلف در طی یک سال ذکر شده است. چنان‌چه نرخ تورم در قیمت این سه کالا یکسان باشد؛ قیمت دو کالای A و C به ترتیب در ابتدای سال و انتهای سال، کدام است؟

کالا	قیمت ابتدای سال (به ریال)	قیمت انتهای سال (به ریال)
A	؟	۶۶۵۵۲
B	۶۳۴۰۰۰	۷۴۸۱۲۰
C	۹۵۴۰۰	؟

۲ $۱۱۹۷۹ - ۱۱۲۵۷۲$

۱ $۵۶۴۰۰ - ۱۷۱۷۲۰۰$

۴ $۱۱۹۷۹ - ۱۷۱۷۲۰۰$

۳ $۵۶۴۰۰ - ۱۱۲۵۷۲$

تست ۶۲ کدام مورد، علت اصلی به وجود آمدن اسکناس توسط دولت‌ها شد؟

۱ قابلیت تبدیل به واحدهای کوچکتر را نداشت.

۲ قدرت نقد کردن رسیده‌ها کاهش یافته بود.

۳ دولت‌ها هم بتوانند از اسکناس‌ها در مبادلات خود استفاده کنند.

۴ شناسایی و اعتبارسنجی رسیده‌های صرافان توسط مردم سخت شده بود.

تست ۶۳ با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول زیر:

الف ارزش سپرده پس انداز کوتاه مدت،

ب شبه پول،

ج نقدینگی کشور، چند واحد پولی است؟

۱ الف (۵۵۲ / ب) / ۱۰۳۲ (ج) / ۱۷۹۲

۲ الف (۴۵۲ / ب) / ۱۲۸۰ (ج) / ۱۷۹۲

۳ الف (۵۵۲ / ب) / ۱۲۸۰ (ج) / ۲۰۴۰

۴ الف (۴۵۲ / ب) / ۱۰۳۲ (ج) / ۲۰۴۰

۱	اسکناس‌ها	۳۲۰ واحد پولی
۲	سپرده پس انداز بلندمدت	۴۸۰ واحد پولی
۳	مجموع سپرده پس انداز کوتاه مدت و سپرده‌های دیداری	۸۰۰ واحد پولی
۴	ارزش مسکوکات در دست مردم	$\frac{1}{5}$ ارزش کل اسکناس‌ها
۵	چک پول‌ها	۲ برابر ارزش مسکوکات
۶	سپرده‌های جاری	۲۴۸ واحد پولی

تست ۶۴ در جدول زیر، قیمت‌های مربوط به سه کالای مختلف در یک سال معین ارائه شده است. در صورتی که نرخ تورم در این دو سال یکسان باشد، قیمت کالای B در انتهای سال و کالای C در ابتدای سال به ترتیب چند ریال است؟

کالا	قیمت	ابتدای سال (به ریال)	انتهای سال (به ریال)
A		۱۵۳.۶۰۰	۱۹۲.۰۰۰
B		۷۴۰.۰۰۰	؟
C		؟	۷۲۶.۲۵۰

۱ ۵۸۱.۰۰۰، ۹۷۵.۰۰۰

۲ ۶۲۵.۰۰۰، ۹۷۵.۰۰۰

۳ ۵۸۱.۰۰۰، ۹۲۵.۰۰۰

۴ ۶۲۵.۰۰۰، ۹۲۵.۰۰۰

◆ کشورهای جهان، هنگام حضور در روابط جهانی، با وجود روابط اقتصادی پیچیده‌ای که دارند.

نگران منافع ملی خود نیز هستند

◆ برخی کشورها حاضر نیستند کشورهای دیگر پیشرفت کنند و دوست دارند خودشان تنها قدرتمند جهان باشند.

یا ————— کشورهای دیگر ————— یا

باید از شرافت و استقلال ملی و دینی
خود دفاع کنند و در برابر
زیاده‌خواهی‌ها بایستند.

در مقابل خواسته آن‌ها سر تسلیم فرود
آورند و به مزرعه‌ای از گاوهای شیرده
تبدیل شوند.

نگه داشتن این استقلال ملی و دینی
بدون هزینه نیست.

انواع تحریم‌های اقتصادی،
سنگ‌اندازی‌ها و دشمنی‌ها

کشوری که نخواهد زیر بار سلطه
بیگانگان برود، راه‌های قوی شدن را
فراخواهد گرفت.

◆ مسیر تاریخی اقتصاد ایران

ایران از دوران باستان به دلیل وسعت و پهناوری جغرافیایی، برخورداری از منابع طبیعی و قرار گرفتن در

چهار راه بین‌المللی جایگاه ویژه‌ای در اقتصاد جهان داشت.

◆ دلایل اهمیت و بزرگی اقتصاد ایران در دوران باستان

- ۱ وجود حکومت‌ها و سلسله‌های بزرگ
- ۲ لشگرکشی‌ها و جنگ‌ها
- ۳ پهناوری مرزهای ایران باستان
- ۴ جاده ابریشم و تجارت با چین و امپراتوری روم

◆ در طی هفت قرن دوران شکوفایی تمدن اسلامی، جلوه‌هایی از:

- ۱ پیشرفت اندیشه‌های اقتصادی
- ۲ تأمین مالی مراکز علمی
- ۳ عمران، آبادانی و ساخت زیرساخت‌ها و موقوفات را می‌توان در اقتصاد ایران و جهان اسلام مشاهده کرد.

احکام اقتصادی اسلام پایه قواعد و مقررات اقتصادهای موفق آسیای میانه، آسیای غربی و جنوب غربی، شمال آفریقا و حتی جنوب اروپا قرار گرفت؛ برای مثال در موقعیتی که بربریت در اروپا حاکم بود و زنان حق مالکیت نداشتند، وقف‌نامه‌هایی از زنان مسلمان ایرانی برجای مانده است که نشان از مالکیت و سرمایه‌گذاری و مشارکت آن‌ها در تولید دارد.

● رونق و آبادانی اقتصاد ایران را تا اواسط حکومت صفویه می‌توان از زیربناها و عمران بندرها، بازارها، مدارس علمی، کاروانسراها، مساجد باقی‌مانده و فعالیت‌های خیریه‌ها درک کرد.

● در نیمه اول حکومت صفویه، علاوه بر یکپارچگی سیاسی، اقتصاد یکپارچه و مستقلى شکل گرفت که با سایر لایه‌های دینی، اجتماعی و فرهنگی کشور هماهنگی داشت.

● دوره پایانی حکومت صفویه، اقتصاد ایران به تدریج رو به ضعف نهاد. حاکمان آن زمان از موقعیت جهان و وظایف خطیر تاریخی خود تصور درستی نداشتند و به همین دلیل نتوانستند با انتخاب روش درست و بهره‌برداری از اوضاع خاص آن زمان، جریان پیشرفت و نوسازی را آغاز کنند.

● این وضعیت با تغییر و تحول سریع در اروپا و شکل‌گیری قدرت‌های بزرگ در آن قاره مصادف بود.

● دولت‌های اروپایی با تجهیز ناوگان خود به رقابت شدید نظامی و تجاری با یکدیگر و استعمار پرداختند.

این رقابت و هم‌چنین استعمار کشورهای دیگر → موجب ← تسریع جریان توسعه این کشورها شد → بنابراین ← کشورهای اروپایی (۱) با چنگ انداختن بر دارایی‌های سایر ملت‌های جهان به ثروت‌اندوزی پرداختند و از سوی دیگر (۲) در رقابت با یکدیگر به نوسازی سریع صنایع و تولیدات خود اقدام کردند.

• در دوران قاجار، درحالی‌که کشورهای دیگر منطقه هم‌چون مصر و ترکیه (امپراطوری عثمانی) و سوریه و لبنان، در روند تجارت و گسترش تولید و صادرات محصولات کشاورزی، رشد مطلوبی داشتند، ایران گرفتار ضعف‌های ساختاری در اقتصاد بود.

• ایران در دوران قاجار فرصت طلائی خود را برای جبران کاستی‌ها از دست داد.

در این دوران تلاش حاکمان صرف:

- ۱ ← تحکیم پایه‌های حکومت خود
- ۲ ← افزودن بر خزانه از طریق غارت دسترنج مردم
- ۳ ← اعطای امتیازات به وابستگان و خادمان خود
- ۴ ← تأمین هزینه‌های گزاف دربار
- ۵ ← سفرهای خارجی و تجملات می‌شد.

علل وارد آمدن آسیب‌های توان‌فرسا بر اقتصاد ایران در دوران قاجار

- ۱ ← از دست دادن بخش‌های مهمی از سرزمین و منابع ایران
- ۲ ← هزینه‌های شکست در جنگ
- ۳ ← عهدنامه‌های ننگین و مبالغ‌جریمه‌های گزاف آن‌ها
- ۴ ← بی‌توجهی به سرمایه‌های اجتماعی و انسانی
- ۵ ← سیاست‌های رکودی و انقباضی (افزایش بیش از حد مالیات)
- ۶ ← نبود برنامه‌ریزی و قانون‌گذاری اقتصادی
- ۷ ← اعطای امتیازها به شرکت‌ها و کشورهای استعماری
- ۸ ← تأسیس بانک‌های روسی و انگلیسی
- ۹ ← سیل ورود کالاهای خارجی به کشور

◆ حرکت‌های ملی و مذهبی اقتصاد ایران در دوره قاجار

- ◆ ← تأسیس دارالفنون و برقراری نظم مالی و اداری توسط امیرکبیر
- ◆ ← تأسیس شرکت اسلامی و تحریم کالاهای خارجی توسط علمای اصفهان
- ◆ ← تحریم تنباکو و لغو قرارداد رژی توسط مرحوم میرزای شیرازی
- ◆ ← بیانیه‌هایی در حمایت از تولید ملی

نکته حرکت‌های مذهبی و ملی صورت گرفته در دوران قاجار در اقتصاد ایران اثربخش نبود.

◆ مشخصات دوران قاجار از نگاه عیسوی، نویسنده کتاب تاریخ اقتصادی ایران

- ◆ ← ضعف نیروهای نظامی
- ◆ ← ناکارآمدی تشکیلات اداری
- ◆ ← فرسودگی نظام مالی
- ◆ ← افول نهادهای تربیتی و آموزشی

◆ علائمی از پیشرفت و سازندگی در این دوره به دنبال رشد تجارت خارجی

- ◆ ← تأسیس جاده‌ها
- ◆ ← بهبود خدمات پستی و خدمات انتقال وجوه بین شهرها
- ◆ ← بهبود راه‌های ارتباطی ایران با برقراری خطوط تلگراف به اروپا و راه افتادن کشتی‌های تجاری در دریای خزر و خلیج فارس

◆ روند افول (سقوط) اقتصاد ایران با حکومت رضاخان و تشکیل سلسله پهلوی ادامه یافت.

ویژگی‌های اقتصادی دوره پهلوی

- ◆ جدا شدن اقتصاد ایران از ابعاد هویتی، فرهنگی، اجتماعی، تاریخی و دینی خود
- ◆ اتکا به بیرون از مرزها و قدرت‌های بزرگ به جای تکیه بر پایه‌های بومی و درونزای داخلی و ملی خود به دلیل نظم جهانی آن روز
- ◆ ایجاد زمینه‌های قانونی (مانند قانون تجارت، قانون تعاونی‌ها و...)، زیرساخت‌های مواصلاتی (خط آهن، پل، راه و...)، امنیت نسبی، گسترش مدارس، دانشگاه‌ها و بهبود بهداشت هم نتوانست اقتصاد ایران را از ضعف ساختاری و هویتی برهاند.

علل تشدید ضعف اقتصاد ایران در دوران پهلوی

۱. تعدی حکومت پهلوی بر موقوفات و مالکیت‌های خصوصی و عمومی
۲. واگذاری منابع نفتی و معدنی به بیگانگان
۳. اجرای برنامه موسوم به انقلاب سفید (وارد آوردن آخرین صدمه به بخش کشاورزی و اقتصاد روستایی)
۴. نوسازی و توسعه ظاهری و سطحی با صنایع مونتاژ
۵. تبدیل ایران به بازار مصرفی کالاهای کشورهای پیشرفته
۶. وابستگی دولت به درآمدهای نفتی و غفلت از اقتصاد مردمی

چگونگی حضور دولت پهلوی در اقتصاد

- دولت حضور گسترده در عرصه اقتصاد داشت و توانست سازمان و تشکیلات خود را نوسازی کند و شکل جدیدتری به خود بگیرد.
- نظام نوینی در مالیات‌گیری و بودجه‌بندی کشور پدید آورد.
- برخی شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و انسانی را بهبود بخشید.
- دولت با افزایش درآمدهای نفتی قدرت اقتصادی خود را افزایش داد.
- دولت با هدف ایجاد توسعه به اجرای طرح‌های عمرانی متعدد در کشور پرداخت و بخشی از درآمدهای نفتی کشور، برای ساخت‌وساز صرف شد.
- بسیاری از کارخانجات بزرگ و زیرساخت‌های صنعتی در این دوران ساخته شد.
- ساختارهای اساسی اقتصاد کشور زیر سلطه و برنامه‌ریزی بیگانگان قرار گرفت.

♦ جریان توسعه ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی

- ♦ مردم ایران به توانمندی‌های خود برای ایجاد تحول و تغییر در شیوه حکمرانی سیاسی و زندگی جمعی پی بردند.
- ♦ مردمی که تا آن روز خود را در برابر زورگویی کشورهای غربی در تعیین حاکمان و سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی‌شان ناتوان می‌دیدند، روی پای خودشان ایستادند و خواستار استقلال و آزادی کشورشان شدند.

♦ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

- ← آنچه مورد نظر امام خمینی رهبر ایران و خواسته ملت بود در قانون اساسی کشور تجلی یافت.
- ← تصویری از خطوط کلی اقتصاد مطلوب اسلامی - ایرانی در آن درج شد.
- ← در بخش اقتصادی قانون اساسی، بر آموزه‌هایی هم‌چون اقتصاد مردمی، نفی سلطه بیگانگان و استقلال اقتصادی، حقوق اقتصادی شهروندان و عدالت اقتصادی تأکید شده است.
- ← دستیابی به اهداف اقتصادی و سیاسی ملت ایران که در قانون اساسی بازتاب دارد **مستلزم** غلبه بر ضعف‌ها و بیماری‌های ساختاری اقتصاد ایران است.

وابستگی به درآمدهای نفتی، مصرف‌گرایی، واردات بی‌رویه، بهره‌وری و کارایی اندک شرکت‌های تولیدی، تورم، بیکاری و...

نیازمند تفکر راهبردی و ارائه طرح‌های سنجیده برای اقدام و عمل

♦ اقتصاد مقاومتی و استقلال اقتصادی

این که کشورها در شرایط سخت پیش‌بینی نشده چه واکنشی نشان می‌دهند.

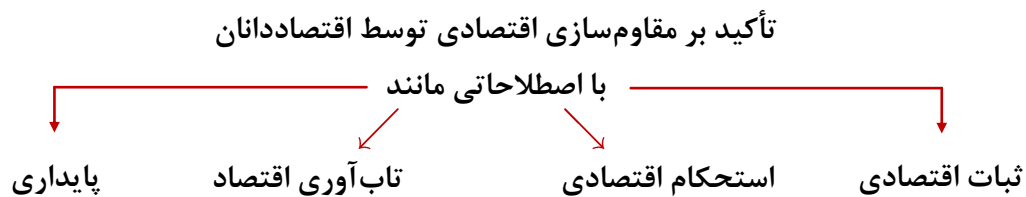

به قدرتمند بودن آن‌ها بستگی دارد.

مقاوم‌سازی اقتصاد و مصونیت‌بخشی به آن در برابر فشارها و تکانه‌های خارجی ضروری است.

برای عبور از مشکلات اقتصادی و آسیب‌هایی که در دوران کنونی، اقتصاد ملی ما را تهدید می‌کند.

مقاوم‌سازی اقتصادی به معنای آن است که مجموع نیروهای مولد، شرکت‌ها، مؤسسات تولیدی و خدماتی یک کشور، روی پای خود بایستند تا بتوانند در صورت به وجود آمدن بحران، تمامی نیازهای اساسی و حیاتی‌شان را خودشان تولید و تأمین کنند و وابسته به بیگانگان نباشند. اقتصاد مقاوم، محصول خودباوری، تلاش و مجاهدت همه‌جانبه و فراگیر مردمان سخت‌کوشی است که حاضر نیستند زیر سایه بیگانگان زندگی کنند و به آنان وابسته باشند. رشادتها و دل‌آوری‌های مردم ایران در طول تاریخ ثابت کرده است که ایرانیان مسلمان، از چنین قدرتی برخوردارند و هر کجا از این قدرت خود استفاده کرده‌اند، به پیشرفت‌های بزرگی دست یافته‌اند.

اقتصاد مقاومتی، اقتصادی است پیشرفته، مردمی و دانش‌بنیان که در برابر تهدیدات و تکانه‌های داخلی و خارجی، آسیب‌ناپذیر است و با اتکای به قابلیت‌ها و ظرفیت‌های داخلی و استفاده از فرصت‌های بیرونی، نیازها و مشکلات اقتصادی را رفع می‌کند و با تحریم‌ها و تهدیدات دشمنان، به زانو در نمی‌آید. وابسته نبودن اقتصاد ملی به اقتصادهای بیگانه را می‌توان با نام استقلال اقتصادی شناخت. با این حال استقلال اقتصادی به معنای قطع ارتباط با کشورهای دیگر نیست و هر کشوری برای پیشرفت، به تعامل منطقی با کشورهای دیگر نیاز دارد. مهم آن است که این تعامل، مقتدرانه و از روی تدبیر باشد.

تست ۶۵ کدام سیاست اقتصادی، جهت مقابله با تحریم‌های تجاری مناسب است؟

- ۱ افزایش درآمد سرانه
- ۲ افزایش ارزش پولی صادرات و واردات
- ۳ کاهش حجم نقدینگی و حفظ ارزش پول ملی
- ۴ افزایش نسبت صادرات غیرنفتی به تولید کل

تست ۶۶ جهت مقاوم‌سازی اقتصاد کشوری که با مشکلات «تورم»، «فقر» و «تحریم» روبه‌رو است، به ترتیب چه راهکارهایی مناسب است؟

- ۱ سیاست پولی انبساطی - بهبود فضای کسب‌وکار - خودکفایی
- ۲ سیاست پولی انقباضی - بهبود توزیع درآمد - تنوع شرکای تجاری
- ۳ سیاست پولی انبساطی - سیاست افزایش نقدینگی - خلق مزیت اقتصادی
- ۴ سیاست پولی انقباضی - کاهش وابستگی به اقتصاد تک‌محصولی - خلق مزیت اقتصادی

تست ۶۷

چند مورد از عبارات زیر در خصوص مفهوم استقلال اقتصادی و اقتصاد مقاومتی صحیح است؟

- الف) اقتصاددانان با اصطلاحاتی مانند ریاضت اقتصادی، قطع روابط اقتصادی با دیگر کشورها، تک‌محصولی بودن و خودکفایی بر مقاومت‌سازی اقتصادی تأکید می‌کنند.
- ب) برای عبور از مشکلات اقتصادی و آسیب‌هایی که اقتصاد ملی را در دوران کنونی تهدید می‌کند، مقاومت‌سازی اقتصاد و مصونیت‌بخشی به آن در برابر فشارها و تکانه‌های خارجی ضروری است.
- ج) وابسته نبودن اقتصاد ملی به اقتصادهای بیگانه را نمی‌توان با نام استقلال اقتصادی شناخت.
- د) استقلال اقتصادی به معنای قطع ارتباط با کشورهای دیگر نیست.
- ه) اقتصاد مقاوم، محصول خودباوری، تلاش و مجاهدت همه‌جانبه و فراگیر مردمان سخت‌کوشی است که حاضر نیستند زیر سایه بیگانگان زندگی کنند.
- و) هر کشوری برای پیشرفت، به تعامل منطقی با کشورهای دیگر نیاز دارد. مهم آن است که این تعامل، مقتدرانه و از روی تدبیر باشد.

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

تست ۶۸

هریک از موارد زیر، به ترتیب مربوط به کدام بخش از تاریخ معاصر ایران است؟

- بهبود خدمات پستی و انتقال وجوه بین شهرها
 - اقتصاد یکپارچه و مستقل هماهنگ با لایه‌های دینی و اجتماعی و فرهنگی کشور
 - نظام نوین در مالیات ستانی
 - تأسیس شرکت اسلامی
- ۱) قاجار - حکومت صفویه - پهلوی - قاجار
- ۲) پهلوی - قاجار - نیمه‌دوم حکومت صفویه - قاجار
- ۳) قاجار - حکومت صفویه - پهلوی - دوران شکوفایی تمدن اسلامی
- ۴) پهلوی - قاجار - نیمه‌دوم حکومت صفویه - دوران شکوفایی تمدن اسلامی

◆ کشور پیشرفته در اقتصاد ← کشوری که از قدرت تولیدی بالاتر و درآمد بیشتری برخوردار باشد.

◆ افزایش قدرت تولید یک کشور ← **در گرو** افزایش قدرت تولید شرکت‌های تولیدی و سازوکارهای مناسب برای ایجاد کسب و کار و داد و ستدهای مناسب

◆ رشد و پیشرفت، نقطهٔ مقابل رکود است.

◆ کشورهای پیشرفته

- ← درآمد و تولید بالایی دارند.
- ← درآمدها به صورت عادلانه‌تری توزیع شده است.
- ← تعداد بیکاران این کشورها کم است.
- ← در برابر شوک‌های اقتصادی، قدرت مقاومت دارند.
- ← از ثبات نسبی قیمت‌ها و بازارها برخوردارند.
- ← در شرایط بحرانی نیازهای اولیه خودش را تأمین و حتی مازاد را صادر می‌کند.
- ← از سطوح سواد و بهداشت عمومی بالایی برخوردارند.
- ← روحیهٔ اعتماد و همبستگی میان مردم برای تکاپو و تلاش اقتصادی برجسته است.
- ← در سطح منطقه و جهان تأثیرگذارند.

در یک کلمه، کشورهای پیشرفته، کشورهای قدرتمندی محسوب می‌شوند و بقیه روی آن‌ها حساب باز می‌کنند.

◆ مهم‌ترین مؤلفه‌های پیشرفت اقتصادی کشور

- ◆ رشد اقتصادی ←
- ◆ شاخص‌های توسعه انسانی ←
 - ← بهداشت
 - ← سواد
 - ← امید به زندگی
- ◆ شاخص توزیع عادلانه درآمد ←

◆ رشد اقتصادی

- ← افزایش میزان تولید یک جامعه در دوره‌ای معین نسبت به دوره قبل
- ← رشد به معنای افزایش تولید است **بنابراین** یک مفهوم کمی است.

◆ افزایش ظرفیت تولیدی در کشورها از طریق:

- ← سرمایه‌گذاری بیشتر
- ← به کارگیری روش‌های بهتر ← منجر به درآمد بیشتر
- ← فناوری مناسب‌تر

◆ افزایش شاخص رشد

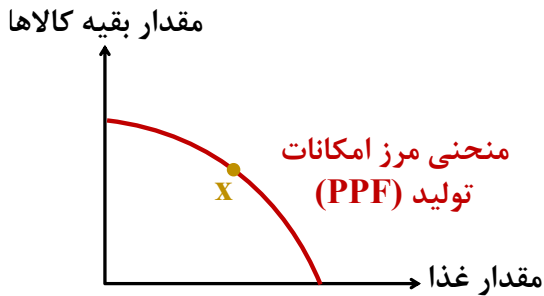
- ← گاهی معادل
- ← افزایش درآمد جامعه
- ← تولید = درآمد
- ← دو روی یک سکه

◆ یک منشاء رشد اقتصادی

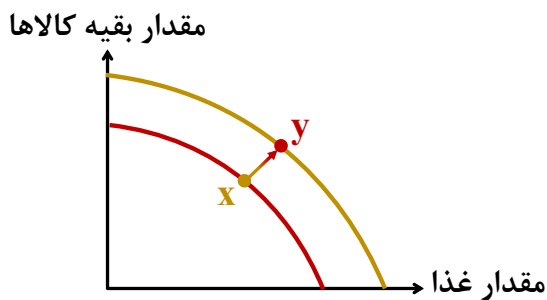
- ← افزایش در منابع
- ← افزایش جمعیت در طول زمان = افزایش عرضه نیروی کار
- ← افزایش سرمایه‌های فیزیکی با سرمایه‌گذاری در کارخانه‌ها، ساختمان‌ها، ماشین‌آلات و مغازه‌ها
- ← افزایش سرمایه انسانی با آموزش

منابع در دسترس بیشتر = تولید کالا و خدمات بیشتر در یک کشور

بررسی رشد با الگوی مرز امکانات تولید

مرز امکانات تولید، یعنی حداکثر توان تولیدی کشور با توجه به منابع موجود در دسترس

رشد اقتصادی، منحنی را به سمت راست - بالا منتقل می‌کند که نشان‌دهنده امکان بیشتر تولید در کشور است.

از طریق صرفه‌جویی و سرمایه‌گذاری بیشتر

افزایش ظرفیت تولیدی

رشد اقتصادی یک هدف مشترک است زیرا تولید کالاها و خدمات بیشتر + گام موثری برای تأمین نیازها و خواسته‌های شهروندان

فدا کردن چیزهایی در زمان حال در اقتصاد

باید

برای لذت بردن از مواهب رشد اقتصادی در آینده

منابعی که می‌توانست برای ساختن کالاهای مصرفی در زمان حال استفاده شود، برای ساختن انواع سرمایه‌ها و توسعه روش‌های تولید بهتر برای آینده صرف کند

اندازه‌گیری رشد اقتصادی (تولید یا درآمد ناخالص داخلی)

- رشد به معنای افزایش تولید است **بنابراین** اقتصاددانان برای اندازه‌گیری رشد، به میزان رشد تولیدات یک کشور در طول سال می‌نگرند.
- تولید ناخالص داخلی (GDP) ← ارزش پولی همه کالاها و خدمات نهایی تولید شده در داخل مرزهای یک کشور در طول یک سال

با فرض اینکه هر تولید داخلی، درآمدی را برای تولیدکنندگان آن ایجاد کرده است، می‌توان درآمد داخلی را نیز معادل تولید داخلی دانست.

درآمد داخلی

- مجموع درآمدهایی است که در طول سال برای کشور به دست می‌آید.
- درآمد حقوق بگیران = حقوق و دستمزدها
 - درآمد صاحبان سرمایه = قیمت خدمات سرمایه
 - درآمد صاحبان املاک و مستغلات (اجاره)
 - درآمد صاحبان مشاغل آزاد
 - سود شرکت‌ها و موسسات
- با تقسیم درآمد داخلی به جمعیت کشور، درآمد سرانه به دست می‌آید.

$$\text{درآمد سرانه} = \frac{\text{تولید یا درآمد داخلی}}{\text{جمعیت کشور}}$$

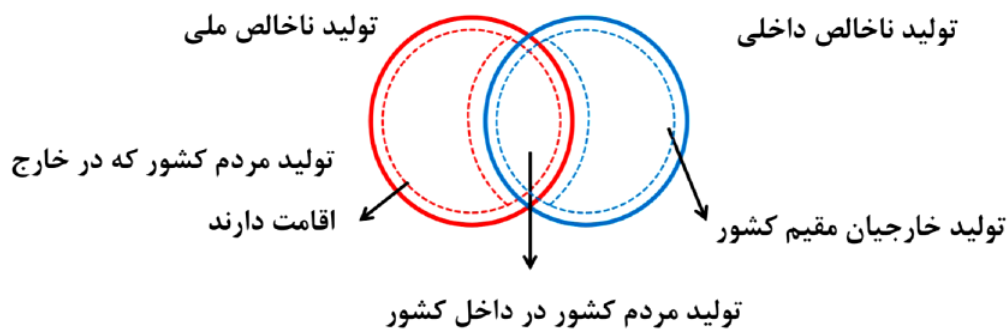
درآمد یا تولید سرانه

سهم متوسط هر فرد جامعه در میزان تولید یا درآمد آن جامعه

نکته در کنار شاخص تولید (درآمد) ناخالص داخلی، اقتصاددانان گاهی از شاخص تولید (درآمد) ملی نیز استفاده می‌کنند. در تولید ناخالص داخلی، مجموع تولید یک کشور در داخل مرزهای آن مدنظر است اما در تولید (درآمد) ملی، ارزش همه کالاها و خدمات تولیدشده توسط مردم یک کشور، چه در داخل و چه در خارج مدنظر است.

رابطه تولید ناخالص داخلی و تولید ناخالص ملی یک کشور ← عموم و خصوص من وجه

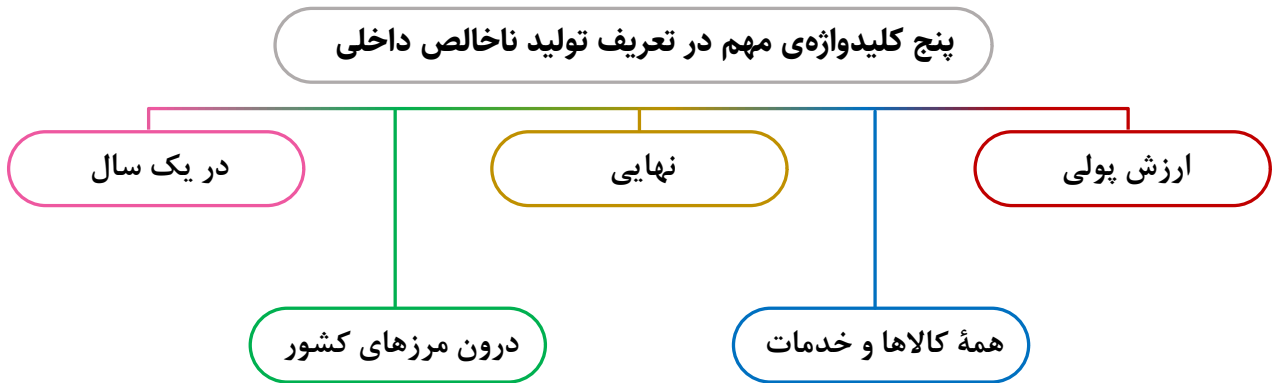

$$\text{درآمد سرانه} = \frac{\text{تولید یا درآمد ملی}}{\text{جمعیت کشور}}$$

هزینه استهلاک

- ← هزینه جبران فرسودگی سرمایه‌های فیزیکی
- ← تعمیر، نگهداری و جایگزینی کالاهای سرمایه‌ای

$$\text{تولید خالص داخلی (یا ملی)} = \text{هزینه استهلاک} - \text{تولید ناخالص داخلی (یا ملی)}$$

۱ ارزش پولی ← واحد مشترک برای اندازه‌گیری همه محصولات تولیدی کشور، ارزش پولی آن‌هاست. صرف نظر از ابعاد، وزن و اندازه هر کالا

۲ کالا و خدمات ← تولید هم شامل اشیاء فیزیکی (کالاهای) و هم محصولات غیر فیزیکی (خدمات) می‌شود.

۳ تولید نهایی ← محصولات واسطه‌ای در اندازه‌گیری تولید ناخالص داخلی، محاسبه نمی‌شوند.

ارزش کالاهای و خدمات واسطه‌ای در درون کالاهای و خدمات نهایی نهفته است و اگر جداگانه محاسبه شوند، دچار خطای محاسبه مجدد می‌شویم.

۴ داخل مرزهای یک کشور ← فقط تولیدات داخل مرزهای یک کشور محاسبه می‌شود صرف نظر از این که چه کسی آن را تولید کرده است.

۵ در یک سال
 ← تولید ناخالص داخلی تنها شامل کالاهای نهایی و خدمات تولید شده در یک سال تقویمی از اول فروردین تا پایان اسفند است.
 ← این مقدار شامل فروش اقلام باقی‌مانده از سال قبل نمی‌شود؛ یعنی چیزهایی که در یک سال ساخته می‌شود و در سال بعد فروخته می‌شود.

مواردی که در تولید ناخالص داخلی محاسبه نمی‌شوند:

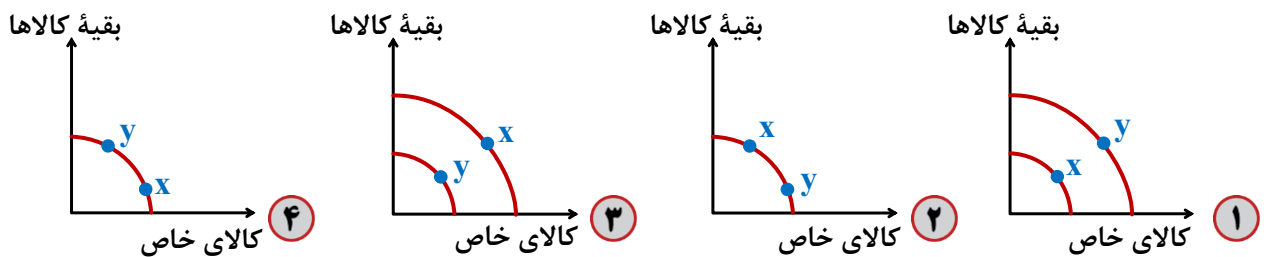
به دلیل دشواری‌های محاسباتی برخی از اقلام تولیدی در اندازه‌گیری تولید ناخالص داخلی لحاظ نمی‌شوند:

اول: کار بدون دستمزد؛ مانند کارهایی که در خانه انجام می‌گیرد یا خدماتی که در خیریه‌ها به صورت داوطلبانه ارائه می‌شود و پولی برای آن‌ها رد و بدل نمی‌گردد، اگرچه دارای ارزش بالایی هستند، اما در محاسبات تولید ناخالص داخلی غایب‌اند!

دوم: خرید و فروش کالاهای دست دوم از جمله خودرو، مبلمان یا خانه در محاسبات لحاظ نمی‌شوند. این قبیل کالاها زمانی که برای اولین بار تولید و فروخته شده‌اند، به حساب آمده‌اند.

سوم: تولیدات اقتصاد زیرزمینی، غیرقانونی و قاچاق که اطلاعات دقیقی از آن‌ها در دست نیست و عملاً محاسبه آن‌ها مشروعیت بخشی به این گونه فعالیت‌ها تلقی می‌شود.

تست ۶۹ با توجه به نمودارهای زیر، کدام نقطه y دستیابی به رشد اقتصادی را نشان می‌دهد؟

تست ۷۰ در کشوری در هر چهارماه کالاهای زیر تولید می‌شود. با توجه به رقم این تولیدات، تولید ناخالص داخلی این کشور، در طول یک سال گذشته، چند میلیون ریال است؟

۱	مواد غذایی	۷۵ تن	هر تن ۲۴۰۰۰۰۰ ریال
۲	ماشین‌آلات	۴۰۰ دستگاه	هر دستگاه ۲۵۰۰۰۰۰ ریال
۳	پوشاک	-	$\frac{1}{5}$ ارزش ماشین‌آلات تولیدشده در هر چهارماه
۴	خدمات	-	$\frac{1}{4}$ ارزش پوشاک تولیدشده در هر چهارماه
۵	درآمد خارجی‌های مقیم کشور	-	۲۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال

۴۲۹۰ (۴)

۶۶۵۰ (۳)

۵۰۴۰ (۲)

۱۵۶۰ (۱)

تست ۷۱

در یک جامعه فرضی در طول یک سال، کالاها و خدمات زیر تولید شده است. چنانچه جمعیت این کشور ۱۲/۰۰۰/۰۰۰ نفر باشد، در این صورت:

الف) تولید ناخالص داخلی چقدر است؟

ب) تولید ناخالص داخلی سرانه چه میزان است؟

۱	ماشین آلات ۱۲/۰۰۰ دستگاه هر دستگاه ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال
۲	مواد غذایی ۷۵۰۰ تن هر کیلو ۲۰/۰۰۰ ریال
۳	آهن به کار رفته در ماشین آلات ۳۰۰ تن هر تن ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال
۴	پوشاک ۶۰/۰۰۰ عدد هر عدد ۹۰۰/۰۰۰ ریال
۵	خدمات ۲۵٪ ارزش ماشین آلات
۶	هزینه استهلاک $\frac{۴}{۵}$ ارزش مواد غذایی

۱ الف) ۲۷۹/۰۰۰ میلیون ریال ب) ۲۳/۲۵۰ ریال

۲ الف) ۳۹۹/۰۰۰ میلیون ریال ب) ۱۶/۲۵۰ ریال

۳ الف) ۱۵۹/۰۰۰ میلیون ریال ب) ۱۲/۶۵۰ ریال

۴ الف) ۲۹۷/۰۰۰ میلیون ریال ب) ۳۲/۵۲۰ ریال

تست ۷۲

با توجه به اطلاعات جدول زیر و با در نظر گرفتن این که مجموع ارزش اقلام ماشین آلات، پوشاک و مواد غذایی در این جامعه فرضی ۱۷۰ میلیارد ریال است، مطلوب است:

۱	تولید خارجیان مقیم کشور	۴۰ میلیارد ریال
۲	تولید مردم کشور که در خارج اقامت دارند	۶۰ میلیارد ریال
۳	ارزش کالاهای واسطه‌ای و مواد اولیه	$\frac{۲}{۳}$ ارزش تولید خارجیان مقیم کشور
۴	ارزش خدمات ارائه شده	$\frac{۳}{۵}$ ارزش تولید مردم کشور که در خارج اقامت دارند.
۵	جمعیت کل کشور	۶۰ میلیون نفر

الف) «تولید ناخالص داخلی» در این اقتصاد چقدر است؟

ب) «تولید ناخالص داخلی سرانه» چقدر است؟

۱ الف) ۲۴۶ میلیارد ریال ب) ۴/۱۰۰ ریال

۲ الف) ۲۶۴ میلیارد ریال ب) ۴/۸۰۰ ریال

۳ الف) ۲۴۶ میلیارد ریال ب) ۴/۸۰۰ ریال

۴ الف) ۲۶۴ میلیارد ریال ب) ۴/۱۰۰ ریال

تست ۷۳ مندرجات جدول روبه‌رو، مربوط به اطلاعات استخراجی از «حساب‌های ملی» کشوری در سال جاری است. با توجه به داده‌های مذکور، سهم «تولید خارجیان مقیم کشور» کدام است؟ توجه: ارقام به «میلیارد ریال» است.

۲۵۵	تولید ناخالص ملی	۱
۱۵	سهم (تولید مردم کشور که در خارج اقامت دارند).	۲
۲۵۰	تولید ناخالص داخلی	۳

۱۰ ۱

۱۱ ۲

۱۲ ۳

۱۴ ۴

تست ۷۴ مندرجات جدول روبه‌رو، مربوط به اطلاعات استخراجی از «حساب‌های ملی» سال گذشته یک کشور فرضی است با توجه به داده‌های مذکور «سهم تولید مردم کشور که در خارج اقامت دارند»، کدام است؟ توجه: ارقام به میلیارد ریال است.

۴۵۵	تولید ناخالص ملی	۱
۲۵	سهم تولید خارجیان مقیم کشور	۲
۴۵۰	تولید ناخالص داخلی	۳

۱۵ ۱

۲۰ ۲

۳۰ ۳

۳۵ ۴

تست ۷۵ در یک جامعه‌ی فرضی این اقلام کالا «پوشاک، موادغذایی، ماشین‌آلات» مجموعاً به ارزش: ۱۲۵ میلیارد ریال تولید شده است. در ضمن با توجه به مندرجات جدول زیر: (توجه: ارقام میلیارد ریال است).

A	ارزش تولید مردم کشور که در خارج اقامت دارند.	۲۵ میلیارد ریال
B	ارزش خدمات ارائه‌شده	$\frac{۳}{۴}$ هزینه‌ی استهلاک
C	جمعیت کل کشور	۴۰ میلیون نفر
D	ارزش تولید خارجیان مقیم کشور	$\frac{۲}{۵}$ ارزش تولید مردم کشور که در خارج اقامت دارند.
E	هزینه استهلاک	۳۲ میلیارد ریال

الف) تولید ناخالص ملی

ب) تولید خالص داخلی

ج) تولید خالص ملی سرانه کدام است؟

۱) الف (۱۴۷، ب) (۱۲۷، ج) (۵/۳۵، د) (۱۷۴، ب) (۱۷۲، ج) (۵/۳۵)

۲) الف (۱۴۷، ب) (۱۲۷، ج) (۵/۳۵)

۳) الف (۱۷۴، ب) (۱۴۷، ج) (۱۷۲، د) (۳/۵۵)

۴) الف (۱۷۴، ب) (۱۲۷، ج) (۳/۵۵)

تست ۷۶

با توجه به مندرجات جدول زیر، و همچنین اگر مجموع ارزش اقلام «ماشین آلات و مواد غذایی و پوشاک» در یک جامعه‌ی فرضی، ۱۵۰ میلیارد ریال باشد، در این صورت؛ الف) تولید خالص «ملی» ب) تولید خالص داخلی «سرانه» ج) تولید «ناخالص داخلی» در این «جامعه»، کدام است؟

۳۵ میلیون نفر	جمعیت کل کشور	A
۴۴ میلیارد ریال	تولید خارجیان مقیم کشور	B
$\frac{2}{3}$ ارزش تولید مردم کشور که در خارج اقامت دارند.	هزینه‌ی استهلاک	C
$\frac{1}{4}$ ارزش تولید خارجیان مقیم کشور	خدمات ارائه‌شده	D
۴۵ میلیارد ریال	تولید مردم کشور که در خارج اقامت دارند.	E

۲ الف (الف) ۱۷۵، ب) ۴، ج) ۲۰۶

۱ الف (الف) ۱۷۶، ب) ۵، ج) ۲۰۶

۴ الف (الف) ۱۷۵، ب) ۴، ج) ۲۰۵

۳ الف (الف) ۱۷۶، ب) ۵، ج) ۲۰۵

تست ۷۷

در عبارتهای زیر، به چند ویژگی کشورهای پیشرفته اشاره شده است؟

- علاقه‌مندی به کسب درآمد و روحیه فردی برای تلاش اقتصادی در این کشورها برجسته است.
- از سطح سواد و بهداشت عمومی بالایی برخوردارند.
- در برابر شوک‌های اقتصادی، قدرت مقاومت دارند.
- درآمدها به صورت عادلانه‌تری توزیع شده است.
- قیمت‌ها از ثبات کامل برخوردار است.
- در سطح منطقه و جهان تأثیر گذارند.
- این کشورها فاقد بیکاری می‌باشند.

۴ سه

۳ چهار

۲ پنج

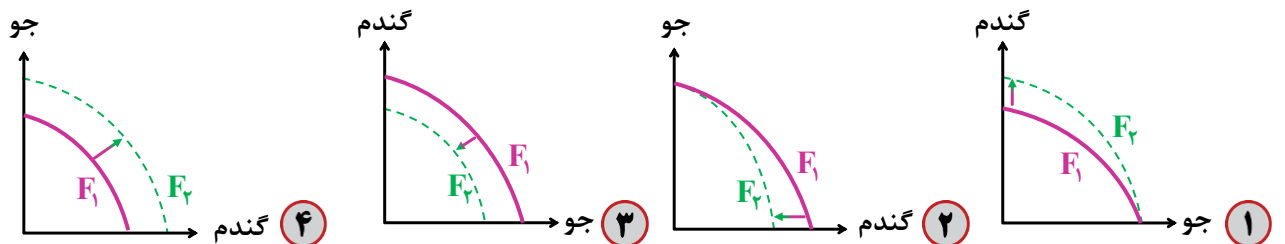
۱ شش

تست ۷۸ کدام یک از موارد زیر، در محاسبه تولید ناخالص داخلی ایران لحاظ نمی‌شود؟

- الف سود ناخالص یک شرکت ایرانی فعال در حوزه بازار سرمایه
 ب درآمد شرکت تولید فرآورده‌های گوشتی و لبنی باران، واقع در شهر زاهدان
 ج سود یک بانک خصوصی
 د سود شعبه ایران یک شرکت خارجی خودروسازی
 ه سود یک شرکت خودروسازی در خارج از کشور که یکی از مدیران آن یک فرد ایرانی‌الاصیل است.
 و درآمد کشاورزان مناطق جنوبی کشور از فروش محصول انگور خود به کارخانه آبمیوه‌سازی ارومیه
 ز درآمد حاصل از قاچاق کالا و ارز در کشور
 ح فعالیت‌های داوطلبانه در یک خیریه فعال در حوزه کودکان
- ۱ الف - ج - د - ح ۲ ه - و - ز - ح ۳ ب - ج - د - ه ۴ د - ه - و - ح

تست ۷۹ پژوهشگران مرکز تحقیقات ژنتیک ایران اعلام کردند: «نوع جدیدی از بذر گندم و جو تولید و به بازار عرضه

کردند که تعداد محصول در هر خوشه را از ۱۰ عدد به ۳۰ عدد افزایش می‌دهد.» با توجه به رابطه رشد و پیشرفت علمی و اقتصادی و تأثیر آن بر منحنی امکانات تولید، کدام شکل صحیح است؟

تولید ناخالص داخلی اسمی و واقعی

مهمترین دلیل اندازه‌گیری تولید ناخالص داخلی، نظارت بر **تغییرات تولید** در طول زمان است. اما چون تولید

با **واحد پولی** اندازه‌گیری می‌شود، یک مشکل وجود دارد: تغییرات مداوم قیمت‌ها

قیمت هر واحد محصول \times مقدار تولید محصول = تولید (ارزش پولی یا رقم تولید)

نحوه‌ی محاسبه‌ی میزان رشد واقعی (افزایش مقدار تولید) و رشد کاذب (تأثیر تورم یا افزایش قیمت‌ها)

به طور مثال، تولید کل یک کشور فرضی طی سه سال متوالی به صورت زیر می‌باشد:

سال سوم	سال دوم	سال اول
۱۲۵۰	۱۱۰۰	۱۰۰۰
+۱۰۰		
افزایش تولید کل		

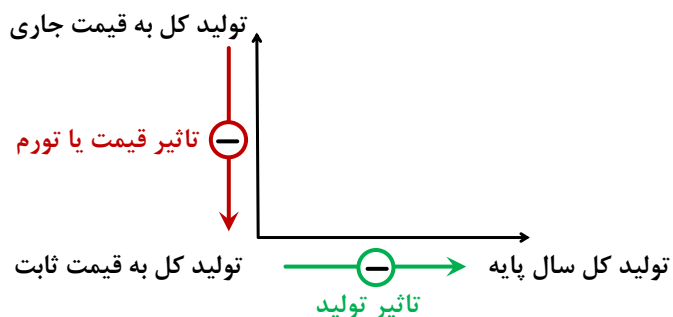
مشخص نیست که این ۱۰۰ واحد افزایش تولید کل، ناشی از افزایش سطح تولیدات است یا افزایش قیمت‌ها؟ و اگر هر دو عامل موثرند، تأثیر هر کدام چقدر است؟

برای از بین بردن تأثیر افزایش قیمت (تورم) در محاسبه تولید کل، راه حل علم اقتصاد **تعیین سال پایه** است. قیمت کالاها و خدمات در سال پایه به عنوان قیمت ثابت در نظر گرفته شده و تولید سال‌های مختلف بر حسب همین قیمت ثابت محاسبه می‌شود و به این ترتیب، هر تغییر در رقم تولید کل ناشی از افزایش یا کاهش سطح تولیدات خواهد بود.

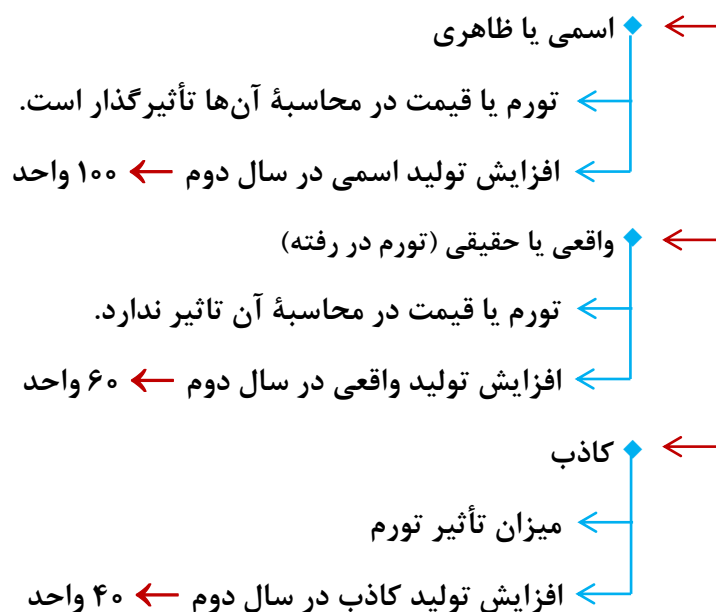
در مثال بالا، سال اول را به عنوان سال پایه انتخاب می‌کنیم؛ به این ترتیب:

افزایش تولید کل		
سال سوم	سال دوم	سال اول
۱۲۵۰	۱۱۰۰	۱۰۰۰
+۲۵۰		
افزایش تولید کل		
تولید کل بر حسب قیمت جاری		
قیمت ۱۴۰ -	قیمت ۴۰ -	
تورم	تورم	
۱۱۱۰	۱۰۶۰	۱۰۰۰
+۶۰		
افزایش تولید		
تولید کل بر حسب قیمت ثابت		
+۱۱۰ افزایش تولید		

◆ فرمول «ال» L

◆ متغیرهای اقتصادی

$$\text{متغیر واقعی} = \text{متغیر کاذب} - \text{متغیر اسمی}$$

◆ محاسبه نرخ رشد تولید ناخالص داخلی

$$\text{نرخ رشد تولید ناخالص داخلی} = \frac{\text{تولید ناخالص داخلی سال جاری} - \text{تولید ناخالص داخلی سال قبل}}{\text{تولید ناخالص داخلی سال قبل}} \times ۱۰۰$$

محاسبه تولید بر حسب قیمت جاری در یک سال معین (تولید اسمی) ← مقدار تولید کالا در یک سال معین × قیمت هر واحد کالا در همان سال

محاسبه تولید بر حسب قیمت ثابت در یک سال معین (تولید واقعی) ← مقدار تولید کالا در یک سال معین × قیمت هر واحد کالا در سال پایه

سال	پیتزا		شکلات	
	قیمت (p)	مقدار (q)	قیمت (p)	مقدار (q)
۱۳۹۵	۱۰۰۰۰ تومان	۴۰۰	۲۰۰۰ تومان	۱۰۰۰
۱۳۹۶	۱۱۰۰۰ تومان	۵۰۰	۲۵۰۰ تومان	۱۱۰۰
۱۳۹۷	۱۲۰۰۰ تومان	۶۰۰	۳۰۰۰ تومان	۱۲۰۰

تست ۸۰ با توجه به اطلاعات مندرج در جدول زیر، به ترتیب: «از راست به چپ»:

سال: ۱۳۹۲		سال: ۱۳۹۰		کالا
مقدار	قیمت	مقدار	قیمت	
۷۵	۴۰۰	۱۵۰	۳۰۰	A
۷۰۰	۱۲۰	۴۰۰	۶۰	B

الف «تولید کل» به قیمت «جاری» در سال: ۱۳۹۲

ب تولید کل به قیمت «ثابت» در سال: ۱۳۹۲، کدام است؟

۱ الف (الف) ۱۱۴۰۰۰، ب) ۶۵۴۰۰

۲ الف (الف) ۱۱۴۰۰۰، ب) ۶۴۵۰۰

۳ الف (الف) ۱۴۱۰۰۰، ب) ۶۴۵۰۰

۴ الف (الف) ۱۴۱۰۰۰، ب) ۶۵۴۰۰

تست ۸۱ جدول زیر حاوی اطلاعات فرضی مربوط به تولید کل کشوری در سه سال پیایی است. اگر میزان تورم

در سال دوم و سوم معادل، ۲۴۷ و ۱۶۳۱ هزار میلیارد ریال باشد؛ به ترتیب (از راست به چپ):

سال	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱
تولید کل			
تولید کل به قیمت جاری (هزار میلیارد ریال)	۴۲۹۰	؟	۷۸۰۰
تولید کل به قیمت ثابت (هزار میلیارد ریال)	۴۲۹۰	۵۸۳۰	؟

الف تولید کل در سال دوم و سوم، کدام است؟

ب افزایش مقدار تولید در سال دوم و سوم، چقدر است؟

(توجه: سال پایه، سال ۱۳۷۹ منظور شده است.)

۲ الف (الف) ۶۰۷۷ - ۶۱۶۹، ب) ۱۵۴۰ - ۱۸۷۹

۱ الف (الف) ۵۵۸۳ - ۹۴۳۱، ب) ۱۲۹۳ - ۵۱۴۱

۴ الف (الف) ۶۰۷۷ - ۹۴۳۱، ب) ۱۵۴۰ - ۵۱۴۱

۳ الف (الف) ۵۵۸۳ - ۶۱۶۹، ب) ۱۲۹۳ - ۱۸۷۹

تست ۸۲ اطلاعات مندرج در جدول زیر مربوط به یک کشور فرضی در سه سال پیاپی است. در صورتی که میزان

تورم در سال دوم به ترتیب: ۳۸۷ و ۱۰۲۰ هزار میلیارد باشد، در این صورت:

الف ارزش تولید کل در سال دوم و سوم، کدام است؟

ب مقدار افزایش تولید کل در سال دوم و سوم، کدام است؟

سال پایه = سال ۱۳۷۱

سال	۱۳۷۱	۱۳۷۲	۱۳۷۳
تولید کل	۳۹۰۰	۵۰۳۴	؟
ارزش تولید کل به قیمت جاری	۳۹۰۰	؟	۸۳۹۰
ارزش تولید کل به قیمت ثابت	۳۹۰۰	؟	۸۳۹۰

۱ الف (۴۶۴۷ - ۹۴۱۰ ، ب) ۷۴۷ - ۴۴۹۰

۲ الف (۵۴۲۱ - ۹۴۱۰ ، ب) ۱۵۲۱ - ۴۴۹۰

۳ الف (۴۶۴۷ - ۷۳۷۰ ، ب) ۷۴۷ - ۳۴۷۰

۴ الف (۵۴۲۱ - ۷۳۷۰ ، ب) ۱۵۲۱ - ۳۴۷۰

تست ۸۳ چنانچه تولید ناخالص داخلی اسمی و واقعی کشوری در دو سال پیاپی مطابق جدول زیر باشد؛ آن گاه:

الف نرخ رشد تولید ناخالص داخلی «اسمی» در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال قبل کدام است؟

ب نرخ رشد تولید ناخالص داخلی «واقعی» در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال قبل کدام است؟

۱ الف (۳۲ درصد ب) ۲۹ درصد

۲ الف (۴۱ درصد ب) ۳۲ درصد

۳ الف (۳۲ درصد ب) ۲۳ درصد

۴ الف (۴۱ درصد ب) ۲۹ درصد

سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	میزان تولید
۱۲۰/۰۰۰	۱۵۸/۴۰۰	تولید ناخالص داخلی اسمی
۱۲۰/۰۰۰	۱۴۷/۶۰۰	تولید ناخالص داخلی واقعی

تست ۸۴

جدول زیر حاوی اطلاعات فرضی مربوط به تولید کل کشوری در سه سال پیاپی است. اگر نرخ رشد تولید اسمی در سال دوم نسبت به سال اول ۲۰ درصد و همچنین نرخ رشد تولید واقعی در سال سوم نسبت به سال دوم ۱۰ درصد باشد؛ به ترتیب (از راست به چپ): تولید اسمی در سال دوم و تولید واقعی در سال سوم چند هزار میلیارد ریال است؟ (توجه: سال پایه، سال ۱۳۷۹ منظور شده است).

سال			تولید کل
۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	
۵۲۰	؟	۳۵۰	تولید کل به قیمت اسمی (هزار میلیارد ریال)
؟	۳۸۰	۳۵۰	تولید کل به قیمت واقعی (هزار میلیارد ریال)

۳۹۰ - ۳۶۸ (۴)

۴۱۸ - ۳۶۸ (۳)

۴۱۸ - ۴۲۰ (۲)

۳۹۰ - ۴۲۰ (۱)

تست ۸۵

جدول زیر، ارقام تولید پوشاک و مواد غذایی در سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ (با احتساب سال ۱۳۹۵ به عنوان سال پایه) را نشان می‌دهد. رشد GDP واقعی برای سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ چند درصد است؟

سال	مواد غذایی		پوشاک	
	قیمت (میلیون)	مقدار (تن)	قیمت (میلیون)	مقدار (تن)
۱۳۹۵	۱۰۰	۵۰۰	۵۰	۱۶
۱۳۹۶	۲۰۰	۶۰۰	۱۰۰	۲۰
۱۳۹۷	۳۰۰	۷۰۰	۲۰۰	۲۵

سال	واقعی
۹۶	۱۸/۲ (۲)
۹۷	۲۰

سال	واقعی
۹۶	۲۰ (۱)
۹۷	۱۷/۶

سال	واقعی
۹۶	۱۸/۲ (۴)
۹۷	۱۹

سال	واقعی
۹۶	۲۰ (۳)
۹۷	۱۶/۸

◆ شاخص‌های دیگر اندازه‌گیری پیشرفت اقتصادی

اقتصاددانان می‌گویند

شاخص‌های مربوط به رشد کمی اقتصاد و افزایش تولید ناخالص، به تنهایی نمی‌توانند نشان‌دهنده میزان پیشرفت یک کشور باشد.

پیشرفت کشور فقط محدود به رشد کمی آن، یعنی افزایش تولید ناخالص داخلی نیست، بلکه ابعاد دیگری نیز دارد.

افزایش تولید ناخالص و درآمد کشور **یعنی** ← پیشرفت کشور در تولید ثروت

اما این به معنای پیشرفت کشور در توزیع عادلانه ثروت تولیدشده در میان مردم نیست

بسیاری از کشورهای دارای رشد درآمدی بالا نظیر چین و آمریکا، گرفتار نابرابری درآمدند؛ بدین معنی که بخش بزرگی از ثروت تولیدشده، تنها به گروه‌های محدودی از جامعه تعلق دارد و اکثریت جامعه از درآمد کم‌تری برخوردارند.

◆ برای نشان دادن وضعیت نابرابری در اقتصاد از شاخص‌های گوناگونی استفاده می‌شود.

◆ شاخص دهک‌ها

← یکی از شاخص‌های سنجش وضعیت توزیع درآمد

← نشان‌دهنده پیشرفت در زمینه عدالت اقتصادی و برعکس

۱ جدول دهک جمعیت کشور را به ۱۰ گروه مساوی تقسیم می‌کند ← هر دهک = ۱۰ درصد جمعیت یا $\frac{1}{10}$ جمعیت

۲ در جدول دهک، همیشه دهک اول کم‌ترین سهم را از درآمد

ملی دارد و دهک دهم بیش‌ترین سهم

۳ قاعده طلایی و مهم جدول دهک:

سهم دهک بعدی \leq سهم هر دهک \leq سهم دهک قبلی

۴ مجموع سهم تمام دهک‌ها \leftarrow ۱۰۰ درصد

سهم دهک اول	۳ درصد
سهم دهک دوم	۴ درصد
سهم دهک سوم	۵ درصد
سهم دهک چهارم	۶ درصد
سهم دهک پنجم	۷ درصد
سهم دهک ششم	۸ درصد
سهم دهک هفتم	۱۰ درصد
سهم دهک هشتم	۱۲ درصد
سهم دهک نهم	۱۶ درصد
سهم دهک دهم	۲۹ درصد
۱۰۰ درصد جمعیت	۱۰۰ درصد درآمد ملی

$$\text{سهم دهک دهم (۱۰ درصد بالا)} = \frac{\text{فرمول محاسبه‌ی شاخص دهک}}{\text{سهم دهک اول (۱۰ درصد پایین)}}$$

تفسیر شاخص دهک

هر چه کوچک‌تر باشد ← نشان‌دهنده‌ی توزیع مناسب‌تر و عادلانه‌تر درآمد است. ← فقر کم‌تر + نابرابری کم‌تر
در نتیجه

هر چه بزرگ‌تر باشد ← نشان‌دهنده‌ی توزیع نامناسب‌تر و ناعادلانه‌تر درآمد است. ← فقر بیش‌تر + نابرابری بیش‌تر
در نتیجه

نکته مهم گاهی درآمدهای مردم برای به‌دست آوردن شاخص دهک‌ها، قابل ثبت نیست. به همین دلیل اقتصاددانان برای به‌دست آوردن اختلاف درآمدی، اختلاف هزینه‌ای را محاسبه می‌کنند. در این حالت هزینه خانوار نماینده درآمد آن است.

تست ۸۶

جدول زیر وضعیت توزیع درآمد در یک کشور فرضی را نشان می‌دهد. با توجه به این جدول و چنانچه تفاوت سهم دهک اول و دهم برابر ۱۹٪، تفاوت سهم دهک اول و هفتم برابر ۷/۵٪ و تفاوت سهم دهک دوم و نهم برابر ۹/۵٪ باشد، سهم «دهک اول»، سهم «دهک هفتم» و سهم «دهک نهم» به ترتیب از راست به چپ، چند درصد است؟

سهم دهک اول	؟
سهم دهک دوم	۵٪
سهم دهک سوم	۶٪
سهم دهک چهارم	۷٪
سهم دهک پنجم	۷/۵٪
سهم دهک ششم	۸/۵٪
سهم دهک هفتم	؟
سهم دهک هشتم	۱۳٪
سهم دهک نهم	؟
سهم دهک دهم	۲۳٪
۱۰۰ درصد جمعیت کشور	۱۰۰ درصد درآمد مالی

۱ $۱۴ - ۱۱/۵ - ۴$

۲ $۱۴ - ۱۱/۵ - ۴$

۳ $۱۳ - ۱۱ - ۳/۵$

۴ $۱۴ - ۱۱ - ۳/۵$

تست ۸۷

وضعیت توزیع درآمد در کشور A، مطابق جدول زیر است. با توجه به دو فرمول نسبت ۲۰ درصد بالا به ۲۰ درصد پایین و نسبت ۱۰ درصد بالا به ۴۰ درصد پایین، پاسخ پرسش‌های «الف»، «ب» و «ج» کدام است؟

وضعیت توزیع درآمد در کشور A	
سهم دهک اول	۵ درصد
سهم دهک دوم	۷ درصد
سهم دهک سوم	۸ درصد
سهم دهک چهارم	۹ درصد
سهم دهک پنجم	۱۷ درصد
سهم دهک ششم	۲۵ درصد

الف) کدام شاخص، توزیع درآمد در این کشور را مناسب‌تر نشان می‌دهد؟

ب) کدام شاخص، بیانگر نامناسب‌تر بودن توزیع درآمد در این کشور است؟

ج) کدام شاخص، برای مقایسه وضعیت توزیع درآمد بین کشورهای مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد؟

۱ الف: نسبت ۱۰ درصد بالا به ۴۰ درصد پایین ب: نسبت ۲۰ درصد بالا به ۲۰ درصد پایین

ج: نسبت دهک دهم به دهک اول

۲ الف: نسبت ۲۰ درصد بالا به ۲۰ درصد پایین ب: نسبت ۱۰ درصد بالا به ۴۰ درصد پایین ج: نسبت دهک دهم به دهک اول

۳ الف: نسبت ۱۰ درصد بالا به ۴۰ درصد پایین ب: نسبت ۲۰ درصد بالا به ۲۰ درصد پایین ج: نسبت دهک اول به دهک دهم

۴ الف: نسبت ۲۰ درصد بالا به ۲۰ درصد پایین ب: نسبت ۱۰ درصد بالا به ۴۰ درصد پایین ج: نسبت دهک اول به دهک دهم

تست ۸۸ با توجه به نمودار دهک‌ها که وضعیت توزیع درآمد در سال‌های مختلف را نشان می‌دهد:

الف در کدام سال توزیع درآمد عادلانه و در کدام سال ناعادلانه است؟

ب وضع توزیع درآمد در سال ۱۳۸۱ چگونه است؟

۱ الف (۱۳۸۷ - ۱۳۹۰) ب ده درصد ثروتمندان،

بیست برابر ده درصد فقرا درآمد داشته‌اند.

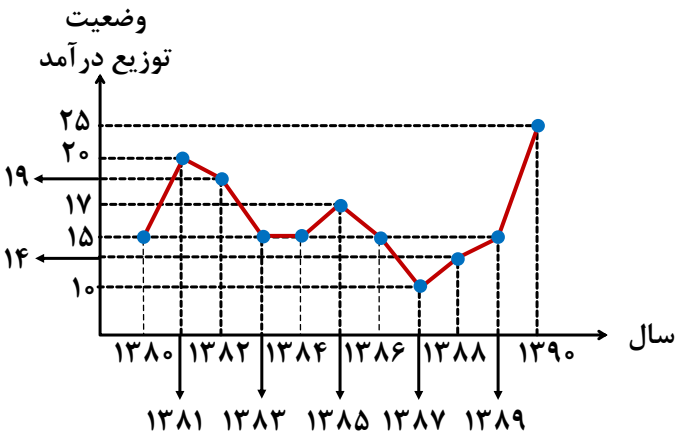
۲ الف (۱۳۸۶ - ۱۳۹۰) ب بیست درصد ثروتمندان،

ده برابر بیست درصد فقرا درآمد داشته‌اند.

۳ الف (۱۳۸۷ - ۱۳۹۰) ب بیست درصد ثروتمندان،

ده برابر بیست درصد فقرا درآمد داشته‌اند.

۴ الف (۱۳۸۶ - ۱۳۹۰) ب ده درصد ثروتمندان، بیست برابر ده درصد فقرا درآمد داشته‌اند.

تست ۸۹ جدول زیر وضعیت توزیع درآمد مربوط به کشوری را در

طول یک سال نشان می‌دهد، با توجه به آن:

الف سهم دهک‌های سوم، ششم و هفتم به ترتیب، کدام است؟

ب سهم «بیست درصد بالا» و سهم «بیست درصد پایین» هر کدام

به ترتیب، چقدر است؟

ج عدد مربوط به شاخص وضعیت توزیع درآمد، کدام است؟

د کدام عبارت در این رابطه درست است؟

۱ الف (چهار - یازده و نیم - دوازده، ب) ۵ - ۳۸، ج) ۱۱ (د) ۵۰٪ درآمد ملی

به ۳۰٪ پُردرآمد جامعه و ۵۰٪ درآمد ملی به ۷۰٪ دیگر جامعه تعلق می‌گیرد.

۲ الف (پنج - ده و نیم - دوازده، ب) ۳۸ - ۵، ج) ۱۱، د) ۵۰٪ درآمد ملی

به ۳۰٪ پُردرآمد جامعه و ۵۰٪ درآمد ملی به ۷۰٪ دیگر جامعه تعلق می‌گیرد.

۳ الف (شش - ده - یازده و نیم، ب) ۳۸ - ۵، ج) ۱۰/۵ (د) ۷۰٪ درآمد ملی به ۵۰٪ پُردرآمد جامعه و ۳۰٪ درآمد ملی به ۵۰٪

درآمد پایین جامعه تعلق می‌گیرد.

۴ الف (سه و نیم - دوازده - دوازده، ب) ۳۸ - ۵، ج) ۱۰/۵ (د) ۷۰٪ درآمد ملی به ۵۰٪ پُردرآمد جامعه و ۳۰٪ درآمد ملی به

۵۰٪ درآمد پایین جامعه تعلق می‌گیرد.

وضعیت توزیع درآمد در یک کشور	
سهم هر گروه (به درصد)	گروه‌های درآمدی
۲	دهک اول
۳	دهک دوم
؟	دهک سوم
۷/۵	دهک چهارم
۱۰	دهک پنجم
؟	دهک ششم
؟	دهک هفتم
۱۲	دهک هشتم
۱۶	دهک نهم
۲۲	دهک دهم

وضعیت توزیع درآمد کشور A در سال ۱۹۹۴ میلادی

سهام دهک اول	۳ درصد
سهام دهک دوم	۵ درصد
سهام دهک سوم	۶ درصد
سهام دهک چهارم	۶ درصد
سهام دهک پنجم	۸ درصد
سهام دهک ششم	؟
سهام دهک هفتم	۱۰/۵ درصد
سهام دهک هشتم	۱۲/۵ درصد
سهام دهک نهم	؟
سهام دهک دهم	؟
۱۰۰ درصد جمعیت کشور	۱۰۰ درصد درآمد ملی

تست ۹۰ جدول زیر نشان‌دهنده وضعیت توزیع درآمد در کشور A در سال ۱۹۹۴ میلادی است، اگر: شاخص دهک‌ها برابر با ۸، جمعیت دهک سوم ۲ میلیون نفر، اختلاف دهک ششم و چهارم ۳ درصد و درآمد ملی معادل ۸۰/۰۰۰ میلیارد واحد پولی باشد:

الف به ترتیب سهم دهک ششم، نهم و دهم چند درصد است؟

ب جمعیت کل کشور چند میلیون نفر است؟

ج سهم دهک ششم از درآمد ملی کشور چند میلیارد واحد پولی است؟

۱ الف (۹، ۱۵ و ۲۵، ب) ۲۰۰، ج) ۱۹/۲۰۰

۲ الف (۹، ۱۶ و ۲۴، ب) ۲۰، ج) ۷/۲۰۰

۳ الف (۹، ۱۶ و ۲۴، ب) ۲۰، ج) ۱۹/۲۰۰

۴ الف (۱۰، ۱۵ و ۲۵، ب) ۲۰۰، ج) ۷/۲۰۰

تست ۹۱ در جدول زیر اطلاعات کشوری برای ۴ سال متوالی ارائه شده است. پاسخ پرسش‌های «الف» و «ب» کدام است؟

سال	دهک دهم	دهک اول
۱۳۸۶	۲۰	۴
۱۳۸۷	۲۷/۵	۵
۱۳۸۸	۳۲	۸
۱۳۸۹	۲۱	۶

الف توزیع درآمد آن کشور در چه سالی نامناسب‌تر است؟

ب در آن جامعه در کدام سال توزیع درآمد عادلانه‌تر است؟

۱ ۱۳۸۷، ۱۳۸۹

۲ ۱۳۸۷، ۱۳۸۸

۳ ۱۳۸۹، ۱۳۸۷

۴ ۱۳۸۹، ۱۳۸۶

تست ۹۲ با توجه به اطلاعات وضعیت توزیع درآمد برای کشورهای A، B و C در جدول زیر، پاسخ پرسش‌های زیر کدام است؟

کشور	سهم دهک اول	سهم دهک ششم	سهم دهک دهم
A	۴	۹	۲۸
B	۵	۸	۴ برابر دهک ششم
C	۱۰ درصد دهک دهم	۹	۳۰

- الف) توزیع درآمد در کدام کشور مناسب‌تر است؟
 ب) کدام گروه، کمترین درصد درآمد ملی را دارد؟
 ج) توزیع درآمد در کدام جامعه، نامناسب‌تر است؟
- ۱) B - دهک اول کشور C - A
 ۲) B - دهک اول کشور C - C
 ۳) A - دهک اول کشور B - A
 ۴) A - دهک اول کشور B - A

تست ۹۳ بخشی از جدول دهک در دو کشور «الف» و «ب» مطابق زیر در نظر گرفته شده است. کدام مورد درست است؟

سال	کشور «الف»		کشور «ب»	
	سهم دهک اول	سهم دهک دهم	سهم دهک اول	سهم دهک دهم
۱۳۷۰	۳	۲۱	۵	۱۸
۱۳۸۰	۴	۲۰	۶	۱۵
۱۴۰۰	۴	۱۹	۷	۱۶

- ۱) توزیع درآمد در هر دو کشور بهبود یافته است.
 ۲) توزیع درآمد در کشور «الف»، عادلانه‌تر از کشور «ب» است.
 ۳) توزیع درآمد در کشور «ب»، ناعادلانه‌تر از کشور «الف» است.
 ۴) توزیع درآمد در کشور «الف»، عادلانه‌تر و در کشور «ب» ناعادلانه است.

تست ۹۴ کدام عبارت بیان مناسبی در رابطه با جدول زیر است؟

کشور «ب»		کشور «الف»		
دهک اول	دهک دهم	دهک اول	دهک دهم	
۴	۲۰	۲	۲۲	۱۴۰۰
۵	۱۹	۳	۲۱	۱۴۰۱
۶	۱۸	۴	۲۰	۱۴۰۲

- ۱ توزیع درآمد در هر دو کشور بهبود یافته است.
- ۲ در کشور «ب» توزیع درآمد ناعادلانه‌تر از کشور «الف» است.
- ۳ در کشور «الف» در سال ۱۴۰۱ توزیع درآمد عادلانه‌تر از کشور «ب» است.
- ۴ در کشور «ب» در سال ۱۴۰۲ توزیع درآمد ناعادلانه‌تر از کشور «الف» است.

شاخص توسعه انسانی (HDI) ← یکی از شاخص‌های رایج جهانی برای اندازه‌گیری پیشرفت‌های

اقتصادی کشورهای گوناگون

مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده شاخص توسعه انسانی

← امید به زندگی در بدو تولد

← میانگین سال‌های تحصیل

← درآمد ناخالص ملی سرانه

← شاخص‌های نابرابری

مؤلفه‌های منعکس شده در گزارش‌های توسعه انسانی

← نرخ باروری

← نابرابری جنسیتی

← دسترسی به آب آشامیدنی سالم

← بهداشت عمومی

← شاخص‌های فقر و پایداری محیطی

پایداری محیطی ← انرژی‌های تجدیدشونده و فسیلی، کاهش آلاینده‌های محیط‌زیست و گازهای گلخانه‌ای، نقصان منابع طبیعی و تغییرات نواحی جنگلی

سایر شاخص‌ها نظیر امید به زندگی، میزان سود و یا شاخص‌های بهداشت

معیارهای اندازه‌گیری نابرابری در آمدی

رشد تولید ناخالص داخلی

ترکیب این شاخص‌ها

به‌دست آوردن تصویر کامل‌تری از پیشرفت اقتصادی یک کشور

شاخص توسعه انسانی، ترکیبی از این شاخص‌هاست و تصویر بهتری از پیشرفت کشور ارائه می‌دهد.

رتبه HDI	درآمد ناخالص ملی سرانه (GNI) دلار PPP	میانگین سال‌های تحصیلی	سال‌های تحصیلی مورد انتظار	امید به زندگی در بدو تولد	شاخص توسعه انسانی (HDI) ارزش	
۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۸	۲۰۱۸	۲۰۱۸	۲۰۱۸	رتبه‌بندی HDI
توسعه انسانی بسیار بالا						
۱	۶۸/۰۵۹	۱۲/۶	۱۸/۱	۸۲/۳	۰/۹۵۴	۱ نروژ
۲	۵۹/۳۷۵	۱۳/۴	۱۶/۲	۸۳/۶	۰/۹۴۶	۲ سوئیس
۳	۵۵/۶۶۰	۱۲/۵	۱۸/۸	۸۲/۱	۰/۹۴۲	۳ ایرلند
۴	۴۶/۹۴۶	۱۴/۱	۱۷/۱	۸۱/۲	۰/۹۳۹	۴ آلمان
۶	۶۰/۲۲۱	۱۲/۰	۱۶/۵	۸۴/۷	۰/۹۳۹	۵ هونگ‌کنگ، چین

رتبه HDI	درآمد ناخالص ملی سرانه (GNI) دلار PPP	میانگین سال‌های تحصیلی	سال‌های تحصیلی مورد انتظار	امید به زندگی در بدو تولد	شاخص توسعه انسانی (HDI) ارزش	
۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۸	۲۰۱۸	۲۰۱۸	۲۰۱۸	رتبه‌بندی HDI
توسعه انسانی بالا						
۶۵	۱۵/۲۱۸	۱۱/۲	۱۴/۸	۷۵/۸	۰/۷۹۹	۶۳ صربستان
۶۳	۲۸/۴۹۷	۱۱/۰	۱۳/۰	۷۳/۴	۰/۷۹۹	۶۳ ترینیداد و توباگو
۶۳	۱۸/۱۶۶	۱۰/۰	۱۴/۷	۷۶/۵	۰/۷۹۷	۶۵ ایران
۶۶	۲۲/۷۲۴	۰۹/۴	۱۵/۰	۷۴/۹	۰/۷۹۶	۶۶ جزیره موریس

منبع: گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۱۹

الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی

شاخص‌های توسعه انسانی در کنار شاخص‌های رشد، تصویر کاملی از پیشرفت کشورها ارائه نمی‌دهند. زیرا:

۱) عدم توجه به شاخص‌هایی مانند مبارزه با فساد، بهبودهای فضای کسب و کار، رشد علم و فناوری،

موضوعات محیط‌زیستی و پیشرفت‌های فرهنگی و معنوی

۲) بی‌توجهی به تفاوت‌های بومی و محلی و تاریخی و فرهنگی کشورها در تعیین شاخص‌های پیشرفت

۳) در نظر نگرفتن تفاوت ارزش‌های اجتماعی - اقتصادی میان جوامع مختلف

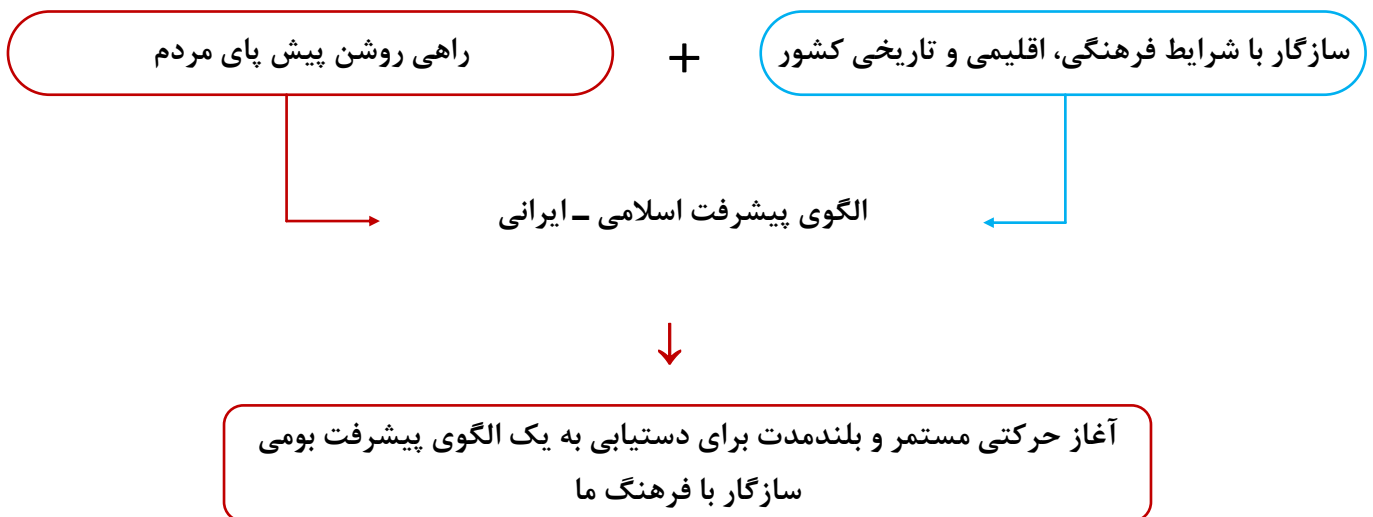
تنوع ارزش‌ها و آداب و رسوم، نوع نگاه به عدالت اقتصادی و اجتماعی و نیز نوع نگاه به زندگی، در ترسیم شاخص‌های پیشرفت یک کشور خود را نشان می‌دهد.

◆ بنابراین، رشد و توسعه بخشی از پیشرفت کشور ما است، اما همه آن نیست.

نکته مهم برخی از کشورها و سازمان‌های بین‌المللی در طول سده‌های گذشته، از شاخص‌های توسعه و هم‌چنین نهادهایی که ظاهراً با هدف توسعه اقتصادی به‌وجود آمده‌اند، برای تحمیل الگوها و سبک زندگی غربی استفاده کرده‌اند.

◆ وضعیت فعلی ایران در بحث رشد و توسعه و پیشرفت

- ← هر چند تلاش‌هایی در جهت استقرار نظام اقتصادی اسلام صورت گرفته است.
- ← متأسفانه هم‌چنان نهادهای سرمایه‌داری، در جهت انباشت ثروت در دست عده‌ای محدود و توزیع ناعادلانه آن فعالیت دارند.
- ← این نگرانی‌ها باعث شده است تا اندیشمندان کشورمان به فکر دستیابی به یک **الگوی بومی** برای پیشرفت باشند.

◆ اکنون تلاش کنید تا با توجه به اطلاعات جدول بالا، برای پرسش‌های زیر پاسخی پیدا کنید:

- ◆ ← • برای کدام مخارج بیش‌تر از حد معمول هزینه کرده‌اید؟
- ◆ ← • کدام‌یک از مخارج برنامه‌ریزی شده نبوده است؟ یعنی در لحظه برای شما اتفاق افتاده است؟
- ◆ ← • اگر به گذشته برمی‌گشتید، کدام‌یک از هزینه‌های زیر را تغییر می‌دادید؟
- ◆ ← • کدام‌یک از هزینه‌ها، تصمیم‌گیری نامناسبی بود؟ توضیح دهید.
- ◆ ← • کدام‌یک از هزینه‌های برنامه‌ریزی نشده، تصمیم درستی بوده است؟ توضیح دهید.
- ◆ ← • کدام‌یک از مخارج را می‌شود ساده‌تر کاهش داد؟ مخارج ثابت یا متغیر؟
- ◆ ← • در صورتی که برای یک کار ضروری پول نیاز داشته باشید، کاهش کدام‌یک از مخارج برای شما آسان‌تر است؟

◆ مراحل بودجه‌ریزی ماهیانه

- ◆ ← می‌توان مراحل بودجه‌بندی را در چهار مرحله زیر خلاصه کرد.
- ◆ ← • از هر منبعی که درآمدی به دست آورید، آن درآمد را ماهیانه مشخص کنید و بنویسید.
- ◆ ← • هزینه‌های متغیر و ثابت خود را به صورت ماهیانه فهرست کنید.
- ◆ ← • مجموع درآمدها و هزینه‌های خود را ماهیانه با یکدیگر مقایسه کنید.
- ◆ ← • اگر هزینه‌ها بیش‌تر از درآمد بود، مخارج غیرضروری را کم کنید یا فرصت‌هایی را که فراموش کردید، به نظر آورید تا درآمدها افزایش یابد.

◆ تعیین سال خمسی در برنامه مخارج

- ◆ ← • خمس و زکات ← از واجبات مالی اسلام

◆ خمس

- ◆ ← • ۲۰ درصد ($\frac{1}{5}$) از مجموع درآمد سالانه‌ای که در طول سال خرج نشده باشد، باید به‌عنوان سهم امام و سهم سادات به مرجع تقلید یا نماینده او پرداخت شود.
- ◆ ← • مالیات اسلامی **موجب** ← توزیع مجدد ثروت و گسترش عدالت اقتصادی در جامعه
- ◆ ← • کسانی که توان کار و فعالیت اقتصادی ندارند، از منابع خمس برای ادامه حیات استفاده می‌کنند.

در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی خود حتماً زمانی را به‌عنوان آغاز سال مالیتان در نظر بگیرید.

خمس به

درآمد باقی‌مانده در پایان سال مالی
 ارقام مصرفی خریداری شده و استفاده نشده
 { تعلق می‌گیرد.

تست ۹۵ کدام گزینه جاهای خالی را تکمیل می‌نماید؟

الف) «برای پرداخت خمس، باید از زیادی درآمد نسبت به مخارج را به‌عنوان سهم امام و سهم سادات به

مرجع تقلید یا نماینده او پرداخت کنیم.»

ب) آغاز سال مالی، برای محاسبه خمس، می‌باشد.

۱) ۲۰ درصد - ابتدای هر سال شمسی

۲) ۵ درصد - ابتدای هر سال قمری

۳) ۲۰ درصد - همان روزی که اولین درآمد به‌دست آمده است.

۴) ۵ درصد - ابتدای سال پرداخت‌های مالیاتی

تست ۹۶ شخصی در لیست هزینه‌های سالیانه خود، میزان مالیات پرداختی‌اش به دولت را ۵۰ میلیون ریال عنوان

کرده و سایر هزینه‌های سالیانه خانوار را نیز ۳۵۰ میلیون ریال درج کرده است. با فرض این‌که درآمد ماهانه این فرد ۷۵

میلیون ریال باشد، میزان خمس سالیانه او را حساب کنید.

۱) ۱۸۰ میلیون ریال

۲) ۱۰۰ میلیون ریال

۳) ۱۷۰ میلیون ریال

۴) ۱۱۰ میلیون ریال

تست ۹۷ شخصی ماهانه ۲۴ میلیون تومان درآمد دارد. اگر جدول مخارج ماهانه وی به شرح زیر باشد:

مقدار (به میلیون تومان)	نرخ خرج
۵	اجاره خانه
۰/۵	حمل و نقل
۰/۷۵	قبوض
۱	بیمه
۳/۵	پوشاک و خوراک
۰/۲۵	خدمات رفاهی
۱	سایر هزینه‌ها

الف این فرد چه قدر کمتر یا بیشتر از دخل خود خرج کرده است؟

ب اگر یک سفر پیش بینی نشده با فرض هزینه‌ای معادل ۱۰ میلیون تومان برای فرد اتفاق بیفتد، کدام گزینه تفسیر صحیحی از این موضوع است؟

ج اگر در پایان سال جاری فرد از مبلغ ۵ میلیون تومانی اқلام مصرفی که خریداری کرده است، فقط از ۴ میلیون تومان آن استفاده کرده باشد، خمس پرداختی وی چقدر خواهد بود؟ (با فرض ثابت بودن مخارج و درآمد شخص در هر ماه)

۱ الف ایشان ۱۲ میلیون تومان بیشتر از دخل خود خرج کرده است. / **ب** میزان پس انداز به ۴ میلیون تومان تقلیل می‌یابد. / **ج** ۲۸/۸۰۰۰/۰۰۰ تومان

۲ الف ایشان ۱۲ میلیون تومان کمتر از دخل خود خرج کرده است. / **ب** با نرفتن به سفر میزان پس انداز فرد به ۲۲ میلیون تومان می‌رسد. / **ج** ۲/۶۰۰/۰۰۰ تومان

۳ الف ایشان ۱۲ میلیون تومان کمتر از دخل خود خرج کرده است. / **ب** هزینه فرصت این انتخاب ۱۰ میلیون تومان پس‌انداز کمتر است. / **ج** ۲۹/۰۰۰/۰۰۰ تومان

۴ الف ایشان ۱۴ میلیون تومان بیشتر از دخل خود خرج کرده است. / **ب** با توجه به پس‌انداز فرد، بودجه ای برای رفتن به این سفر وجود ندارد. / **ج** ۲/۴۰۰/۰۰۰ تومان

تست ۹۸ در کدام مورد به یکی از مراحل بودجه‌بندی اشاره شده است؟

- ۱ در تعیین میزان درآمد، با توجه به محدودیت منابع، میزان هزینه فرصت محاسبه شود.
- ۲ در مشخص کردن درآمد، محاسبه هزینه‌های هدر رفته فراموش نشود.
- ۳ در صورتی که هزینه‌ها بیشتر از درآمد بود برخی مخارج ضروری را کم کنید.
- ۴ فرصت‌هایی را که فراموش شده است، به نظر آورده شود تا درآمد افزایش یابد.

تست ۹۹ شخصی در پایان سال، خمسی معادل ۲۰ میلیون تومان پرداخت می‌کند، اگر اقلام مصرفی خریداری شده

در طول سال معادل ۳ میلیون تومان باشد و این شخص از ۴۰ درصد این اقلام استفاده نکرده باشد، میزان مانده درآمد این شخص در پایان سال معادل چه عددی بوده است؟

۱	۱۰۱/۲۰۰/۰۰۰ تومان
۲	۹۸/۸۰۰/۰۰۰ تومان
۳	۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰ تومان
۴	۹۸/۲۰۰/۰۰۰ تومان

مهارت خرید

مهارت مدیریت مخارج و خرید از جمله مهارت‌هایی است که برخی افراد در سنین بزرگسالی نیز ندارند و برای کوچک‌ترین خرید بسیار تردید می‌کنند و حتی بعد از خرید هم پشیمان می‌شوند.

خرید هوشمندانه

خرید باید آگاهانه و هوشمندانه باشد ← پس خرید از روی هوس، بدون فکر و از روی احساسات آنی غلط است و پشیمانی به بار می‌آورد.

• برای خرید هوشمندانه چه کنیم؟
 شما عضوی از یک خانواده و عضو یک جامعه هستید.
 رونق و پیشرفت اقتصادی شما در گرو پیشرفت خانواده و جامعه شماست

مراقب باشید نقش اجتماعی خود را در میدان اقتصاد فراموش نکنید و مراحل زیر را طی کنید:

مشکل و مسئله خودتان را دقیق مشخص کنید، دقیقاً به چه چیزی نیاز دارید؟ بررسی کنید که آیا آن چه می‌خواهید، نیاز است یا خواسته و از چه راه‌هایی می‌شود آن را برطرف کرد، آیا اصلاً راهی غیر از خرید کردن هم دارد؟

مشخص کنید که به چه میزان قرار است هزینه کنید.

مشخص کنید که چه گزینه‌هایی در سطح پولی که شما می‌خواهید هزینه کنید، وجود دارد. (برای این کار می‌توانید از وبسایت‌ها و فروشگاه‌های اینترنتی استفاده کنید، موارد را در لیستی یادداشت کنید.)

آن ویژگی‌هایی از کالای هدف را که بیش‌تر برایتان مهم است مشخص کنید. (در سه دسته: ویژگی‌هایی که می‌خواهید حتماً در کالای هدف باشد، آن‌هایی که اگر باشد بهتر است و در نهایت آن‌هایی که اصلاً نمی‌خواهید باشد.)

با استفاده از جدولی که در قسمت خرید مقایسه‌ای مشخص شده است، گزینه‌ها را بررسی کنید.

انتخاب کنید و بخرید!

خرید مقایسه‌ای

- ← فرآیند بررسی قیمت‌ها و ویژگی‌های محصولات مشابه قبل از تصمیم‌گیری برای خرید
- ← در مورد کالاهای گران‌تر و پیچیده‌تر نیاز بیش‌تری به خرید هوشمندانه وجود دارد تا گزینه‌های مختلف را قبل از انتخاب با هم مقایسه کنید.
- ← عوامل مختلف ضروری برای بررسی در خرید مقایسه‌ای: تفاوت در ویژگی‌ها، کیفیت محصول، هویت محصول، عملکرد آن، قیمت و خدمات پس از فروش و...

انتخاب را به‌گونه‌ای انجام دهید که اقتصاد شما، خانواده و جامعه، بیش‌ترین منفعت و کم‌ترین هزینه را ببرد.

خرید مقایسه‌ای به‌ترتیب زیر انجام می‌گیرد:

اول: تعریف مسئله	شامل بیان این‌که واقعاً برای رفع چه مشکل یا حل چه مسئله‌ای نیاز به خرید و مصرف دارید؛ مثلاً برخی افراد بدون دانستن عکاسی برای خرید دوربین حرفه‌ای برنامه‌ریزی می‌کنند، این خرید مناسبی برای آن‌ها نیست بلکه برای این کار یک دوربین ساده نیز کافی است.
دوم: فهرست گزینه‌ها	شامل مواردی که می‌تواند مشکل را رفع یا مسئله را حل کند.
سوم: تعیین معیارها	معیارهایی که عملاً برای افراد هنگام انتخاب مهم است؛ مثلاً در خرید یخچال جادار بودن، مصرف انرژی، سهولت تعمیرات و زیبایی ظاهری و نیز ایرانی بودن محصول برای خرید مهم است.
چهارم: ارزیابی	شامل سنجش گزینه‌ها براساس معیارهای مختلف که اغلب براساس جدول زیر انجام می‌شود.
پنجم: تصمیم‌گیری	انتخاب گزینه نهایی

جدول خرید مقایسه‌ای			
...	معیار دوم	معیار اول	
			گزینه اول
			گزینه دوم
			گزینه سوم
			گزینه چهارم

مزایا و معایب خرید مقایسه‌ای

برخی از مزایا و منافع آن عبارت‌اند از این‌که:

- شما می‌توانید بخشی از پول خود را پس‌انداز کنید؛ زیرا در صورت مقایسه درست معمولاً هزینه کم‌تری پرداخت می‌شود.
- با خرید مقایسه‌ای، ویژگی‌ها یا ارزش بیش‌تری را با همان مقدار پول دریافت می‌کنید.
- با خرید مقایسه‌ای محصولی با کیفیت و با عملکرد بهتر می‌خرید.
- با خرید مقایسه‌ای درباره گزینه‌هایی از آن کالا که قبلاً از آن‌ها مطلع نبودید، آگاه می‌شوید.
- با خرید مقایسه‌ای، نسبت به خرج کردن پول خود احساس آرامش بیش‌تری می‌کنید.

خرید مقایسه‌ای با معایبی هم همراه است:

- خرید مقایسه‌ای زمان‌بر است این زمان را می‌توانستید برای کسب درآمد، انجام کارهای سرگرم‌کننده یا رسیدگی به خانواده صرف کنید.
- ممکن است خرید مقایسه‌ای هزینه‌بر باشد، مانند هزینه‌هایی که برای تماس تلفنی یا سوخت خودرو برای بازدید از فروشگاه‌های مختلف صرف می‌کنید.
- ممکن است پس‌انداز حاصل از خرید مقایسه‌ای، به‌ویژه برای اقلام با قیمت پایین، کم‌تر از هزینه‌های زمان، بنزین یا سایر هزینه‌های دیگر برای کسب اطلاعات باشد.

◆ روش‌های فروش

- ← روش‌ها و فنون مختلف فروشندگان برای تحریک و تشویق خریداران به خرید کالا و خدمات هم‌چون تبلیغات کاذب، بزرگ‌نمایی، قسم خوردن، ارائه اطلاعات نادرست و...
- ← آشنایی با این فنون می‌تواند به تصمیم‌گیری درست در خرید کمک کند.

◆ الگوی خرج کردن

- ← داشتن اصل و الگو در انتخاب‌های اقتصادی از جمله در خرج کردن، یک ضرورت است.
- ← نشان‌دهنده شخصیت منطقی و عقلانی + کمک به برنامه‌ریزی اقتصادی

قناعت داشتن و ساده‌زیستی

پس‌انداز بخشی از درآمد برای مصارف مهم‌تر
انتخاب اقتصادی مناسب با آرامش روحی

تصمیم‌گیری از روی هوس و زندگی هوس‌بازانه

عدم توانایی برای دستیابی به الگویی شخص برای
خرج کردن + مشکلات همیشگی در زندگی

برخی اقتصاددانان و جامعه‌شناسان ← یک بیماری به نام مصرف‌گرایی و مخارج تجملی

گروه زیادی از مردم آرامش و لذت را در خرج کردن و استفاده بیش‌تر از کالاها و حتی به رخ کشیدن آن می‌بینند. اما افرادی که چنین روحیه‌ای دارند، معمولاً در زندگی کم‌تر به آرامش می‌رسند. فراموش نکنید، همیشه کسی هست که بیش‌تر از شما دارد و بیش‌تر از شما از امکانات استفاده می‌کند. اگر بخواهید با او در میزان خرج کردن و مصرف کردن رقابت کنید، همواره در رنج نرسیدن باقی می‌مانید.

داشتن یک زندگی ساده و همراه با قناعت، روح انسان را آرام می‌کند و چشمه‌های شادی را در قلب ما می‌جوشاند. مولای ما امیرالمؤمنین علی (ع) می‌فرمایند: کسی که به دنبال آرامش است، قناعت ورزد. قناعت به معنای تلاش نکردن در راه توسعه اقتصادی زندگی نیست؛ بلکه به معنای ترک حرص و طمع و رضایت درونی از نعمت‌هایی است که خداوند در اختیارمان قرار داده است.

مصرف مسئولانه

براساس گزارش فائو (سازمان خواروبار و کشاورزی) ملل متحد:

- سالیانه حدود ۱/۳ میلیارد تن مواد غذایی تولید شده برای مصرف انسان در جهان دور ریخته می شود
- ← یک سوم کل محصول غلات جهان
- در ایران اتلاف مواد غذایی بسیار فراتر از متوسط جهانی است.
- اتلاف ← دور ریختن و هدر دادن منابع
- اسراف
- مفهومی عام تر از اتلاف
- ← بلااستفاده گذاشتن اموال
- ← مصرف بی جا یا مصرف در معصیت
- ← مصرف فراتر از سطح زندگی عمومی یا فراتر از توان مالی
- ← عدم رعایت اولویت در به کارگیری سرمایه های شخصی و ملی
- مثال: آبیاری باغچه در روز بارانی، خریداری رایانه به جای ماشین حساب برای انجام محاسبات ساده

مصرف ← تغییر و تبدیل چیزی به چیز دیگر
معنای به

غذای مصرفی ← انرژی در بدن ← کار و تولید محصول ← مصرف توسط فرد دیگر
تبدیل به تبدیل به

در محیط زیست اطراف نیز دائماً چنین تغییراتی در جریان است.

مصرف مسئولانه ← یعنی مصرفی که اجازه می دهد چرخه تبدیل ها و تغییرات طبیعی همواره ادامه پیدا کند و متوقف نشود.

یک مورد جالب برای مصرف صحیح و مسئولانه، استفاده از ظروفی است که به راحتی در طبیعت تجزیه می شوند و به چرخه تبدیل و تغییر پیوسته آسیبی نمی رسانند. در مقابل، ظروف پلاستیکی یا فلزی، سالها در طبیعت می مانند و عملاً به چیز دیگری تبدیل نمی شوند و به محیط زیست آسیب می زنند.

یکی از روش‌های مصرف مسئولانه، «روش ب ۶» است:

- ۱ ← بهینه مصرف کردن ← کمتر مصرف کردن یا با انرژی کمتر ولی دستاوردی بیشتر مصرف کردن
- ۲ ← بازیافت ← پردازش مجدد و تبدیل یک کالا به کالایی دیگر
- ۳ ← بازسازی ← درست کردن چیزی که خراب و یا از کار افتاده است.
- ۴ ← بازداشتن (از اسراف و زیاده‌روی) ← نه گفتن به خرید چیزهایی که نیاز نداریم و یا مضرند.
- ۵ ← بازتفکر (کالای دیگر) ← یافتن راه‌های بهتر
- ۶ ← باز مصرف (استفاده چندباره از کالا) ← استفاده از چیزی بیش از یک بار

تست ۱۰۰ کدام گزینه دربردارنده پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

- الف)** «با انرژی کمتر ولی دستاورد بیشتر مصرف کردن» و «پردازش مجدد و تبدیل یک کالا به کالایی دیگر» به کدام مورد از موارد «روش ۶ ب» در مصرف مسئولانه اشاره دارد؟
- ب)** در مورد مفاهیم اتلاف و اسراف کدام گزینه صحیح است؟
- ج)** کدام گزینه از مصادیق مصرف مسئولانه نیست؟
- ۱ الف) بهینه مصرف کردن - بازیافت / ب) مصرف بی جا و مصرف در معصیت از جمله موارد اسراف است. / ج) استفاده از ظروف پلاستیکی برای پذیرایی در جشن‌ها و مهمانی‌ها
- ۲ الف) باز تفکر - بازسازی / ب) اتلاف مفهومی عام‌تر از اسراف است. / ج) مدیریت جمع آوری صحیح و بدون زباله میوه‌ها و دانه‌ها و انتقال سالم آن‌ها به بازارهای جدید مصرف
- ۳ الف) باز مصرف سالم آن‌ها - بازسازی / ب) بلا استفاده گذاشتن اموال و مصرف فراتر از سطح زندگی عمومی مصداق اتلاف است / ج) هدایت پسماند غذاها به دستگاه خانگی تبدیل کننده آن‌ها به کود کشاورزی
- ۴ الف) بهینه مصرف کردن - بازیافت / ب) دور ریختن و هدر دادن منابع مصداقی از مفهوم اتلاف است. / ج) هدایت آب تصفیه شده به سیستم آب بهداشتی منازل

تست ۱۰۱ کدام گزینه مصداقی از روش «ب ۶» نیست؟

- ۱ یافتن راه‌های بهتر، پردازش مجدد و تبدیل یک کالا به کالایی دیگر
- ۲ نه گفتن به خرید چیزهایی که نیاز نداریم یا خرید چیزهای مضر
- ۳ کمتر مصرف کردن یا با انرژی کمتر ولی دستاورد بیشتر مصرف کردن
- ۴ جایگزین کردن کالای جدید به جای کالایی که خراب یا از کار افتاده است.

تست ۱۰۲ صحیح (ص) یا غلط (غ) بودن عبارات زیر در کدام گزینه به درستی مشخص شده است؟

- الف) برای کالای گران تر و پیچیده تر، نیاز بیشتری به خرید هوشمندانه وجود دارد.
- ب) برای خرید هوشمندانه، باید جدای از احساسات و نقش اجتماعی خود، تصمیم به خرید بگیریم.
- ج) اولین گام در خرید مقایسه‌ای، تعیین معیار است؛ معیارهایی که عملاً برای افراد هنگام انتخاب مهم است.
- د) با خرید مقایسه‌ای در زمان و هزینه‌ها صرفه‌جویی می‌شود.

۲ ص - غ - غ - غ

۱ ص - غ - غ - ص

۴ ص - ص - غ - غ

۳ غ - ص - ص - ص

به فکر آینده باشیم

وقتی مردم تصمیم به پس انداز می گیرند ← برای گریز از تورم و عبور از آن
را با یکدیگر مقایسه کنند.

تعیین هدف و برنامه پس انداز

برای موفقیت در پس انداز ← تعیین هدف ← قرار دادن نیازهای مهم تر در اولویت پایبندی به اهداف ← نتیجه ← دستیابی به خواسته + احساس موفقیت

اهداف پس انداز

کوته مدت ← کم تر از دوماه ← خرید هدیه روز مادر
میان مدت ← از دوماه تا سه سال ← خرید دوچرخه
بلند مدت ← سه سال یا بیش تر ← خرید خودرو یا خانه

وقتی که برای یک هدف پس انداز می کنید، بهترین گزینه بعدی که از دست می دهید یادآور مفهوم هزینه فرصت است.

پس انداز کردن برای آینده به معنی از دست دادن فرصت خرج کردن در زمان حال است.

پس از تعیین هدف پس انداز ← مرحله بعد برنامه ریزی برای رسیدن به آن

میزان پس انداز در هر دوره بستگی به:

← زمان تعیین شده برای رسیدن به هدف

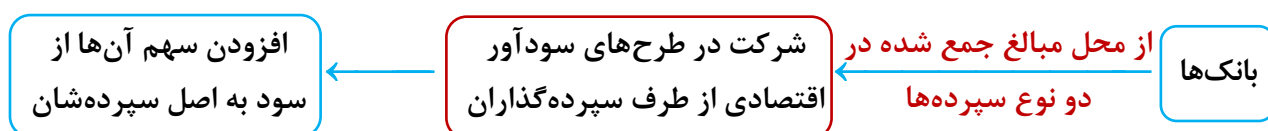
← مقدار ممکن برای پس انداز

روش های پس انداز و سرمایه گذاری

۱ سپرده گذاری در بانک

← حساب سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت

← حساب سپرده سرمایه گذاری بلندمدت

سپرده کوتاه مدت

← واریز به حساب و برداشت از آن آزاد است.

← بانک هر ماه به مانده موجودی حساب سود پرداخت می کند.

مزایای حساب های سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت	معایب حساب های سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت
پول به راحتی در دسترس است؛ مجبور نیستید پولتان را برای زمانی خاص در بانک قرار بدهید، می توانید پولتان را بدون هیچ جریمه ای برداشت کنید.	این حساب ها نرخ سود کم تری نسبت به حساب های دیگر پس انداز دارند.
نرخ سود این سپرده ها می تواند هم زمان با افزایش نرخ سود عمومی بانک ها افزایش یابد.	نرخ سود این سپرده ها می تواند هم زمان با کاهش نرخ سود عمومی بانک ها کاهش یابد.
می توان با مقدار خیلی کمی پول، این حساب ها را باز نمود.	
می توان از خدمات بانکداری الکترونیک استفاده کرد.	

◆ سپرده بلندمدت

- ← امکان برداشت از حساب تا پایان دوره سرمایه‌گذاری وجود ندارد.
- ← مقدار مشخصی پول برای مدت معینی در بانک سپرده می‌شود.
- ← دوره زمانی از شش ماه تا چند سال
- ← نرخ سود در دوره زمانی معین تغییر نخواهد کرد.
- ← هرچه زمان سپرده‌گذاری طولانی‌تر = سود بیش‌تر

اگر سپرده‌گذار قبل از زمان رسیدن، اقدام به برداشت پول کند، مقداری از سود تعیین‌شده را از دست می‌دهد و به نوعی بانک مشتری را جریمه می‌کند.

مزایای حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت	معایب حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت
این سپرده‌ها سود بالاتری دریافت می‌کنند.	پول به راحتی در دسترس نیست و باید تا پایان دوره مشخص شده آن را در حساب حفظ کرد. برداشت پول مشمول جریمه از دست رفتن بخشی از سود می‌شود!
نرخ سود این سپرده‌ها تا پایان دوره قرارداد تغییری نمی‌کند.	اگر نرخ سود عمومی افزایش یابد، سود این حساب‌ها در حد توافق شده باقی می‌ماند!
	معمولاً مقدار حداقلی باید در این حساب‌ها باشد تا مشمول بستن قرارداد و دریافت سود گردد.

◆ سپرده پس‌انداز

- ← برخی بانک‌ها به این سپرده‌ها سودی نمی‌دهند.
- ← به‌ازای مدت‌زمان سپرده‌گذاری، امتیاز **دریافت وام** داده می‌شود.
- ← مقدار وام و دوره بازپرداخت آن **بستگی** ← مقدار سپرده و مدت‌زمان سپرده‌گذاری **به**
- ← به این بانک‌ها، **بانک‌های قرض‌الحسنه** گفته می‌شود.

۲ خرید سهام

← شریک شدن در مالکیت یک شرکت با دیگر سهامداران

← مشارکت در سود یا زیان شرکت به نسبت سهم

بازار سرمایه

← خرید و فروش سهام

← تولیدکننده سرمایه موردنیاز خود را مستقیماً از مردم تهیه می‌کند.

← دسترسی به سرمایه راحت‌تر و کم‌هزینه‌تر است.

← مردم سرمایه‌های اندک خود را که به تنهایی برای هیچ کاری کافی نیست در اختیار شرکت‌های با مدیران لایق، توانمند

و قابل اطمینان قرار می‌دهند.

← هم مشکل کمبود سرمایه شرکت حل می‌شود و هم درآمد دیگری به مردم اضافه می‌شود و هم سطح تولید کشور

افزایش می‌یابد.

فرآیند خرید و فروش سهام (سهامداری) ← پس‌اندازهای بزرگ‌تر برای میان‌مدت و یا بلندمدت

سود سرمایه‌گذاری در سهام

← بیش‌تر از سپرده‌گذاری بلندمدت در بانک

← غیرقطعی

نکته خرید و فروش سهام ممکن است با محدودیت‌هایی مواجه باشد.

◆ قیمت سهام

- ← قیمت اولیه
- ← قیمت فروش سهام توسط شرکت برای بار اول (قیمت اسمی)
- ← مندرج در روی هر ورقه سهم توسط شرکت پذیرهنویسی
- ← قیمت ثانویه
- ← قیمت فروش سهام توسط صاحب آن در تالار بورس اوراق بهادار (قیمت بازاری)
- ← به سوددهی آن شرکت بستگی دارد و در معرض تغییر و نوسان است.

۳ اوراق مشارکت

- ← برای تأمین مالی راه‌اندازی و یا توسعه یک فعالیت اقتصادی مشخص توسط دولت یا یکی از سازمان‌های رسمی و قانونی کشور
- ← تعلق سود به این اوراق برحسب فعالیت اقتصادی مرتبط
- ← قابل خرید و فروش

● تفاوت سهام و اوراق مشارکت

- ← سهام مالکیت ایجاد می‌کند ولی اوراق مشارکت مالکیت ندارد.
- ← سرمایه‌ای که صرف خرید سهام می‌گردد قابل استرداد از شرکت نیست و فقط سهام قابل خرید و فروش در بورس می‌باشد.
- ← با پایان دوره سررسید اوراق مشارکت، اصل سرمایه به همراه سود آن پس داده می‌شود.

۴ خرید طلا

- ← ارزش خود را در زمان تورم حفظ می‌کند.
- ← نیاز به پول زیاد ندارد و هرزمان قابل فروش است.
- ← براساس تفاوت قیمت زمان خرید و زمان فروش، سود خواهد داشت.
- ← برای اقتصاد کشور، مشکل ایجاد می‌کند.

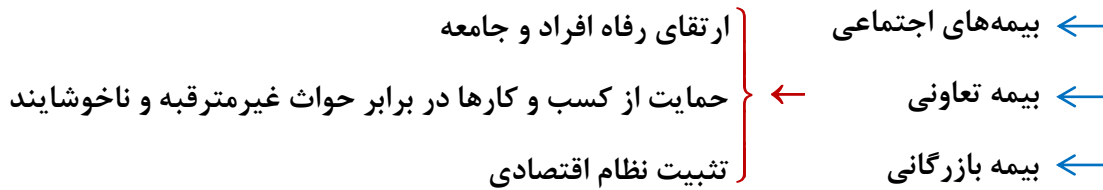

منجمد شدن پول‌هایی که می‌توانست صرف سرمایه‌گذاری‌های مولد در اقتصاد شود.

سرمایه‌گذاری‌های مولد ← به ظرفیت تولیدی کشور با ایجاد کارخانجات و شرکت‌های جدید یا توسعه ظرفیت آن‌ها کمک می‌کنند.

بیمه و پوشش خطرپذیری سرمایه‌گذاری

نظام‌های بیمه در کشورهای مختلف به منظور جبران پیامدهای ناشی از حوادث و وقایع پیش‌بینی نشده

خطرپذیری پایه و اساس نیاز به تهیه بیمه است ← یعنی شانس وقوع یک خطر یا یک حادثه بد

فطر یا حادثه بد ← وضعیتی که شرایط ایجاد فسادت به اشخاص یا اموال را فراهم می‌آورد.
مانند سیل، زلزله، آتش‌سوزی، بیکار شدن و...

بیمه

- ◆ روشی برای انتقال خطرپذیری
- ◆ بیمه‌گذار نگرانی ناشی از احتمال وقوع یک زیان بزرگ را با پرداخت حق بیمه معامله می‌کند.
- ◆ بیمه‌گر با گردآوری حق بیمه‌ها، امکان جبران زیان هر بیمه‌گذار را فراهم می‌کند.

نظامهای بیمه

بیمه اجتماعی

سازمان تامین اجتماعی و سازمان بیمه سلامت، بیمه بازرگانی، بیمه خودرو، بیمه منازل مسکونی، بیمه

فعالیت‌های اقتصادی، بیمه درمان و زندگی، بیمه حوادث و بیمه اتکایی

بیمه تعاونی

بیمه‌های متقابل و تکافل

تست ۱۰۳ وقتی فردی سهام یک شرکت سهامی را خریداری می‌کند در چه چیزی با شرکت سهامی می‌شود؟

- ۱ کل سرمایه ۲ سود و زیان ۳ سود ۴ منافع شرکت

تست ۱۰۴ درست یا نادرست بودن گزاره‌های زیر در کدام گزینه به‌درستی مطرح شده است؟

الف) با خرید سهام، در داشتن یک شرکت با دیگران شریک می‌شویم؛ در این صورت سود شرکت به‌طور مساوی به ما تعلق می‌گیرد و البته اگر شرکت متحمل ضرر هم بشود، در آن شریکیم.

ب) از مزایای پس‌انداز کردن از طریق خرید سهام این است که می‌توان با سرمایه اندک سهامداری را شروع کرد و در صورت عدم رضایت بلافاصله آن را فروخت.

ج) در بازار سرمایه، تولیدکننده مستقیماً سرمایه موردنیاز خود را از مردم تهیه می‌کند؛ در واقع دسترسی به سرمایه راحت‌تر و کم‌هزینه‌تر است و همین امر سرمایه‌گذاری را آسان‌تر می‌کند.

د) اگر سرمایه‌های اندک مردم در اختیار مدیران لایق قرار بگیرد، هم مشکل کمبود سرمایه شرکت‌ها حل می‌شود و هم درآمد دیگری به مردم اضافه می‌شود.

۱ نادرست - درست - درست - درست ۲ نادرست - نادرست - درست - درست

۳ درست - نادرست - درست - درست ۴ درست - نادرست - نادرست - درست

تست ۱۰۵ کدام مورد در رابطه با سرمایه گذاری از روش خرید سهام شرکت‌ها، درست است؟

- ۱ سود سرمایه گذاری قطعی است و معمولاً از سپرده گذاری در بانک هم بیشتر است.
- ۲ در سهام هر چقدر زمان طولانی‌تری سپرده گذاری شود، سود بیشتری هم به آن تعلق می‌گیرد.
- ۳ سود سرمایه گذاری در سهام قطعی نیست و تولید کننده مستقیماً سرمایه خود را از مردم تهیه می‌کند.
- ۴ در این سرمایه گذاری برحسب فعالیت اقتصادی مرتبط، سود تعلق می‌گیرد و سهام بودن محدودیت قابل خرید و فروش است.

تست ۱۰۶ لادن هر پنجشنبه از نگهداری بچه همسایه‌شان ۱۸ هزار تومان به دست می‌آورد. او همچنین هر هفته بابت کارهایی که در خانه به مادر کمک می‌کند، ۱۰ هزار تومان می‌گیرد. والدین او قانونی دارند که او باید نیمی از درآمدش را در حساب سپرده‌ای پس انداز کند تا در آینده بتواند با آن برای خود کسب و کاری راه بیندازد. لادن در تیم پینگ پونگ مدرسه بازی می‌کند. او هفته گذشته یک راکت عالی در مغازه‌ای دید که خیلی دوست دارد آن را بخرد تا بتواند بهتر بازی کند، اما قیمتش ۱۶۸ هزار تومان است. اگر لادن به واریزی مقرری‌اش در حساب سپرده ادامه دهد (لادن حق برداشت از حساب را ندارد)، چه مدت طول می‌کشد که او برای خرید راکت به اندازه کافی پول پس انداز کند؟ این هدف کوتاه‌مدت، میان‌مدت یا بلندمدت است؟

۱ ۳ ماه - کوتاه مدت	۲ ۳ ماه - میان مدت
۳ ۲ ماه - کوتاه مدت	۴ ۲ ماه - میان مدت

تست ۱۰۷ فردی در انتهای سال پس از پرداخت واجبات مالی خود ۸۰ میلیون تومان برایش باقی می‌ماند. او ۲۵۰۰ ورقه سهام خرید و در پایان سال همه سهام خود را به مبلغ ۲۲۵ میلیون تومان فروخت. اگر منبع درآمد او فقط از بازار بورس باشد و کل هزینه‌هایش ۹۵ میلیون تومان شده باشد، پاسخ پرسش‌های زیر، به ترتیب (از راست به چپ) کدام است؟

- الف قیمت اسمی هر سهم چند تومان است؟
- ب قیمت بازاری هر سهم چند ریال است؟
- ج خمس سالیانه او چند میلیون تومان است؟

۱ ۳۷/۵۰۰ - ۹۰۰/۰۰۰ - ۵	۲ ۳۲/۰۰۰ - ۹۰۰/۰۰۰ - ۱۰
۳ ۹۰/۰۰۰ - ۹۵۰/۰۰۰ - ۵	۴ ۹۰/۰۰۰ - ۳۲۰/۰۰۰ - ۱۰